

Diaspora och påverkan från främmande makt

En översikt över fem staters
extraterritoriella auktoritära styre

Ivar Ekman (red.), Oscar Almén,
Maria Engqvist, Karolina Lindén, Aron Lund

Ivar Ekman (red.), Oscar Almén, Maria Engqvist,
Karolina Lindén, Aron Lund

Diaspora och påverkan från främmande makt

En översikt över fem staters extraterritoriella auktoritära styre

Titel	Diaspora och påverkan från främmande makt – En översikt över fem staters extraterritoriella auktoritära styre
Title	Diaspora and influence from foreign powers – An overview of the authoritarian extraterritorial rule of five states
Rapportnr	FOI-R--5436--SE
Månad	Mars
Utgivningsår	2023
Antal sidor	87
ISSN	1650-1942
Uppdragsgivare	Myndigheten för psykologiskt försvar
Forskningsområde	Krisberedskap och civilt försvar
Projektnr	E13852
Godkänd av	Malek Finn Khan
Ansvarig avdelning	Försvarsanalys

Bild: Shutterstock

Detta verk är skyddat enligt lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk, vilket bl.a. innebär att citering är tillåten i enlighet med vad som anges i 22 § i nämnd lag. För att använda verket på ett sätt som inte medges direkt av svensk lag krävs särskild överenskommelse.

This work is protected by the Swedish Act on Copyright in Literary and Artistic Works (1960:729). Citation is permitted in accordance with article 22 in said act. Any form of use that goes beyond what is permitted by Swedish copyright law, requires the written permission of FOI.

Sammanfattning

Denna rapport beskriver en tid där storskalig migration i kombination med ökad rivalitet mellan demokratiska och auktoritära stater gjort att ”mänsklig geopolitik” tagit en central roll på den internationella scenen. Detta sker framförallt genom stater som aktivt börjat driva politik i förhållande till sin diaspora, inte minst auktoritära stater som använder denna politik för att på olika sätt påverka diasporan (ibland benämnt ”extraterritoriellt auktoritärt styre”). En stor och växande del av befolkningen i många länder, som Sverige, har rötter i stater av det här slaget. Därför är rapportens övergripande syfte att bidra till den kunskapsbas som är nödvändig för att på bästa sätt hantera den här sortens påverkansarbete. Detta för att värna både statens och individens säkerhet.

Rapporten bygger på en genomgång av forskning och andra källor om påverkansarbete från fem auktoritära stater: Iran, Kina, Eritrea, Syrien och Ryssland. Kunskapsläget för varje enskild stat utreds för att översiktligt beskriva syften och metoder för deras påverkan. Dessa syften och metoder analyseras och fokus för värdefull framtida forskning identifieras. Slutsatsen är att påverkansarbete av det här slaget är ett stort och växande problem, där syften och metoder varierar på ett sätt som ger möjlighet att jämföra och dra djupare slutsatser. Bland annat är det tydligt att vissa stater bara fokuserar på att påverka diasporan i inrikes, regimstödande syfte, medan andra även strävar efter att uppnå utrikesstrategiska mål. Sammantaget innebär utvecklingen svåra utmaningar för liberala demokratier som Sverige, inte minst i att hitta balansen mellan att värna statens säkerhet och att samtidigt skydda individens demokratiska fri- och rättigheter.

Nyckelord: diaspora, påverkan, extraterritoriella handlingar, medborgarskap, psykologiskt försvar, Iran, Kina, Eritrea, Syrien, Ryssland.

Abstract

This report describes an era where large-scale migration combined with an increased rivalry between democratic and authoritarian states have made "human geopolitics" take centre stage on the international arena. This is happening mainly by states actively formulating policies in relation to their diasporas, not least authoritarian states using these policies to try to influence members of the diaspora (sometimes referred to as "extraterritorial authoritarian rule"). In a context where a large and growing share of the populations of many countries, such as Sweden, have their roots in states of this kind, the overarching aim of the report is to add to the knowledge base necessary to best handle these influence activities. This, in order to protect the security of both the state, and of individuals residing within it.

The report is based on previous research and other sources describing different forms of influence activities from five authoritarian states: Iran, China, Eritrea, Syria, and Russia. The current state of knowledge for each of these countries is detailed, in order to describe the aims and methods for their influence activities. These aims and methods are then analysed, and key areas for future research are identified. The conclusion is that influence activities of this kind constitute a large and growing problem, where aims and methods vary in a way that makes comparisons possible, in order to reach a deeper understanding of the phenomenon under study. Among other findings, it is clear that while some states focus only on influencing the diaspora for internal, regime stabilising purposes, other states also aim to achieve strategic, foreign policy goals. Taken together, the development detailed in the report is a serious challenge for liberal democracies like Sweden, not least in finding a balance between protecting the security interests of the state, while at the same time protecting the democratic rights of the individual.

Keywords: diaspora, influence, extraterritorial actions, citizenship, psychological defence, Iran, China, Eritrea, Syria, Russia.

Förord

Rapporten du nu läser är framtagen till förmån för utvecklingen av det psykologiska försvaret. Den är en av fyra rapporter som sammanställts under vintern 2022/23, inom ramen för ett uppdrag från Myndigheten för psykologiskt försvar:

- *Diaspora och påverkan från främmande makt*
FOI-R--5436--SE
- *Rättsligt ramverk för bemötande av informationspåverkan*
FOI-R--5443--SE
- *Vem vill försvara landet? En scenariobaserad ansats till studiet av försvarsvilja*
FOI-R--5428--SE
- *Sa någon valfusk? Informationsmiljön på sociala medier i samband med valrörelsen 2022*
FOI-R--5429--SE

Tillsammans utgör de ett betydande bidrag rörande frågor av stor vikt för det psykologiska försvaret. De utgör även en del av FOI:s satsning på *Forskning för totalförsvarets kognitiva dimension* som inbegriper studier om informationspåverkan, strategisk kommunikation och psykologiskt försvar. Rapporterna bistår med kunskap och visar vägen för framtida forskning..

Forskningen är viktig eftersom den ger totalförsvaret en kunskapsmässig grund att utgå från. Psykologiskt försvar är en mångsidig och känslig verksamhet. Det berör centrala demokratiska värden och anses vara starkt beroende av en hög tillit mellan den offentliga sektorn, det privata näringslivet och allmänheten. Att bemöta hot som polariserande propaganda på sociala medier eller påverkan mot diasporagrupper kräver både kunskap och skicklighet.

Min och FOI:s förhoppning är att dessa fyra rapporter ska bidra till ett kunskapslyft för totalförsvarets aktörer såväl som andra forskare, journalister och en intresserad allmänhet. Målet är – som alltid – att stärka Sveriges motståndskraft och bistå de aktörer som värnar om demokrati och säkerhet.

Ola Svenonius, projektledare

Kista, den 7 mars 2023

Innehåll

1	Inledning	8
1.1	Syfte	10
1.2	Metod, källor och urval.....	11
1.3	Centrala begrepp och teoretiskt perspektiv	12
1.4	Läsanvisning	15
2	Iran	16
2.1	Tidigare forskning och källor.....	18
2.2	Statens påverkansmetoder.....	18
2.2.1	Lagstiftningen om medborgarskap	19
2.2.2	Övervakning och hot	21
2.2.3	Kidnappningar och riktade mord.....	22
2.3	Sammanfattning.....	23
2.4	Förslag på vidare forskning	23
3	Kina.....	25
3.1	Tidigare forskning och källor.....	27
3.2	Organisering av partistatens diasporaarbete	28
3.2.1	Mobilisering av diasporan	29
3.2.2	Bestraffning av diasporan	30
3.3	Sammanfattning.....	32
3.4	Förslag på vidare forskning	33
4	Eritrea	35
4.1	Tidigare forskning och källor.....	36
4.2	Statens påverkansmetoder.....	38
4.2.1	Kontroll över föreningar och kyrkor.....	38
4.2.2	Underrättelseinhämtning och "ångerbrevet"	39
4.2.3	Ekonomisk indrivning och "diasporaskatten"	40
4.3	Sammanfattning.....	42
4.4	Förslag på vidare forskning	43
5	Syrien	45
5.1	Tidigare forskning och källor.....	47

5.2	Diasporapolitikens utveckling och metoder.....	48
5.2.1	Diasporapolitiken under inbördeskriget	49
5.2.2	Icke-repressivt diasporaengagemang sedan 2011	50
5.2.3	Diasporan som inkomstkälla.....	51
5.2.4	Inget diasporafokus i officiella medier	53
5.3	Sammanfattning.....	54
5.4	Förslag på vidare forskning	55
6	Ryssland	56
6.1	Tidigare forskning och källor	58
6.2	Den officiellt formulerade diasporapolitiken	59
6.3	Metoder för att påverka diasporan	61
6.4	Sammanfattning.....	63
6.5	Förslag på vidare forskning	63
7	Slutsatser	65
7.1	Jämförande analys	66
7.1.1	Syftet med diasporapåverkan.....	66
7.1.2	Metoder för diasporapåverkan.....	67
7.1.2.1	Förtryck.....	68
7.1.2.2	Legitimering.....	68
7.1.2.3	Kooptering	69
7.2	Avslutande diskussion.....	70
8	Referenser	72

1 Inledning

Den 30 september 2022 hölls en ceremoni i Stora Kremlpalatset i Moskva. Rysslands president Vladimir Putin undertecknade då ett dokument som lagfäste den ryska annekteringen av delar av östra och södra Ukraina. Denna unilaterala annektering – som kritiserades och förkastades av ett i stort sett samstämmigt internationellt samfund – var dock bara kulmen av en mångårig rysk kampanj av alltmer aggressiv utrikespolitik, där befolkningen i de här delarna av Ukraina kommit att spela en central roll. Precis som i fallet Krim 2014 hade uttalanden och propaganda om historiska och kulturella band stegrats till anklagelser om folkmord mot ”etniska ryssar”. Detta hade varvats med konkreta åtgärder som stöd till separatistgrupper och utfärdanden av ryska pass, vilket följts av arrangerade folkomröstningar och annektering.¹ Människor – deras bakgrund, språk och kultur – hade gjorts till vapen.

Den australiensiske migrationsforskaren Alan Gamlen skriver om vår tid som en där ”mänsklig geopolitik” åter tagit en central roll på den internationella scenen.² Denna ”tävlan om population snarare än territorium” är, konstaterar han, på inga sätt ett nytt fenomen. Sedan slutet av andra världskriget har den dock varit undertryckt – fram tills våra globaliserade dagar. Och den moderna inkarnationen av mänsklig geopolitik sker framförallt genom stater som aktivt börjat driva politik i förhållande till sin diaspora.³

Det ryska agerandet mot befolkningen i östra Ukraina är bara det mest extrema exemplet på en tydlig utveckling under de senaste decennierna. Antalet länder med statliga institutioner som har som sin explicita uppgift att hantera diasporafrågor har vuxit lavinartat⁴ och exemplen på missbruk av denna politik blir allt fler. De kinesiska ”polisstationer” som har etablerats i ett antal länder världen över är ett annat uppmärksammat exempel på senare tid. En sådan ska finnas i Sverige och stationernas uppgift är att ”övertala” brottsmisstänkta kineser som bor i utlandet att återvända till Kina.⁵

¹ Om Krim, se t. ex.: Sam Wrighton, ”Authoritarian regime stabilization through legitimization, popular co-optation, and exclusion: Russian *pasportizatsiya* strategies in Crimea”, *Globalizations* 15, nr. 2 (2018): 283-300, <https://doi.org/10.1080/14747731.2017.1396798>, samt Egbert Fortuin, ”Ukraine commits genocide on Russians: the term ‘genocide’ in Russian propaganda”, *Russian Linguistics* 46 (2022): 313-347, <https://doi.org/10.1007/s11185-022-09258-5>.

² Alan Gamlen, *Human Geopolitics: States, Emigrants, and the Rise of Diaspora Institutions*, (Oxford: Oxford University Press, 2019).

³ Gamlen, *Human Geopolitics*, 1-5. Gamlen drar parallellen mellan dagens situation och den under mellankrigstiden, där ett antal fördrag gällande minoriteters rättigheter upprättades – och där den tyska minoriteten i en rad länder var den största – som sedermera kom att omsättas bland annat nazi-Tysklands *lebensraum*-politik.

⁴ Gamlens forskning visar att det fram till 1980 var 15 stater som hade statliga institutioner av det här slaget, till 2000 hade siffran vuxit till över 40, och 2015, när hans studie avslutades, hade 118 av FN:s 193 medlemsstater någon form av diasporainstitution. Gamlen, *Human Geopolitics*, 30.

⁵ Se bl. a.: ”110 Overseas: Chinese transnational policing gone wild”, Safeguard Defenders, publicerad September 2022, <https://safeguarddefenders.com/sites/default/files/pdf/110%20Overseas%20%284%29.pdf>, samt

De flesta stater är förstas inte aggressiva i sin diasporapolitik. De utmanar inte heller andra staters suveränitet. I mångt och mycket är det tvärtom; FN och andra delar av det globala samfundet har uppmuntrat den snabba framväxten av statliga diasporainstitutioner. Tanken är att bättre diasporarelationer bidrar till skydd för världens många migranter, till ekonomisk utveckling genom transnationella affärskontakter och pengaflöden, och till kulturers bevarande och mångfald i en alltmer globaliserad värld.⁶ Så är ofta fallet, men i brist på det Gamlen kallar en "sammahängande och motståndskraftig" global rättsregim som reglerar hur stater får förhålla sig till "sin" diaspora,⁷ har en öppning skapats för det forskaren Marlies Glasius benämner "extraterritoriellt auktoritärt styre" – alltså påverkan från auktoritära stater riktad mot delar av befolkningen i andra stater.⁸ Det är denna senare underkategori av diasporapolitik, diasporapåverkan, som är fokus för föreliggande rapport.

Vi lever idag i en globaliserad värld, trots den politiska motreaktionen under senare år. I Sverige är mer än två miljoner personer födda i ett annat land, vilket är drygt 20 procent av befolkningen.⁹ Vidgar man begreppet till det SCB kallar "utländsk bakgrund" – "utrikes födda eller inrikes födda med två utrikes födda föräldrar" – rörde det sig 2021 om 2,7 miljoner personer, alltså mer än 26 procent av befolkningen.¹⁰ Dessa individer kan, vare sig de vill eller inte, potentiellt sett sorteras in under andra staters definition av det amorfa begreppet "diaspora". Det innebär inte på något sätt att de alla kommer utsättas för de former av transnationell kontroll som Kina bedriver, eller att de kommer instrumentaliserats i en geopolitisk konflikt som Ryssland gör med delar av Ukrainas befolkning. Det innebär dock att det finns ett behov av att veta mer om den politik som bedrivs av staterna som många har sina rötter i, för att bättre förstå de risker för påverkan som en stor och växande del av den svenska befolkningen kan utsättas för.

En sådan undersökning existerar förstas i ett bredare sammanhang. Under de senaste två decennierna har såväl migrationsforskningen som forskningen på regimstabilitet i auktoritära stater utvecklats snabbt. Inom migrationsforskningen har inte minst ett fokus på diasporagrupper kommit att bli alltmer framträdande, så till den grad att man idag talar om ett eget fält: diasporastudier.¹¹ Inom forskningen

Torbjörn Petersson, "Rösten i telefonen sa: Vi vet var dina barn går i skola", *Dagens Nyheter*, 3 november, 2022, <https://www.dn.se/sverige/rosten-i-telefonen-sa-vi-vet-var-dina-barn-gar-i-skola/>.

⁶ Gamlen, *Human Geopolitics*, 9-11.

⁷ Gamlen, *Human Geopolitics*, 257-259.

⁸ Marlies Glasius, "Extraterritorial authoritarian practices: a framework", *Globalizations* 15, nr. 2 (2018): 179-187, <https://doi.org/10.1080/14747731.2017.1403781>.

⁹ "Utrikes födda i Sverige", SCB, senast uppdaterad 8 april 2022, <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/utrikes-fodda/>.

¹⁰ "Antal personer efter region, utländsk/svensk bakgrund och år", SCB, läst 11 november 2022, https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101Q/UtISvBakGro/v/table/tableViewLayout1/

¹¹ Se bl. a: Jonathan Grossman, "Toward a definition of diaspora", *Ethnic and Racial Studies* 42, nr. 8 (2019): 1263, <https://doi.org/10.1080/01419870.2018.1550261>.

om auktoritära stater har fokus kommit att skifta från transitionsforskning – hur auktoritära styrelseskick kan övergå i demokratiska – till att förstå de mekanismer som gör auktoritära regimer stabila.¹²

Det utrymme där dessa två forskningsområden möts är dock relativt nytt – Glasius och Gamlen är två av mycket få exempel på forskare som tittat närmare på hur diasporagrupper instrumentaliserats i auktoritära staters strävan efter politiska framgångar och stabilitet. Många viktiga forskningsfrågor återstår därför att besvaras. Denna studie lägger sig jämte denna forskningsmässiga frontlinje. Här finns inte utrymme att göra ett systematiskt bidrag till att flytta linjen framåt; däremot är ett underliggande mål att tydliggöra problemställningar som inbjuder till djupare forskning framöver.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att utforska den diasporapåverkan som drivs av fem auktoritära stater som är intressanta i en svensk kontext. Detta görs genom att:

- 1) utifrån existerande forskning och andra källor analysera med vilka metoder och med vilka syften dessa länder arbetar med extraterritoriell påverkan mot diasporan, samt bedöma hur detta förändrats över tid;
- 2) analysera och diskutera likheter och skillnader länderna emellan;
- 3) bedöma vilka aspekter som är viktigast för framtida forskning.

Forskningsfrågorna lyder således: Med vilka metoder och med vilka syften arbetar de olika länderna med extraterritoriell påverkan mot diasporan? Vilka likheter och skillnader finns i ländernas diasporapåverkan? Tyngdpunkten i rapporten ligger på den första frågan, där svaren används för att mynna ut i en diskussion om den andra.

Det är värt att understryka att fokus är staternas politik och agerande. Inställningen hos de individer som är mål för påverkan utreds inte, inte heller hur effektiv den verkligen är – detta utgör istället det kanske viktigaste förslaget för framtida forskning. Däremot är utgångspunkten för rapporten att alla medborgare och individer bosatta i en demokratisk rättsstat (som Sverige) har samma rätt att leva sina liv fria från påverkan från auktoritära stater, oavsett ursprung.

Det är likaså värt att betona att Sverige inte är ett särskilt studieobjekt i rapporten, även om vissa grunddata som specifikt rör Sverige redovisas för relevansens skull. Som redan nämnts och som förklaras ytterligare nedan är urvalet gjort med den svenska kontexten i åtanke, men källmaterialet är inte avgränsat till sådant som bara rör svenska förhållanden. I den mån Sverige figurerar i materialet kommer det förstås att nämnas.

¹² Se bl. a: Johannes Gerschewski, "The three pillars of stability: legitimation, repression, and co-optation in autocratic regimes", *Democratization* 20, nr. 1 (2013): 13-38, <https://doi.org/10.1080/13510347.2013.738860>.

1.2 Metod, källor och urval

Rapporten bygger på öppna källor, i huvudsak tidigare akademisk forskning inom olika discipliner, tillsammans med andra källor som medierapportering. Studien inkluderar även, i de fall det varit möjligt, textanalys av primärkällor i form av officiella dokument eller uttalanden från de respektive stater som studeras. Det rör sig alltså om en *kunskapsgenomgång* av det som är känt kring metoder och syften, samt en *policygenomgång* av hur staterna själva formulerar sin politik, i form av definitioner och institutioner. Tillgången till källor varierar från land till land, i synnerhet vad gäller primärkällor, vilket speglas i resultaten. Inga intervjuer har genomförts inom ramen för detta arbete.

Studien består av fem fallstudier: Iran, Kina, Eritrea, Syrien och Ryssland. Urvalet av fall är baserat på tre kriterier. Först och främst ska fallen utgöras av stater med auktoritära regimer. Alla fem är länder som ligger långt ned på den undre halvan av Göteborgs universitets globala V-Dem-index över liberal demokrati (alla är definierade som antingen ”*stängd autokrati*” eller ”*elektoral autokrati*”).¹³ Det andra kriteriet är att landet bedriver en aktiv diasporapolitik, där författarnas förkunskaper bidragit till urvalet. Det handlar slutligen om länder där ett icke försumbart antal personer bosatta i Sverige har sina rötter. Detta sista kriterium gäller i något lägre grad stormakterna Ryssland och Kina, men dessa har tagits med dels på grund av sin aktiva diasporapolitik och dels för att deras resurser och globala inflytande gör att politiken – även i det fall Sverige inte är i direkt fokus – har stort genomslag. Denna skillnad utgör en av utgångspunkterna för jämförelsen fallen emellan.

Det går att identifiera ett ytterligare antal länder som i varierande grad uppfyller dessa tre kriterier – Somalia, Uzbekistan, Turkiet, Etiopien, Belarus, Afghanistan, Thailand, Marocko och Azerbajjan är värda att nämna. Dessa har valts bort dels för att resurserna och tiden för att sammanställa rapporten varit begränsade och dels för att de inte i samma utsträckning uppfyller alla tre kriterier som de fem länder som valts ut. Även dessa länder utgör ett uppslag för framtida forskning.

Landanalyserna har skrivits av forskare och analytiker på FOI med särskild inriktning på de regioner där staterna som beskrivs ligger, verksamma vid FOI:s Mellanösternprojekt, Asienprojekt, Afrikaprojekt och Rysslandsprojekt.

¹³ Vanessa A. Boese, Nazifa Alizada, Martin Lundstedt, Kelly Morrison, Natalia Natsika, Yuko Sato, Hugo Tai, and Staffan I. Lindberg, ”Autocratization Changing Nature? Democracy Report 2022”, Varieties of Democracy Institute (V-Dem): 45-46 (mars 2022), https://www.v-dem.net/documents/19/dr_2022_ipyOpLP.pdf.

1.3 Centrala begrepp och teoretiskt perspektiv

Begreppet *diaspora* har på senare år tagit allt större plats i forskningen, i synnerhet migrationsforskning. Det etymologiska ursprunget är grekiskans διασπορά (”spridning, förskingring”). I Sverige var det länge ett begrepp som framför allt användes om religiösa grupper och då i synnerhet om judiska trosbekännare.¹⁴ Det vidgade begrepp som kommit till användning i forskningen har syftat till att fånga samtidens många migranter som inte enkelt kategoriseras genom etnicitet eller medborgarskap, men begreppet har visat sig vara svårdefinierat.¹⁵ Anthias föreslår ”ett band mellan grupper spridda över olika nationalstater vars gemensamhet går att härleda ur ett ursprungligt men kanske avlägset hemland”¹⁶, medan Grossmans systematiska genomgång av de olika publicerade definitionerna landar i ”en transnationell gemenskap vars medlemmar (eller deras anfäder) emigrerade eller skingrades från sitt ursprungliga hemland, men fortsätter att vara orienterade mot det och bibehåller en gruppidentitet”.¹⁷

Problemet för föreliggande studie är att stater som driver diasporapolitik sällan bryr sig om akademiska definitioner och att de subjektiva, privata/sociologiska aspekter som lyfts i definitionerna ovan (”band”, ”gemensamhet”, ”orienterade”, ”gruppidentitet”), i många sammanhang verkar vara ovidkommande. En diaspora kan, ur staters synvinkel, vara det staten bestämmer att det är oavsett vad de berörda individerna själva tycker – den rysktalande befolkningen i östra Ukraina är, än en gång, bara det mest extrema exemplet. Det är alltså av vikt att skilja på hur medlemmar av diasporan själva definierar sig och hur staten väljer att definiera diasporan. Fokus i denna studie är på det senare – den statsdefinierade diasporan. Arbetsdefinitionen i detta sammanhang blir därför att en statsdefinierad diaspora är *de människor som en stat anser höra till den vidgade grupp, utanför statens gränser, som staten på olika sätt gör anspråk över*.

Bristen på en allmänt gällande definition, tillsammans med skillnader i olika länders statistiska rapporteringssystem, gör att en brist råder även kring data och tillförlitlig statistik kring fenomenet diasporor. Som kommer att bli tydligt verkar många länder välja ganska fritt kring vilka de räknar som tillhörande ”sin” diaspora (i den mån de redovisar siffror av det slaget), samtidigt som mottagar-

¹⁴ ”diaspora”, Svensk ordbok, 2021, <https://svenska.se/so/?id=113407&pz=7>.

¹⁵ Grossman, ”Towards a definition”, 1263-1282.

¹⁶ Floya Anthias, ”Evaluating ‘diaspora’: beyond ethnicity”, *Sociology* 32, nr. 3 (1998): 559 författarnas översättning.

¹⁷ Grossman, ”Towards a definition”, 1267, författarnas översättning.

länder som Sverige och internationella organisationer i allmänhet utgår från proxy-data, ofta i form av migrationsstatistik och uppgifter om medborgarskap och födelseland.¹⁸

Definitionen av begreppet *påverkan* är sprunget ur rapportens teoretiska utgångspunkt. Studien bygger på det ramverk Marlies Glasius utvecklat för att studera det hon kallar ”extraterritoriellt auktoritärt styre” och som även bearbetades ytterligare av en av medförfattarna av denna rapport, Oscar Almén, i hans studie av det Kinesiska Kommunistpartiet (KKP) och den kinesiska diasporan.¹⁹ Syftet med detta är att avgränsa studien till att fokusera på vad som händer när auktoritära länders strävan efter intern stabilitet och externt inflytande även sträcker sig utanför landets gränser, och omsätts till påverkan riktad mot människor som lever i liberal-demokratiska system.²⁰ Ett teoretiskt ramverk ger också en möjlighet att jämföra olika länders diasporapolitik på ett strukturerat sätt.

Glasius forskning pekar mot att auktoritära stater idag vilar på en konceptualisering av staten som en samling människor som ska styras i form av subjekt, snarare än en territoriellt avgränsad entitet. Detta gör att medborgarskapet inte räcker som utgångspunkt för att förstå förhållandet mellan en auktoritär stat och de subjekt som staten menar sig behöva förhålla sig till – det är här diasporan kommer in i bilden, enligt definitionen ovan.

Glasius menar vidare att de flesta auktoritära regimer relaterar till sina respektive diasporor på liknande sätt.²¹ Denna relation mellan en auktoritär stat och dess diaspora är vad som skiljer dem från demokratier och vad som gör just auktoritära staters diasporapolitik värd att studera från ett säkerhetsperspektiv. Med hjälp av Gerschewskis auktoritära ”stabilitetspelare” – förtryck, legitimering och kooptering, som alla är olika strategier för att säkra en auktoritär stats stabilitet²² – föreslår hon att dessa stater kan förhålla sig till sin befolkning (vare sig den är inom landets gränser eller utanför) som undersåtar eller fredlösa (med strategin/metoden

¹⁸ Den vanligaste proxydatan på global nivå är ”*migrant stock*”, alltså antalet medborgare i stater som lever utanför landets gränser. I den senaste redovisningen av denna data från FN är Indien landet med störst ”*migrant stock*” (17,9 miljoner), följt av Mexiko (11,2), Ryssland (10,8), Kina (10,5) och Syrien (8,5). Siffrorna för de övriga länder som ingår i denna rapport är 1,3 för Iran och 0,8 för Eritrea. ”International Migrant Stock: Origin”, United Nations Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2020), https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesapd_2020_ims_stock_by_sex_and_origin.xlsx. För en diskussion om problemet med data och statistik kring diasporor, se ”Diasporas”, Migration Data Portal, senast uppdaterad 9 juni 2020, <https://www.migrationdataportal.org/themes/diasporas>.

¹⁹ Glasius, ”Extraterritorial”, samt Oscar Almén, *The Chinese Communist Party and the diaspora: Beijing’s extraterritorial authoritarian rule*, FOI-R--4933--SE, (Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut, 2020).

²⁰ Det kan givetvis också röra sig om diasporor som lever i ett annat icke-demokratiskt system. Men det är diasporor i Sverige som är rapportens underliggande fokus i just detta fall, vilket innebär att studiens empiri främst baseras på erfarenheter från andra liberala demokratier.

²¹ Glasius, ”Extraterritorial”, 180.

²² Gerschewski, ”The three pillars”, 13-38.

förtryck); som patrioter eller förrädare (*legitimering*); eller som klienter (*koop-tering*).²³ De extraterritoriella aktiviteter som är sprungna ur dessa strategier är alla former av *diasporapåverkan*.

Extraterritoriella auktoritära aktiviteter		
Förtryck Inkludering: Undersåte Exkludering: Fredlös	Legitimering Inkludering: patriot Exkludering: förrädare	Kooptering Inkludering: klient

Figur 1. Från Almén 2020, s. 13. Baserat på Glasius 2018.

Som subjekt inkluderas och behandlas personen på samma sätt som den skulle bli om den fortfarande befann sig inom statens territorium. Förtryck innebär i detta sammanhang en faktisk eller hotad användning av negativa sanktioner. Det kan handla om att bli övervakad, hotad eller till och med dödad. Som fredlös är personen utesluten från att delta i staten. Det kan innebära att dennes medborgarskap dras in, att banden med släktingar kapas, eller att hen nekas att resa till hemlandet. Legitimering bygger på att staten behandlar diasporan antingen som patrioter för att manipulera dem, eller som förrädare för att kasta ut dem ur nationens gemenskap. Slutligen betraktas de bland diasporan som den auktoritära staten finner strategiskt relevanta och mottagliga för kooptering, som klienter. Denna strategi är till ömsesidig nytta för staten och dess klient. Klienten får en viss materiell eller immateriell belöning i utbyte mot sitt stöd för regimen. Det kan röra sig om affärsmöjligheter, stipendier eller stöd till organisationer, i utbyte mot främjande av statens intressen i diasporans hemland.²⁴

Alla dessa former av påverkan berörs i rapporten, men det ska redan nu understrykas att deras olika karaktär speglas i hur mycket de framträder i källmaterialet. Extraterritoriellt förtryck i form av våld och hot får oftast störst uppmärksamhet både från säkerhetsinstitutioner och medier i länder där det utförs. Legitimerande aktiviteter sätter ofta tydliga spår i form av åsiktsuttryck under demonstrationer eller i publiceringar, men är samtidigt mer sällan kopplade till brottslig verksamhet (i många fall är det tvärtom, eftersom den legitimering en auktoritär stat kan sträva efter ofta är väl skyddad av lagstiftning i det land där det sker, i form av yttrandefrihet, mötesfrihet, osv.). Koopterande aktiviteter – där tanken är att två ojämlika parter båda tjänar på en mer eller mindre uttalad överenskommelse – är till sin natur av ett slag som gör dem mindre publika, vilket också gör att de kan tänkas få

²³ Glasius, "Extraterritorial", 180.

²⁴ Detta stycke är delvis en direktöversättning från Almén, *The Chinese communist party*, 13.

mindre uppmärksamhet. Från ett demokratiskt säkerhetsperspektiv, och i synnerhet från perspektivet psykologiskt försvar, är dock alla tre former av påverkan viktiga att studera.

Studiens syfte är att analysera de extraterritoriella aktiviteter, i form av diasporapåverkan, som utförs av fem olika stater. *Extraterritoriella statliga aktiviteter* är handlingar som utförs utanför statens territorium. Denna definition täcker ett brett spektrum av handlingar som kan riktas mot ett personifierat objekt, som att tillfångata en terrorist, eller mot ett spatialt objekt, som att ockupera ett territorium. Denna studie är bara inriktad på den första kategorin, ett personifierat objekt. En sådan aktivitet kan ha en stor betydelse för säkerheten i landet där personen eller gruppen lever, liksom förstås för den enskilde individens säkerhet.

Slutligen, frågan om vem påverkan är riktad mot och vad påverkan syftar till är en aspekt som studien antar kan skilja staters diasporaarbete från varandra. Syftar diasporapåverkan främst till att säkra regimens makt inrikespolitiskt genom att exempelvis undanröja kritiska röster i diasporan? Eller är syftet att påverka staten där diasporan befinner sig i en viss politisk riktning som tjänar den egna statens syften? Analytiskt separerar vi dessa två former av påverkan i begreppen *inrikes regimstödjande diasporapåverkan* respektive *utrikesstrategisk diasporapåverkan*. Dessa två kategorier av syften är i praktiken ofta svåra att helt separera, men de ger ändå en möjlighet att på ett övergripande plan bättre förstå motiven bakom staters politik och agerande och ger även en analysram för att beskriva en utveckling över tid.

1.4 Läsanvisning

I kapitel 2–6 presenteras de fem länder som är fokus för denna studie. Varje kapitel innehåller en genomgång av forskningsläget kring landets diasporapåverkan, en beskrivning av kunskapen kring hur påverkan ser ut i praktiken (inklusive situationen i Sverige i de fall där sådan kunskap finns), en sammanfattning av hur denna påverkan ser ut i förhållande till rapportens teoretiska ramverk, samt uppslag för vidare forskning. I kapitel 7 sammanfattas och jämförs de olika ländernas politik.

2 Iran

Iran är en auktoritär stat med en stor diaspora som mångdubblats sedan revolutionen 1979. Landets politik gentemot denna diaspora präglas sedan länge av ett stort fokus på regimens säkerhet och att bemöta upplevda hot. De metoder som används präglas därför av olika former av förtryck, men även andra metoder förekommer.

Före 1979 levde en halv miljon iranier utomlands, men idag uppgår antalet till över fyra miljoner.²⁵ Det finns flera olika skäl till varför människor väljer att lämna sitt hemland. Många iranier har tvingats att fly under perioder av ökad repression eller konflikt, som till exempel under revolutionen 1979, under kriget mellan Iran och Irak, eller i samband med olika proteströrelser mot regimen. Vissa har också emigrerat i jakt på bättre ekonomiska förutsättningar.²⁶ Under det senaste årtiondet har den iranska ekonomin påverkats negativt av sanktioner och korruption. Några av konsekvenserna är tvåsiffriga inflationsnivåer och kraftigt ökade priser på livsmedel och mediciner, vilket försvårar livet för många iranier. Befolkningen hör till de mest välutbildade i Mellanöstern, men arbetsmarknaden mäktar inte med att absorbera alla nyutexaminerade, varför många söker sig utomlands för att hitta kvalificerade jobb. För en del lockar också möjligheten att leva ett liv med större social frihet.

Den större delen av den iranska diasporan finns i USA (ca 1,9 miljoner) och i Europa (ca 1,1 miljoner).²⁷ Hur stor diasporan är i Sverige beror på vem man frå-

gar. Enligt iranska myndigheter bor det 116 700 iranier i Sverige, medan SCB:s siffror visar att 83 122 personer i Sverige är födda i Iran.²⁸ Siffrorna mäter olika saker, och det iranska underlaget innefattar även personer med iranskt ursprung som är födda i Sverige eller i andra länder.

Formellt namn: Islamiska republiken Iran.

Huvudstad: Teheran.

Befolkning: 88 miljoner.

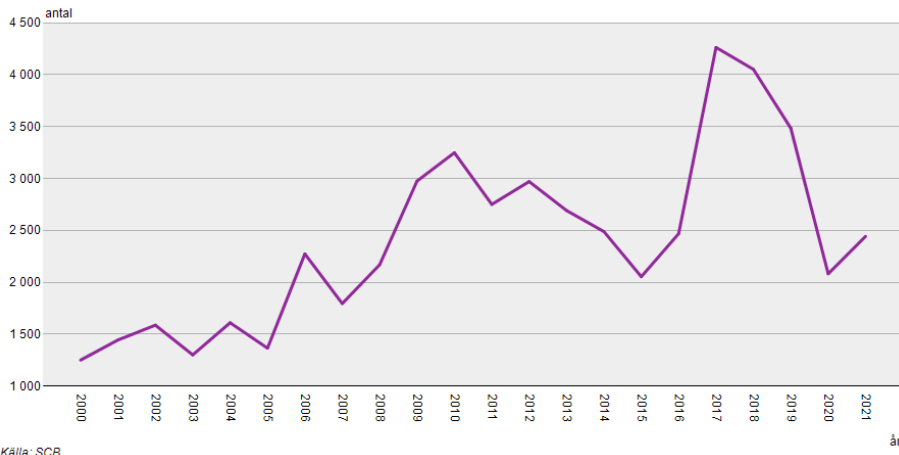
Placering i V-dems demokratiindex:
143 av 180 (klassas som *elektoral autokrati*).

²⁵ Pooya Azadi, Matin Mirramezani och Mohsen B. Mesgaran, "Migration and Brain Drain from Iran", Working Paper 9, *Stanford Iran 2040 Project*, Stanford University (april 2020), <https://iranian-studies.stanford.edu/iran-2040-project/publications/migration-and-brain-drain-iran>; ایرانیان پراکندگی آمار", Irans utrikesdepartement, 2021, <https://iranian.mfa.ir/files/mfairanian/Amar.pdf>.

²⁶ Azadi, Mirramezani och Mesgaran, "Migration and Brain Drain", 12-13.

²⁷ Irans utrikesdepartement, "Statistik", 2021

²⁸ SCB, "Utrikes födda".

Figur 2. Invandringen till Sverige av personer födda i Iran, 2000–21.²⁹ (Motsvarande diagram återkommer i alla kapitel – notera vid jämförelse att skalan för y-axeln skiljer sig åt.)

Enligt några iranska forskare som har intervjuat statstjänstemän på Irans utrikesdepartement om landets diasporapolitik så lider hanteringen av politikområdet av en rad brister.³⁰ Till exempel saknas en gemensam övergripande politisk strategi för hur diasporan och relaterade frågor ska hanteras av myndigheter inom staten. Dessutom är ansvarsfördelningen mellan myndigheter som arbetar med diasporafrågor oklar och de regler och lagar som rör diasporan omgärdas av godtycklighet och varierande tolkningar. Diasporapolitiken präglas av säkerhetstjänsternas syn på diasporan som ett hot, vilket gör det svårt att driva diasporafrågor med något annat än säkerhet i fokus.³¹

Enligt Säkerhetspolisen hör Iran tillsammans med Kina och Ryssland till de tre länder som utgör störst hot mot svensk säkerhet. I Sverige arbetar iranska säkerhetstjänster med underrättelseinhämtning samt påverkansarbete riktat mot den iranska diasporan, och ibland innefattar det också försök att förhindra oppositionell verksamhet.³²

²⁹ ”Invandringar och utvandringar efter födelseland och kön. År 2000 – 2021”, SCB, https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START_BE_BE0101_BE0101J/ImmiEmiFod/.

³⁰ Samina Rastegary, Majid Tavasoli Rohnabadi och Majid Vahid, ”Four decades of policy making on Iranian diaspora: critical analysis and practical approaches”, *Culture studies and communication* 17, nr. 62 (2021): 247–78, <https://doi.org/10.22034/jcsc.2021.530142.2398>.

³¹ Rastegary, Tavasoli och Vahid, ”Four decades...”, 266.

³² *Säkerhetspolisen 2021*, Säkerhetspolisen (2022): 14, https://sakerhetspolisen.se/download/18.650ed51617f9c29b552287/1649683389251/Sakerhetspolisen_a_rsbok%202021.pdf.

2.1 Tidigare forskning och källor

En stor del av forskningen om den iranska diasporan bedrivs i USA och Europa eftersom den större delen av diasporan lever där. Generellt sett tycks forskningen kring den iranska diasporan behandla olika aspekter av diasporans avtryck på, och upplevelser i, det nya hemlandet.³³ Diasporaforskningen verkar beröra extraterritoriell repression bara i begränsad utsträckning. De källor som används här hör dock till den senare kategorin. Amy Malek belyser exempelvis hur den iranska lagstiftningen kring dubbla medborgarskap och Irans säkerhetsfokuserade syn på diasporan orsakar problem för exiliranier i både det nya och gamla hemlandet.³⁴ Den som vill ha mer detaljerad information kring Irans medborgarlagstiftning kan till exempel läsa Eliyeh Delavaris rapport *”Report on Citizen Law: Iran”*.³⁵ Freedom House bedriver ett pågående projekt med forskning kring extraterritoriellt förtryck, och beskriver i rapporten *”Out of sight, not out of reach”* en del av de metoder som Iran (och andra länder) använder för att påverka diasporan.³⁶ Marcus Michaelens artikel beskriver i sin forskning hur den iranska staten utövar extraterritoriell repression på den digitala arenan.³⁷ Carla Ferstman och Marina Sharpe har forskat på hur Iran exploaterar iranier med dubbla medborgarskap för att påverka andra stater.³⁸ Dessa akademiska artiklar har kompletterats med medierapportering som beskriver specifika händelser.

2.2 Statens påverkansmetoder

Den auktoritära teokratiska regimen som styr Iran stöds inte av alla iranier och regimen har därför utvecklat starka repressiva institutioner och metoder för att säkra sitt fortsatta maktinnehav. Regimen ägnar sig åt både regimstödande och utrikesstrategisk diasporapåverkan, med betoning på den förstnämnda. Extraterritoriell repression sker både fysiskt och digitalt. Några av de verktyg som används för att påverka diasporan är bland annat lagstiftningen om medborgarskap, övervakning och hot, samt kidnappningar och riktade mord.

³³ För några exempel se Center for Iranian Diaspora Studies vid San Francisco State University, <https://cids.sfsu.edu/>, eller Sharmin and Bijan Mossavar-Rahmani Center for Iran and Persian Gulf Studies vid Princeton, <https://cipgs.princeton.edu/>.

³⁴ Amy Malek, "Paradoxes of Dual Nationality: Geopolitical Constraints on Multiple Citizenship in the Iranian Diaspora", *The Middle East Journal* 73, nr. 4 (December, 2019): 531-554, <https://doi.org/10.3751/73.4.11>.

³⁵ Eliyeh Delavari, "Report on Citizen Law: Iran", Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European University Institute, 2018.

³⁶ Isabel Linzer och Nate Schenckan, "Out of Sight, Not Out of Reach. The Global Scope of Transnational Repression", Freedom House, februari 2021, https://freedomhouse.org/sites/default/files/2021-02/Complete_FH_TransnationalRepressionReport2021_rev020221.pdf.

³⁷ Marcus Michaelens, "Exit and voice in a digital age: Iran's exiled activists and the authoritarian state", *Globalizations* 15, nr. 2 (2016): 248-268, <https://doi.org/10.1080/14747731.2016.1263078>.

³⁸ Carla Ferstman och Marina Sharp, "Iran's arbitrary detention of foreign and dual nationals as hostage-taking and crimes against humanity", *Journal of International Criminal Justice* 20 (2022): 404, <https://doi.org/10.1093/jicj/mqac011>.

2.2.1 Lagstiftningen om medborgarskap

Amy Malek belyser hur Irans lagstiftning kring medborgarskap orsakar problem för den iranska diasporan. En underliggande orsak, enligt henne, är att iranier i exil är föremål för en ”säkerhetisering”, en statsvetenskaplig term direktöversatt från engelska, som innebär att en vanlig politisk fråga övergår till att behandlas som en säkerhetsfråga och därför möjliggör en hantering med extraordinära metoder. I princip vilken politisk fråga som helst kan ”säkerhetiseras”.³⁹ I Iran är till exempel både religion och kultur säkerhetsfrågor.⁴⁰ Iranska medborgare som lever i eller utanför Iran uppfattas därför som ett hot om de inte följer regimen etablerade politiska, religiösa eller kulturella normer.

Den iranska lagstiftningen präglas av en patriarkal identitetssyn. Alla som föds med en iransk pappa blir automatiskt iranska medborgare oavsett var födseln sker eller var någonstans personen bor.⁴¹ Om istället mamman till barnet är iranska och pappan av en annan nationalitet har barnet rätt att ansöka om ett iranskt medborgarskap (tidigare var det inte möjligt). Om en iransk man gifter sig med en utländsk kvinna blir kvinnan automatiskt iransk medborgare, men det gäller inte vid det motsatta förhållandet.⁴²

Irans regim använder medborgarskapet som ett verktyg för att påverka diasporan. Iran erkänner inte dubbla medborgarskap och det formella förfarandet för att avsäga sig ett iranskt medborgarskap är så komplicerat att det i princip inte är möjligt.⁴³ Det innebär att det finns människor som är iranska medborgare mot sin egen vilja. Personer som av olika skäl vill undvika att hamna under iransk jurisdiktion är inte bara tvungna att undvika iranskt territorium utan även länder som samarbetar med Iran.

Iran har använt Interpol för att efterlysa regimkritiker. Flera svensk-iranier hamnade 2009 på Interpols lista över efterlysta efter en begäran från Iran. Vissa av dem hade fått asyl i Sverige och vissa var svenska medborgare. Eftersom Sverige saknade möjligheter att påverka Irans efterlysning och Interpol valde att acceptera den, ledde det till att personerna i fråga blev tvungna att hålla sig på svenskt territorium på obestämd tid för att undvika att bli gripna.⁴⁴

³⁹ Malek, ”Paradoxes”, 531-554.

⁴⁰ Barry Buzan, Ole Waever och Jaap de Wilder, *Security: a new framework for analysis*, (Boulder: Lynne Rienner Pub 1998), 24.

⁴¹ Delavari, ”Report”, 7.

⁴² Delavari, ”Report”, 8; Malek, ”Paradoxes”, 538-539.

⁴³ Malek, ”Paradoxes”, 537.

⁴⁴ ”Iransvenskar efterlysta via Interpol”, *Sveriges Television*, 29 december 2009, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/iransvenskar-efterlysta-via-interpol>; Amineh Kakabaveh, ”Skriftlig fråga 2009/10:390”, Riksdagen, 23 december 2010, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skriftlig-fraga/iranska-regimens-efterlysningar-via-interpol-av_GX11390.

Dubbla medborgarskap orsakar misstankar om dubbla lojaliteter, både i Iran och det andra hemlandet. Detta leder till praktiska begränsningar och rättighetsinskränkningar.⁴⁵ Till exempel kan det försvåra möjligheten att resa till vissa länder som det andra hemlandet har bra relationer med, men Iran har dåliga relationer med (som t.ex. USA eller Israel). Det kan också omöjliggöra vissa typer av anställningar, exempelvis statliga arbeten med säkerhetsklassningar.⁴⁶

I Iran riskerar iranier med dubbla medborgarskap att utsättas för påtryckningar eller att utnyttjas. Den iranska säkerhetsapparaten har satt i system att fängsla iranier med medborgarskap i länder som Iran har dispyter med eller vill få ut något av.⁴⁷ Sedan 2014 har den här typen av gripanden ökat i frekvens.⁴⁸ Ofta anklagas personerna för spioneri eller regimomstörtande verksamhet.

Ett sådant fall är Nazanin Zaghari-Ratcliffe som greps på Teherans flygplats på väg hem till Storbritannien efter ett besök hos familjen.⁴⁹ Hon satt fängslad i över sex år innan hon till slut släpptes. Enligt hennes man berodde beslutet att släppa henne på att Iran och Storbritannien hade löst en fråga om en gammal skuld på 400 miljoner pund. Både Iran och Storbritannien förnekar att frågorna hade något med varandra att göra.⁵⁰ Det finns många fler liknande händelser och enligt det brittiska parlamentet satt det åtminstone 66 personer som hade utländska och dubbla medborgarskap fängslade i Iran under sommaren 2022.⁵¹

Sedan 2022 avråder det svenska utrikesdepartementet svenskar och svensk-iranier med dubbla medborgarskap från att åka till Iran.⁵² Bakgrunden är försämrade relationer mellan Iran och Sverige på grund av att en svensk domstol för första gången i världen har prövat och fällt en iransk medborgare för delaktighet i den iranska regimens massavrättningar av politiska oppositionella under 1980-talet.⁵³ Domen har överklagats till hovrätten och prövningen förväntas pågå fram till hösten 2023.⁵⁴ Iran menar att det inte finns några grunder för anklagelserna och att

⁴⁵ Malek, "Paradoxes", 553.

⁴⁶ Malek, "Paradoxes", 541.

⁴⁷ Ferstman och Sharpe, "Iran's arbitrary detention", 404.

⁴⁸ Philip Loft, "Dual nationals imprisoned in Iran", House of Commons Library, 2022: 2, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8147/CBP-8147.pdf>.

⁴⁹ "Iran: targeting of dual citizens, foreigners", Human Rights Watch, publicerad 26 september 2018, <https://www.hrw.org/news/2018/09/26/iran-targeting-dual-citizens-foreigners>.

⁵⁰ "Who is Nazanin Zaghari-Ratcliffe and why was she jailed in Iran?", *BBC News*, 23 maj 2022, <https://www.bbc.com/news/uk-politics-42252741>.

⁵¹ Loft, "Dual nationals", 2.

⁵² Gustav Olsson, "UD avråder från alla resor till Iran", *Dagens nyheter*, 23 juni 2022, <https://www.dn.se/sverige/ud-avramer-fran-alla-resor-till-iran/>.

⁵³ Golnaz Esfandiari, "For First Time, Iranian Arrested For Involvement In Mass Execution Of Political Prisoners In 1988", *Radio Free Europe – Radio Liberty*, 14 november 2019, <https://www.rferl.org/a/for-first-time-iranian-arrested-for-involvement-in-mass-execution-of-political-prisoners-in-1988/30272171.html>; "Hamid Noury döms till livstid fängelse för mord och folkrättsbrott", *Sveriges Television*, 14 juli 2022, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/nu-faller-domen-i-uppmärksammade-folkrättsmalet>.

⁵⁴ Simon Ugglä, "Rättegången mot Noury inledd – hävdar tortyr", *Svenska Dagbladet/TT*, 11 januari 2023, <https://www.svd.se/a/76q6vW/rattegangen-mot-noury-inledd-havdar-tortyr>.

processen är politiskt motiverad.⁵⁵ Som en följd av den pågående rättsprocessen ska Iran ha hotat med att kidnappa svenska medborgare om de sätter sin fot på iranskt territorium.⁵⁶ Tillsammans med svårigheterna för Sveriges beskickning i Teheran att bistå med konsulär hjälp om något problem skulle uppstå, skapar det en osäker situation för svensk-iranier i Iran, vilket i praktiken begränsar rörelsefriheten för svensk-iranier som vill besöka Iran.

2.2.2 Övervakning och hot

Marcus Michaelsen belyser att internet är ett tveeggat svärd när det gäller relationen mellan staten och diasporan. Den digitala kommunikationen gör det mycket enklare för diasporan att behålla kontakten med civilsamhället i det gamla hemlandet och därigenom blir det också enklare för politiska aktivister i exil att sprida regimkritik. Samtidigt underlättar det också för staten att övervaka diasporans aktiviteter och utöva extraterritoriell repression.⁵⁷ Repressionen kan ha olika syften som att tvinga individer att gå regimens ärenden eller att tysta kritik mot regimen.

En del av den verksamhet som säkerhetstjänsterna riktar mot diasporan går ut på att samla information. Det kan exempelvis innebära hemlig övervakning av epostkonton och sociala medier genom cyberattacker eller utskick av falska länkar via epost.⁵⁸ Det rapporterades under 2020 att Iran låg bakom en falsk körkortsapp som var riktad mot svensk-iranier och som syftade till att inhämta information om de personer som installerat den.⁵⁹

Ibland väljer de iranska säkerhetstjänsterna att hota individer direkt. Under hösten 2022 kallade det brittiska utrikesdepartementet upp Irans chargé d'affaires för att protestera mot att ett antal brittisk-iranska journalister blivit hotade på grund av sin bevakning av proteströrelsen i Iran.⁶⁰ Vid samma tidsperiod vittnade flera svensk-iranier om att de tagit emot hotfulla sms och samtal som syftade till att avskräcka dem från att delta i protester eller från att sprida information om proteströrelsen i Iran.⁶¹

⁵⁵ "Iran Condemns Life Sentence Handed To Former Iranian Prison Official By Court In Sweden", *Radio Free Europe – Radio Liberty*, 14 juli 2022, <https://www.rferl.org/a/iran-nouri-sweden-verdict/31942770.html>.

⁵⁶ Olof Svensson, "Källa: Iran riktar krav på Sveriges regering – hotar med kidnappningar", *Aftonbladet*, 4 maj 2022, <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/47kLvG/iran-riktar-krav-pa-sveriges-regering-hotar-med-kidnappningar>.

⁵⁷ Michaelsen, "Exit and voice", 248-268.

⁵⁸ Michaelsen, "Exit and voice", 255.

⁵⁹ "Iransk spionapp har stulit information om svenskar – under Trafikverkets täckmantel", *Sveriges Television*, 25 september 2020, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/iransk-spionapp-har-stulit-information-om-svenskar-under-trafikverkets-tackmantel>.

⁶⁰ "Foreign Secretary summons Iranian Chargé d'Affaires over threats to journalists in the UK", Gov.uk, 11 november 2022, <https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-summons-iranian-charge-daffaires-over-threats-to-journalists-in-the-uk>.

⁶¹ "Simon hotad i Sverige efter protester mot Iran: 'Ett litet pris att betala'", *Sveriges Television*, 12 november 2022, <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/simon-protesterar-mot-iranska-regeringen-jag->

En av de mest effektiva metoderna för att påverka exiliranier är att hota deras familjemedlemmar i Iran.⁶² Metoden används för att tysta den som är i exil eller för att få personen i fråga att gå regimens ärenden på något sätt. 2020 framträdde den kanadensisk-iranske ingenjören Behdad Esfahbod, som varit anställd på Facebook, i media och berättade att han hade blivit pressad av det iranska revolutionsgardets underrättelsetjänst att spionera på Facebook. Under ett besök hos familjen i Teheran blev han gripen på gatan, och förd till Evin-fängelset där hans mobil och dator beslagtogs. Han släpptes efter att ha gått med på att bli informant. När han väl var tillbaka i Kanada sa han upp sig från Facebook och skrev om sina upplevelser i media, trots rädslan för repressalier mot familjen som fortfarande bor i Iran.⁶³

2.2.3 Kidnappningar och riktade mord

Det finns flera exempel på kidnappningar av iranska regimkritiker eller av iranska medborgare som är intressanta för regimen av olika skäl. Ett sådant fall med Sverige koppling rör svensk-iraniern Habib Chaab eller Habib Asyud som han också kallas. Han lurades till Turkiet av iranska myndigheter för att därefter föras till Iran.⁶⁴ Habib Chaab är en av grundarna av ASMLA, en separatistisk organisation som vill att den arabisktalande delen av Iran ska bli självständig. Iran menar att ASMLA ligger bakom terrordådet mot en militärparad i Ahwaz 2018 som dödade 25 personer.⁶⁵ Habib Chaab har erkänt dådet i iransk tv och riskerar dödsstraff för terrorbrott.

Ett annat exempel är journalisten Ruhollah Zam som levde i exil i Frankrike, men som lurades till Irak och där kidnappades av Iranska Revolutionsgardet. Ruhollah Zam drev en mediekanal vid namn Amad News som öppet kritiserade Irans regim. Han anklagades för att sprida ”korruption på jorden”, ställdes inför rätta och avrättades under 2020.⁶⁶

Den iranska regimen har också använt riktade mord för att tysta oppositionella. Till exempel befanns Iran skyldigt till att ha beordrat mordet på tre kurdiska

har-blivit-hotad-har-i-sverige; Aida Jabbari, Kiarash Kiani, Zoha Saket, Betanesh Tousi, Reza Khansari, Mahia Aivaz och Parasto Rosencrantz, ”Vi hotas och trakasseras av Iran – här i Sverige”, *Expressen Debatt*, 12 november 2022, <https://www.expressen.se/debatt/vi-hotas-och-trakasseras-av-iran-har-i-sverige/>.

⁶² Michaelsen, ”Exit and voice”, 259.

⁶³ Behdad Esfahbod, ”If you read one thing from me, please be this”, *Medium*, 17 augusti 2020, <https://behdadesfahbod.medium.com/if-you-read-one-thing-from-me-please-be-this-2262ec7b8af2>.

⁶⁴ Cecilia Uddén, ”Svenske Habib Chaab riskerar dödsstraff i Iran”, *Sveriges Radio*, 19 januari 2022, <https://sverigesradio.se/artikel/svenske-habib-chaab-riskerar-dodsstraff-i-iran>.

⁶⁵ ”Turkiet griper elva för bortrövande av svensk”, *Sveriges Television/TT*, 14 december 2020, <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/turkiet-griper-elva-for-bortrovande-av-svensk>.

⁶⁶ ”Iran: Execution of journalist Rouhollah Zam a deadly ‘blow’ to freedom of expression”, Amnesty International, 12 december 2020, <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2020/12/iran-execution-of-journalist-rouhollah-zam-a-deadly-blow-to-freedom-of-expression/>.

oppositionspolitiker och deras tolk i Berlin 1992.⁶⁷ Enligt Freedom House minskade antalet mord på iranska oppositionella i frekvens under 00-talet för att trappas upp igen under senare år. Sedan 2014 har Iran varit inblandat i åtminstone fem mord, varav några i Europa och några i Turkiet.⁶⁸ Därtill tillkommer ett flertal misslyckade operationer som har upptäckts i förtid. Bland annat dömdes en iransk diplomat till 20 års fängelse i Belgien för terrorbrott, då han planerade ett bombdåd mot den iranska oppositionsrörelsen Folkets Mujahedin (MEK) i Paris.⁶⁹

2.3 Sammanfattning

Den iranska statens strategier för att utöva diasporapåverkan visar att iranska medborgare inte betraktas som individer med rättigheter utan som – med det teoretiska ramverk som Glasius utarbetat för att analysera extraterritoriellt auktoritärt styre – subjekt som ska kontrolleras.⁷⁰ De repressiva metoder som beskrivs ovan – lagstiftningen om medborgarskap, kidnappningar och mord, övervakning och hot – är framförallt exempel på Glasius kategori förtryck. De flesta av dem används för att stärka regimen grepp om makten genom att tysta kritik, det vill säga regimstödande påverkan. Detta speglas i att diasporapolitiken vad det verkar fortfarande domineras av de iranska säkerhetstjänsterna.

Dock syns även viss diasporapåverkan med utrikesstrategiska syften. Den iranska statens systematiska utnyttjande av iranier med dubbla medborgarskap verkar ha som mål att pressa andra stater att göra eftergifter. Sannolikt pågår även påverkan genom kooptering och legitimering, men för att hitta exempel på det så krävs det djupare efterforskningar.

2.4 Förslag på vidare forskning

Detta kapitel har till stor del handlat om olika repressiva metoder som Iran använder för att påverka iranier i exil. Givet ämnets komplexitet och känslighet vore det önskvärt att göra en mer djuplodande studie med mer tid för att kunna gå igenom fler källor. Förhoppningsvis kunde en sådan studie breddas till att innehålla fler typer av extraterritoriell diasporapåverkan, såsom kooptering och legitimering. En fördjupad studie skulle också kunna titta närmare på vilka statliga organ som har i uppdrag att hantera diasporafrågor. Det verkar finnas mindre skrivet om vilka eventuella mjukare metoder de iranska myndigheterna använder sig av för att

⁶⁷ "Iran: Terrorist Freed in Germany is Welcomed by Tehran", *Radio Free Europe – Radio Liberty*, 12 december 2007, <https://www.rferl.org/a/1079258.html>.

⁶⁸ Linzer och Schenkkan, "Out of Sight".

⁶⁹ "Iranian diplomat sentenced to 20 years for role in foiled bomb attack", *Radio Free Europe – Radio Liberty*, 4 februari 2021, <https://www.rferl.org/a/iranian-diplomat-assadi-sentenced-20-years-foiled-bomb-attack/31085913.html>.

⁷⁰ Glasius, "Extraterritorial", 186.

påverka diasporan, eller om det överhuvudtaget finns strategier som ser diasporan som en resurs i en mer positiv bemärkelse. Rastegary et al:s intervjustudie antyder att det finns sådana tankar inom delar av statsapparaten men att de inte förverkligas av olika skäl. Möjligen är källäget på det här området sämre, men det är en intressant fråga som skulle kunna följas upp närmare.

Det vore även intressant att mer på djupet studera förekomsten av en utrikesstrategisk påverkan och vilka andra metoder som används i det syftet.

Under hösten 2022 har vi bevittnat den största proteströrelsen mot den iranska regimen sedan 1979, och iranier i och utanför landet har organiserat sig och kommunicerat med varandra med hjälp av internet. Det kommer att finnas mycket att lära genom att titta på hur den iranska regimen har agerat, och vilka metoder som har använts för att styra narrativ på nätet, för att hindra aktivism och för att fysiskt stoppa demonstrationer och så vidare.

3 Kina

Den kinesiska diasporan är en av världens största och beräknas enligt Kina omfatta 60 miljoner människor. Kinas kommunistparti ser arbetet med utlandskineser som högprioriterat. Detta innebär att den kinesiska auktoritära regimen relaterar till diasporan med bredast möjliga palett; den förtrycks, den används för att legitimera partistatens styre och delar av den koopteras för regimen's syften.

Enligt det kinesiska Kommunistpartiet (KKP) ska den kinesiska diasporan verka för Kinas integrering i världssamfundet, för att förena Taiwan med Kina, och för att stärka Kinas mjuka makt. Utlandskineser uppmanas att "berätta Kinas historia på ett bra sätt". Den del av diasporan som av olika anledningar är kritiska mot den nuvarande regimen i Peking ses som ett hot och många av dessa utsätts för trakasserier och hot. Den kinesiska diasporan i Sverige är relativt liten men Kommunistpartiet använder samma metoder för att påverka diasporan i Sverige som i övriga delar av världen.⁷¹

Den kinesiska lagen tillåter inte dubbla medborgarskap. De individer som skaffar ett nytt medborgarskap, fransäger sig därför sitt kinesiska medborgarskap automatiskt. Ursprunget till denna politik är att utlandskineser i framförallt Sydostasien, som ofta utsatts för diskriminering i dessa länder, inte ska anklagas för att vara lojala mot Kina snarare än sitt nya hemland. Det har dock även funnits en misstanke från Kommunistpartiets sida att dubbelt medborgarskap skulle kunna innebära att kinesiska medborgare har dubbla lojaliteter och därmed utgör ett motsvarande hot mot Kina.⁷²

Formellt namn: Folkrepubliken Kina.

Huvudstad: Peking.

Befolkning: 1,412 miljarder (2021).

Placering i V-dems demokratiindex: 173 av 180 (klassas som *stängd autokrati*).

Den kinesiska diasporan kan delas in i två huvudgrupper. De som har en kinesisk bakgrund men som har tagit ett utländskt medborgarskap benämns *huaren* (华人) Den andra kategorin är de kineser som bor utomlands men som har behållit sitt kine-

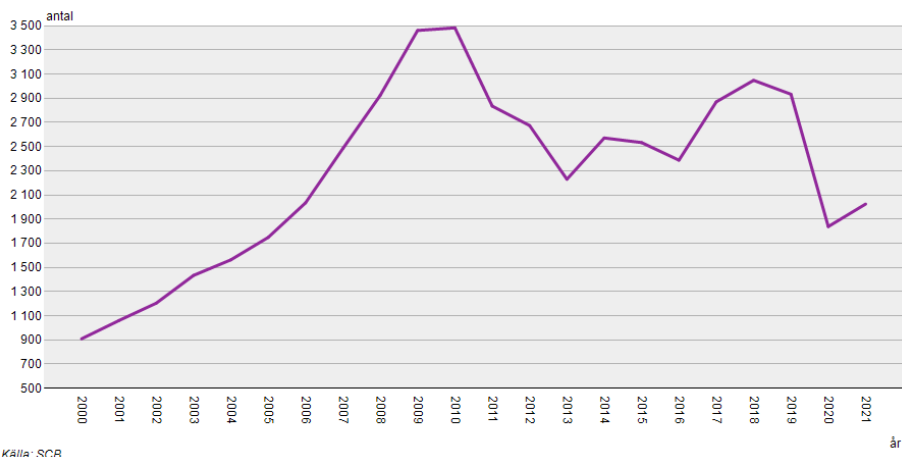
siska medborgarskap. Dessa benämns *huaqiao* (华侨). I den första gruppen, *huaren*, är det vissa som har en stark kinesisk etnisk identitet och andra som varken besökt Kina eller ens talar kinesiska. Dessa har ofta svag anknytning till dagens Kina och identifierar sig snarare med den stat där de är medborgare.⁷³

⁷¹ Almén, *The Chinese Communist Party*.

⁷² Low Cho Chin, "Debates over liberalising dual citizenship: Prospects and limits in Taiwan and the People's Republic of China", *International Journal of Asia-Pacific Studies* 11, nr. 1 (2015): 13.

⁷³ Hong Liu, "New migrants and the revival of overseas Chinese nationalism", *Journal of Contemporary China* 14, nr. 43 (2005): 291-316, <https://doi.org/10.1080/10670560500065611>.

Den kinesiska partistaten tenderar att sammanblanda dessa två huvudgrupper och väljer att tona ner de avgörande skillnaderna dem emellan. I grunden har KKP en biologiskt rasbaserad syn på nationen. Biologiska attribut såsom hud och hårfärg används som viktiga kriterier för nationaliteten. Så frågan om medborgarskap utgör mer en praktisk funktion, snarare än en grund för nationaliteten. Ofta används uttryck som blodsband även i officiella uttalanden, för att förklara att alla kineser i grunden tillhör samma nation.⁷⁴

Figur 3. Invandringen till Sverige av personer födda i Kina, 2000–21.⁷⁵

Den kinesiska diasporan beräknas enligt kinesiska uppgifter uppgå till 60 miljoner människor.⁷⁶ Av dessa utgörs en majoritet av ättlingar till de kineser som flyttade till Sydostasien under 1800–1900-talet. Andra stora kinesiska diasporor finns i USA, Kanada, Storbritannien och Australien. I Sverige fanns det 2021 enligt SCB 37 172 personer som är födda i Kina.⁷⁷ Gränsen för vem som tillhör en viss diaspora är som sagt dock svårbestämd. Om samma definition skulle användas för svenska diasporan som för de ättlingar till kineser som lämnade Kina på 1800-talet, hade nästan fyra miljoner svenskar bott i USA⁷⁸ Organisationen Svenskar i världen rapporterar på sin sida att det bor 700 000 svenska medborgare utomlands.⁷⁹

⁷⁴ Almén, *The Chinese Communist Party*.

⁷⁵ SCB, "Invandringar och utvandringar".

⁷⁶ Baijie An, "Overseas Chinese can help build Belt, Road", *China Daily*, 13 juni 2017, <http://en.people.cn/n3/2017/0613/c90000-9227455.html>.

⁷⁷ "Befolkningsstatistik: Utrikes födda, medborgarskap och utländsk/svensk bakgrund - Befolkning efter födelseland och ursprungsländ, 31 december 2021, totalt", SCB, senast uppdaterad 3 mars, 2022, <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/>.

⁷⁸ "American Community Survey 2016-2020 5-year Data Release", United States Census Bureau, uppdaterad 22 mars 2022, <https://www.census.gov/newsroom/press-kits/2021/acs-5-year.html>.

⁷⁹ "Svenskar i världen: kartläggning 2022", Svenskar i världen, juli 2022, https://www.sviv.se/wp-content/uploads/2022/07/Kartlaggning-2022_Svenskar-i-varlden.pdf.

3.1 Tidigare forskning och källor

Den kinesiska diasporan och Pekings diasporapolitik utgör ett välforskat ämne. Förutom ett stort antal vetenskapliga artiklar som fokuserar på olika aspekter av diasporapolitiken finns det ett flertal böcker som på djupet analyserar Kinas förändrade diasporapolitik.⁸⁰ Boken *Qiaowu*, som är det kinesiska begreppet för *arbetet med utlandskineser*, är den hittills mest omfattande genomgången av Kinas diasporapolitik. Författaren James To går i studien igenom ett mycket stort antal kinesiska dokument och visar att den kinesiska diasporapolitiken har en tydlig strategi för att aktivt påverka diasporan till att tjäna KKP:s syften.⁸¹ En annan bok som bör nämnas är Leo Suryadinatas *The Rise of China and Chinese Overseas* som detaljerat går igenom Kinas förändrade diasporapolitik i Sydostasien.⁸² Andra böcker fokuserar på hur Kina använder diasporan för att påverka andra stater. Clive Hamiltons *Silent Invasion: China's Influence in Australia* har fått mycket uppmärksamhet, men även en del kritik för att vara vinklad.⁸³ Det finns mindre skrivet vad gäller den kinesiska diasporan i Sverige. Per Nyrén har gjort en genomgång av hur Kommunistpartiet försöker påverka den kinesiska diasporan i Sverige.⁸⁴

Den kinesiska partistatens syn på diasporan och diasporaarbetet finns formulerat i officiella tal och dokument. I en tidigare studie för FOI har författaren analyserat hur KKP betraktar den kinesiska diasporan och den kinesiska nationen baserat på officiella uttalanden.⁸⁵ I föreliggande studie ligger fokus i högre grad på de senaste två årens utveckling av Pekings diasporapolitik.

⁸⁰ Några exempel på viktiga artiklar är: Elena Barabantseva, "Who are 'Overseas Chinese Ethnic Minorities'? China's Search for Transnational Ethnic Unity", *Modern China* 38, nr. 1 (2012): 78-109; Enze Han, "Bifurcated homeland and diaspora politics in China and Taiwan towards the Overseas Chinese in Southeast Asia", *Journal of Ethnic Migration Studies* 45, nr. 4 (2019): 577-594; Hong Liu, "New migrants and the arrival of overseas Chinese nationalism", *Journal of Contemporary China* 14, nr. 43 (2005): 291-316; Hong Liu and Els van Dongen, "China's diaspora policies as a new mode of transnational governance", *Journal of Contemporary China* 25, nr. 102 (2016): 805-821; Kathryn Lum, "Operationalizing the highly skilled diasporic transnational family: China and India's transnational governance strategies", *Diaspora studies* 8, nr. 1 (2015): 51-65; Dudley Poston and Juyin Helen Wong, "The Chinese diaspora: the current distribution of the overseas Chinese population", *Chinese Journal of Sociology* 2, nr. 3 (2016): 348-373; Zhu Zhiqin, "Two diasporas: Overseas Chinese and Non-resident Indians in their Homelands' Political Economy", *Journal of Chinese Political Science* 12 (2007): 281-96.

⁸¹ James To, *Qiaowu: Extraterritorial policies for the overseas Chinese* (Leiden: Brill Academic Publishers, 2014).

⁸² Leo Suryadinata, *The rise of China and the Chinese overseas* (Singapore: ISEAS, 2017).

⁸³ Clive Hamilton, *Silent Invasion: China's influence in Australia* (Melbourne: Hardie Grant, 2018).

⁸⁴ Per Nyrén, "Kinesiska kommunistpartiets enhetsfront och verksamhet i Sverige", Frivärld, publicerad 29 maj, 2020, <https://frivarld.se/rapporter/kinesiska-kommunistpartiets-enhetsfront/>.

⁸⁵ Almén, *The Chinese Communist Party*.

3.2 Organisering av partistatens diasporaarbete

Arbetet med att organisera och påverka den kinesiska diasporan dominerades tidigare av regeringen på Taiwan.⁸⁶ Men i takt med att Kina från 1980-talet och framåt öppnades upp började allt fler fastlandskineser flytta utomlands för att studera eller arbeta. Andelen av den kinesiska diasporan som växt upp i det kommunistiska Kina ökade stegvis. Samtidigt som Kinas ekonomiska makt och inflytande ökat globalt har dess inflytande över diasporan stärkts genom en aktiv diasporapolitik. Det är nu tydligt att Peking har tagit över Taipeis tidigare dominans på området.⁸⁷

Arbetet med utlandskineser innefattar aktörer inom samtliga administrativa nivåer i det kinesiska politiska systemet, såväl lokala myndigheter som centrala aktörer både inom partiet och staten. Det är en omfattande och välorganiserad apparat som inkluderar olika organisationer både i Kina och utomlands. Departementet för enhetsfronten (统一战线工作部), som sorterar under Kommunistpartiets centralkommitté, leder diasporaarbetet centralt. Enhetsfrontens arbete går ut på att stärka partiets inflytande över organisationer och individer utanför partiet, vilket partiet anser avgörande för dess överlevnad. Detta innebär att använda diasporan för att främja partiets syften utanför Kina. Under Kinas ledare Xi Jinping har enhetsfrontens betydelse ökat och arbetet med att aktivt påverka diasporan har stärkts. Kontoret för frågor rörande utlandskineser (侨务办公室) är den enhet som direkt arbetar med utlandskineser. Det var en enhet under regeringskansliet tidigare, men flyttades till Departementet för enhetsfronten under 2018 för att stärka partiets kontroll över diasporaarbetet.⁸⁸

Ambassaderna spelar en viktig roll för att koordinera arbetet utomlands liksom en del organisationer såsom Peaceful Reunification of China Association (PRCA). Detta är en organisation direkt kopplad till Enhetsfronten och Chinese Students and Scholars Association (CSSA) vars ledning har nära kontakter med ambassaden. Det finns över 300 CSSA-organisationer bara i Europa. Dessa rapporterar till kinesiska ambassader om kinesiska studenter som medverkar i aktiviteter som den kinesiska regeringen ser som politiskt känsliga.⁸⁹

⁸⁶ Efter det kinesiska inbördeskriget flydde Republiken Kinas regering till Taiwan 1949 och fortsatte att representera Kina i FN fram till 1971 då Folkrepubliken Kina övertog Kinas plats.

⁸⁷ To, *Qiaowu*.

⁸⁸ Philip Wen, "China strengthens global influence agency in government reshuffle", *Reuters*, 21 mars 2018, <https://www.reuters.com/article/china-parliament-influence-idINKBN1GX189>.

⁸⁹ Thorsten Benner, Jan Gaspers, Marieke Ohlberg, Lucrezia Poggetti and Kristin Shi-Kupfer, "Authoritarian Advance: Responding to China's Growing Political Influence in Europe", GPPi/Merics, publicerad februari, 2018, https://www.merics.org/sites/default/files/2018-02/GPPi_MERICS_Authoritarian_Advance_2018_1.pdf.

Vidare finns lokala organisationer som samlar den kinesiska diasporan, bland annat i Sverige. Dessa skiljer sig åt i grad av samarbete med partiet och den kinesiska statens representanter.⁹⁰

Att KKP aktivt arbetar med att påverka den kinesiska diasporan har bekräftats genom omfattande officiell dokumentation från den kinesiska partistaten. Det finns en stor mängd dokument som instruerar de som arbetar med diasporafrågor kring hur de ska nå och påverka utlandskineser. Men instruktionerna beskriver även hur de ska agera för att undvika att uppfattas som att de påverkar diasporan och i stället framstå som att de erbjuder service till utlandskineser.⁹¹

Kinesiskspråkig media spelar en viktig roll för att påverka diasporan. Tidigare dominerades detta av media med anknytning till Taiwan. Men efter flera års aktiv mediepolitik där media lojal mot Peking konkurrerat ut andra aktörer domineras idag de kinesiskspråkiga medierna i många länder av media som förmedlar KKP:s narrativ. Dessutom dominerar den kinesiska multianvändningsappen WeChat utlandskinesers användning av sociala medier. WeChat censurerar systematiskt innehåll som kritiserar partiet.⁹²

I Sverige finns det ett antal publikationer som riktar sig mot den kinesiska diasporan. Nordic Chinese Newspaper (北欧华人报) och Nordic Chinese Times (北欧时报) är båda publikationer som ligger kinesiska staten nära. De återspeglar kinesiska nyheter och information från ambassaden.⁹³ Ytterligare en publikation heter Green post (北欧绿色邮报) och den tycks, även om den säger sig vara privat, ha samma funktion som de två övriga tidningarna.⁹⁴ Det är dock oklart hur många i den kinesiska diasporan som faktiskt läser dessa publikationer då det snarare är sociala medier, främst WeChat, som dominerar medieintaget bland diasporan.⁹⁵

3.2.1 Mobilisering av diasporan

I de länder där den kinesiska diasporan är stor har det blivit allt vanligare att den mobiliseras för att påverka inrikespolitiken. Exempelvis organiseras diasporagrupper för att medverka i demonstrationer eller motdemonstrationer i frågor som rör Kinas kärnintressen såsom Taiwans status, situationen i Hongkong, Xinjiang eller Tibet, eller andra politiskt känsliga ämnen. När kinesiska officiella delega-

⁹⁰ Nyrén, "Kinesiska Kommunistpartiets enhetsfront"

⁹¹ To, *Qiaowu*, 104.

⁹² Sara Cook, "Beijing's Global Megaphone: The Expansion of Chinese Communist Party Media Influence Since 2017", Freedom House, Special Report, publicerad januari 2020, <https://freedomhouse.org/report/special-report/2020/beijings-global-megaphone>.

⁹³ Nyrén, "Kinesiska Kommunistpartiets enhetsfront", 11.

⁹⁴ Greenpost.se

⁹⁵ Cook, "Beijing's Global Megaphone".

tioner på hög nivå besöker länder organiseras ofta delar av diasporan för att ju-blande hälsa de höga politikerna välkomna. Organisationer som PRCA och CSSA samarbetar ofta med ambassaden vid dessa tillfällen.⁹⁶

I de länder där den kinesiska diasporan är stor har det blivit allt vanligare att diasporan mobiliseras för att påverka inrikespolitiken. I Clive Hamiltons bok *Silent Invasion* radas mängder av exempel upp på hur medlemmar ur den kinesiska diasporan i Australien har haft nära relationer med KKP. Dessa har på olika sätt knutit nära kontakter med australiensiska politiker i syfte att påverka beslut.⁹⁷ Även i Kanada, Nya Zeeland, USA och Storbritannien finns liknande exempel. I november 2022 rapporterades det att det kinesiska konsulatet i Toronto organiserade och finansierade ett nätverk som hade som uppgift att påverka det kanadensiska federala valet 2019. Den kanadensiska underrättelsetjänsten identifierade 11 kandidater som Kina hade försökt påverka, bland annat genom finansiering och genom att placera ut kampanjarbetare som var medlemmar i det kinesiska Kommunistpartiet.⁹⁸

Även i Sverige har demonstrationer för att stödja KKP:s kärnintressen organiserats av ambassaden eller av andra organisationer som utgör en del av Enhetsfronten. PRCA i Sverige har enligt egen utsago organiserat grupper för att demonstrera utanför Japans ambassad i Stockholm 2012, i samband med konflikten om Senkaku/Diaoyutaiöarna som både Kina och Japan gör territoriella anspråk på. De medverkade också tillsammans med andra utlandskinesiska organisationer i protester mot SVT:s humorprogram "Svenska Nyheter" 2018 som anklagades för rasism och för att håna Kina.⁹⁹

I den mån medlemmar ur den kinesiska diasporan övertalas att verka för partiets syften med hjälp av olika former av belöningar är det fråga om kooptering. Genom att exempelvis utföra uppgifter åt ambassaden kan personen i fråga få kontakter inom den kinesiska statsapparaten. Det förekommer också att personer erbjuds stipendier, jobb eller hjälp att finna bostad när de återvänder till Kina, i utbyte mot samarbete. Det är inte alltid som personerna är medvetna om att de utsätts för påverkan från myndigheterna.¹⁰⁰

3.2.2 Bestraffning av diasporan

Den del av diasporan som förhåller sig kritisk till den kinesiska regimen, eller som partiet anser skada regimen på andra sätt, riskerar i stället att drabbas av olika former av bestraffning. Det tydligaste exemplet, för svensk räkning, är fallet med

⁹⁶ Benner, "Authoritarian Advance".

⁹⁷ Hamilton, *Silent Invasion*.

⁹⁸ Sam Cooper, "Canadian intelligence warned Trudeau that China covertly funded 2019 election candidates: Sources", *Global News*, 7 november, 2022, <https://globalnews.ca/news/9253386/canadian-intelligence-warned-pm-trudeau-that-china-covertly-funded-2019-election-candidates-sources/>.

⁹⁹ Nyrén, "Kinesiska Kommunistpartiets enhetsfront", 6.

¹⁰⁰ To, *Qiaowu*, 44-45.

bokförläggaren Gui Minhai. Det rör sig om en svensk medborgare som från Hong Kong publicerade böcker om det kinesiska ledarskapet. Gui fördes bort från Thailand av kinesisk säkerhetstjänst under hösten 2015. Några månader senare tvingades han erkänna och be om ursäkt för ett tidigare brott i kinesisk TV. I februari 2020 dömdes Gui Minhai till tio års fängelse för att ha lämnat ut statshemligheter till utlandet. I samband med domen meddelades att han hade återtagit sitt kinesiska medborgarskap och därmed enligt kinesisk lag sagt upp sitt svenska medborgarskap. Kombinationen av bortförandet av en utländsk medborgare från tredje land, fängelsedom, samt avtvingandet av det svenska medborgarskap gör fallet i det närmaste unikt när det gäller att förflytta gränserna för Kinas extra-territoriella auktoritära styre.¹⁰¹

Kinesiska dissidenter i exil, Falun Gong-medlemmar samt förespråkare för ett friare Taiwan och Hong Kong är grupper som aktivt bekämpas av den kinesiska regimen. Medlemmar av minoritetsgrupper, som uighurer och tibetaner, är särskilt utsatta för systematisk förföljelse och övervakning. I Sverige dömdes en man till fängelse 2018 för att ha spionerat på exiltibetaner och för att ha sålt informationen till representanter för den kinesiska staten.¹⁰²

KKP:s övervakning av den kinesiska diasporan har ökat kraftigt under senare år. Många har därför blivit mer försiktiga med att uttrycka sig kritiskt mot regimen på sociala medier. De riskerar inte bara att övervakas och registreras av de kinesiska myndigheterna, utan även att kritiseras och hotas av andra medlemmar av diasporan eller av nationalister i Kina. Det finns en högljudd och inflytelserik mängd nationalistiska *netizens* i Kina, som inte tvekar att attackera de som vågar uttrycka sig kritiskt mot regimen.¹⁰³

I samband med gatuprotesterna mot covidrestriktionerna i Kina november 2022 organiserade kinesiska diasporagrupper runt om i världen demonstrationer i solidaritet med protesterna i Kina. På många håll uttrycktes kritik mot partiet och Xi Jinping. I samband med protesterna rapporterades att det förekom övervakning och hot från individer som misstänktes vara knutna till KKP. Den kinesiska regimen använder sig ofta av infiltratörer som medverkar i demonstrationer och sedan rapporterar om aktiviteterna till representanter för den kinesiska regeringen. I USA vittnar dissidenter, i många fall med amerikanskt medborgarskap, om ökade hot och större grad av brutalitet från partiet.¹⁰⁴

¹⁰¹ Almén, *The Chinese Communist Party*, 46.

¹⁰² ”Spionerade på landsmän – döms till fängelse”, *Sveriges Television*, 15 juni 2018, <https://www.svt.se/nyheter/spionerade-pa-landsman-doms-till-fangelse>.

¹⁰³ En *netizen* är en aktiv deltagare på internet. Tabitha Speelman, ”How China’s Online Nationalists Constrain Policymaking – the Case of Foreigners’ Permanent Residency Reform”, *Journal of Contemporary China*, (2022), <https://doi.org/10.1080/10670564.2022.2148458>.

¹⁰⁴ Didi Kirsten Tatlow, ”Xi Jinping Ramps Up China’s Surveillance, Harassment Deep in America”, *Newsweek*, 3 december 2022, <https://www.newsweek.com/2022/12/23/xi-jinping-ramps-chinas-surveillance-harassment-deep-america-1764281.html>.

I september 2022 publicerade organisationen Safeguard Defenders en rapport som redovisar en kartläggning av vad som beskrevs som kinesiska polisstationer utomlands. Rapporten fick mycket uppmärksamhet och en uppföljning till den publicerades i december samma år. Totalt har hittills 102 stationer identifierats i 54 länder, inklusive flera i Europa, varav ett kontor i Stockholm. Enligt kinesiska myndigheter är syftet med dessa kontor att erbjuda service till den kinesiska diasporan, men Safeguard Defenders har kunnat visa att flera av dessa stationer utgör baser för polisiär verksamhet som att eftersöka och lagföra medlemmar ur diasporan. Det handlar i många fall om det utbredda problemet med telefonbedrägerier i Kina, som organiseras från utlandet och speciellt från Sydostasien. Personer kopplade till dessa stationer försöker att med hjälp av hot och övertalning få de misstänka förövarna att återvända till Kina och ta sitt straff.¹⁰⁵ Detta är ett exempel på hur den kinesiska staten flyttar gränserna för det extraterritoriella styret utanför sina gränser.

Men att kinesiska myndigheter sökt upp, övervakat och på olika sätt förmått medlemmar av den kinesiska diasporan att återvända till Kina för att straffas är inte ett fenomen uteslutande kopplat till dessa stationer. Sedan 2014 har kinesiska myndigheter drivit en aktiv kampanj kallad "Operation Rävjakt", för att återföra de mest eftersökta kineserna utomlands till Kina. I oktober 2022 inleddes en rättegång i USA mot sju kinesiska medborgare som enligt åtalet försökt att tvinga en kinesisk medborgare boende i USA att återvända till Kina. Samtliga åtalade kunde kopplas till kinesiska staten och Enhetsfronten.¹⁰⁶

Sammanfattningsvis finns det många exempel på hur Kina steg för steg förflyttar gränsen för sitt extraterritoriella styre. Graden av övervakning och hoten mot den kinesiska diasporan har ökat markant under Xi Jinpings tid vid makten. Detta sker parallellt med en ökning av andra former av påverkansoperationer från den kinesiska staten såsom cyberangrepp, spioneri och inblandning i andra länders politiska processer. Det har fått många regeringar runt om i världen att reagera och uttrycka sin oro. I vissa länder där det kinesiska påverkansarbetet gått långt, såsom i Australien, har det resulterat i lagstiftning för att förhindra utländskt påverkan.¹⁰⁷

3.3 Sammanfattning

Den kinesiska auktoritära regimen relaterar till diasporan på samtliga de sätt som Glasius anger. På så vis stämmer Kina väl in i mönstret av hur auktoritära regimer förtrycker diasporan, använder den för att legitimera sitt styre och koopterar delar

¹⁰⁵ Safeguard Defenders, "110 Overseas".

¹⁰⁶ "Six Individuals Charged with Conspiring to Act as Illegal Agents of the People's Republic of China", United States Department of Justice, 20 oktober 2022, <https://www.justice.gov/usao-edny/pr/six-individuals-charged-conspiring-act-illegal-agents-peoples-republic-china-0>.

¹⁰⁷ "Foreign Influence Transparency Scheme Act", Australian Government, Federal Register of Legislation, antagen 29 juni 2018, <https://www.legislation.gov.au/Details/C2018A00063>.

av den för sina syften.¹⁰⁸ I inledningskapitlet förs två olika syften med diasporapåverkan fram. Dessa är inrikes regimstödjande diasporapåverkan respektive utrikesstrategisk diasporapåverkan. I Kinas fall förekommer båda dessa former av påverkan. Det kan i vissa fall vara svårt att analytiskt separera dessa två former. Inrikes regimstödjande påverkan har som sin viktigaste drivkraft att stärka regimens legitimitet och bekämpa hot mot den från diasporan. Övervakning av, hot mot, och bestraffningar av regimkritiker inom diasporan är på så sätt metoder för att tysta kritiker och för att reducera olika hot om regimförändring. Delar av det budskap som ingår i att berätta Kinas goda historia handlar om att framhålla Kommunistpartiets fördelar och att exempelvis måla upp en positiv bild av utvecklingen i Xinjiang. Båda är frågor som berör regimens överlevnad.

Den kinesiska regimen har stora utrikespolitiska ambitioner som den använder olika medel för att främja, och diasporaarbetet är bara ett av flera verktyg. Ett annat exempel på verktyg är hur Kina använder ekonomiska medel för att driva sina strategiska intressen, en så kallad ekonomisk statskonst. Dessa typer av påverkan från den kinesiska regimen har ökat i takt med att Kinas globala inflytande blivit allt större. Att med hjälp av diasporan föra fram KKP:s narrativ när det gäller frågor som Sidenvägsprojektet samt Kinas globala investeringar i infrastruktur, är ett sätt att stärka Kinas utrikespolitiska ambitioner. På samma sätt kan politisk påverkan i andra länder genom diasporan, såsom förekommit i Australien och Kanada, användas för att driva för partiet viktiga strategiska frågor.

3.4 Förslag på vidare forskning

Trots att det finns mycket forskning om den kinesiska diasporan saknas det inte ämnen för fördjupning. Den kinesiska diasporapolitiken sker på så många plan samtidigt. Det finns behov av att ständigt uppdatera forskningen och av att gå djupare inom olika aspekter av Kinas diasporaarbete. Exempel på områden som ytterligare behöver belysas är hur organisationer som CSSA fungerar i praktiken, hur kinesiska studenter upplever partiets diasporapåverkan och hur KKP använder diasporan för att påverka narrativet om Kina i olika länder. Kommunistpartiets diasporapolitik i Sverige har bara undersökts i en begränsad utsträckning hittills och mycket är ännu okänt. Med tanke på uppgifterna om Kinas intensifierade extraterritoriella aktiviteter finns det all anledning att följa utvecklingen noga. Slutligen finns det många styrkor i ett jämförande perspektiv, vilket kan belysa viktiga skillnader och likheter i hur auktoritära regimer utövar ett extraterritoriellt styre. En fördjupad jämförande studie om hur olika auktoritära regimer relaterar till sina respektive diasporor i Sverige kan bidra till viktiga insikter.

¹⁰⁸ Almén, *The Chinese Communist Party*.

4 Eritrea

Eritrea har en av världens största diasporor i förhållande till sin egen befolkningsmängd. Landets diasporapolitik är djupt rotad och spelar en central roll i regimens stabilitet, framförallt ekonomiskt. Eritreaner i diasporan utsätts för flera former av framförallt förtryckande påverkan; ekonomisk indrivning, underrättelseinhämtning, påtryckningar, hot och/eller våld av den eritreanska staten.

En av de mest framträdande metoderna för den eritreanska staten att utöva kontroll över diasporan är indrivning av så kallad diasporaskatt. Skatten är ett villkor för att få konsulär hjälp (till exempel förnya pass) och för att släktingar i Eritrea ska få tillgång till offentlig service (till exempel att få begrava en släkting). Skatten betalas därför även av regimkritiker. Den eritreanska regimen försöker även att stärka diasporans patriotism och lojalitet med regimen genom att anordna festivaler, seminarier och fester.

Hur stor del av befolkningen som lever utanför Eritrea varierar beroende på källa. Enligt FN:s särskilda rapportör för mänskliga rättigheter lever 16 procent av befolkningen utanför Eritrea.¹⁰⁹ Enligt Hirt och Mohammad rör det sig om 30 procent av befolkningen och 5000 eritreaner uppskattas fly årligen.¹¹⁰ Eritrea är en enpartistat som styrs av diktatorn Isaias Afewerki och hans parti *People's Front for Democracy and Justice* (PFDJ). Eritrea blev självständigt från Etiopien 1991 efter ett trettioårigt befrielsekrig.¹¹¹ Konflikten fortsatte även efter självständigheten. Regimen införde då en allmän mobilisering och ett system med en

nationaltjänst (en slags militärtjänst, men som innefattar även civila uppgifter) utan tidsbegränsning för både kvinnor och män. Detta system med en i praktiken permanent nationaltjänst beskrivs av FN som en kränkning av befolkningens mänskliga rättigheter. Även efter att eritreaner har flytt utsätts de för extraterritoriell påverkan från staten Eritrea.¹¹²

Formellt namn: Staten Eritrea.

Huvudstad: Asmara.

Befolkning: 3,6 miljoner (2021).

Placering i V-Dems demokratiindex:
180 av 180 (klassas som *stängd autokrati*).

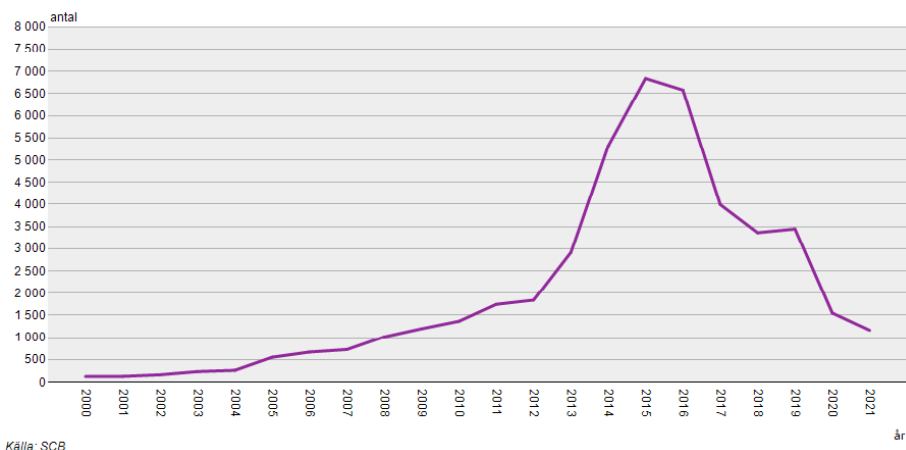
¹⁰⁹ "A/HRC/50/20: Situation of human rights in Eritrea. Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea", FN:s råd för mänskliga rättigheter (MRR), publicerad 10 juni 2022, <https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/ahrc5020-situation-human-rights-eritrea-report-special-rapporteur>.

¹¹⁰ Nicole Hirt och Abdulkader Saleh Mohammad, "By way of patriotism, coercion, or instrumentalization: how the Eritrean regime makes use of the diaspora to stabilize its rule", *Globalizations* 15, nr. 2 (2018): 232-247, <https://doi.org/10.1080/14747731.2017.1294752>.

¹¹¹ Nicole Hirt, "The Eritrean Diaspora and its impact on Regime Stability: Responses to UN Sanctions", *African Affairs* 114, nr. 454 (2014): 115-135, <https://doi.org/10.1093/afraf/adu061>.

¹¹² FN:s särskilda rapportör, "A/HRC/50/20", §32, 7; §60, 12.

Eritreaner utgör en av de större diaspororna i Sverige. År 2021 var Eritrea det sjunde vanligaste landet att söka asyl från.¹¹³ Drygt 48 000 personer i Sverige är födda i Eritrea, enligt uppgifter från den 31 december 2021, och nära 20 000 personer har minst en eritreansk förälder.¹¹⁴ Diasporan är dock större än så, eftersom de personer från Eritrea som kom till Sverige före självständigheten 1991 är registrerade som etiopier i många länder. Andra och tredje generationens eritreaner ingår inte i statistiken ovan, men de ses som eritreanska medborgare av den eritreanska staten.¹¹⁵

Figur 4. Invandringen till Sverige av personer födda i Eritrea, 2000–21.¹¹⁶

4.1 Tidigare forskning och källor

Det genomgångna materialet består av öppna källor, såsom vetenskapliga artiklar och bokkapitel, utredningar, FN-resolutioner, FN-rapporter, myndighetsrapporter (till exempel från Migrationsverket och UD), riksdagsdokument samt nyhetsartiklar. Materialet ger en relativt samstämmig bild, även om detaljnivån varierar mellan olika dokument. Material om den eritreanska statens officiella diasporapolitik, i synnerhet förstahandskällor, är mycket bristfälligt.

Det finns flera vetenskapliga publikationer som beskriver olika aspekter av Eritrea och dess diaspora; bland annat Gamlen som undersöker diasporans roll i 'befriel-

¹¹³ "Asylsökande i Sverige", SCB, senast uppdaterad den 7 April 2022. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/asylsökande-i-sverige/>.

¹¹⁴ SCB, "Befolkningsstatistik".

¹¹⁵ "The 2% Tax for Eritreans in the diaspora. Facts, figures and experiences in seven European Countries", DSP-groep Amsterdam och Tilburg University, publicerad juni 2017, 18, <https://www.dsp-groep.eu/projecten/the-2-pct-tax-for-eritreans-in-the-diaspora/>.

¹¹⁶ SCB, "Invandringar och utvandringar".

sen' av Eritrea, Sile som studerar diasporadiplomati och statsfinansierad transnationalism i Etiopien och Eritrea, samt Müller och Belloni vars studie fokuserar på relationen mellan staten Eritrea och diasporan.¹¹⁷

Ett fåtal forskare har även undersökt den eritreanska statens extraterritoriella påverkan på diasporan. Hirt har både enskilt och tillsammans med Mohammad studerat hur den eritreanska regimen använder sig av diasporan för att stabilisera sitt styre.¹¹⁸ Koser har undersökt hur den eritreanska regimen mobiliserat diasporan för stöd och finansiering.¹¹⁹ Tecle och Goldring har studerat skiftet från frivilliga donationer till skatteindrivning från diasporan.¹²⁰ Kibreab har gjort en historisk och ekonomisk genomgång av diasporans roll i Eritreas självständighet, i uppbyggnaden samt under post-konflikten.¹²¹

Tillgången på information är mer begränsad när det gäller situationen i Sverige, även om det finns vissa publikationer. Ett exempel är en utredning som Nederländernas utrikesdepartement beställde; *"The 2% Tax for Eritreans in the diaspora: Facts figures and experiences in seven European countries"*. Den genomfördes under 2017 av det nederländska oberoende researchinstitutet DSP-groep tillsammans med Tilburg University. Rapporten analyserar diasporaskattens juridiska ramverk, hur den drivs in samt de påtryckningar som sker i ett antal europeiska länder mot diasporan, däribland i Sverige.¹²² DSP-groep och Tilburg University har även publicerat en rapport om hur den eritreanska diasporan i Nederländerna är organiserad.¹²³

¹¹⁷ Gamlen, *Human Geopolitics*, 97-103; Tewodros Sile, "The Diaspora Option' - The Only Option?: Diaspora Diplomacy and State Sponsored Transnationalism in Eritrea and Ethiopia", i *CISD Yearbook of Global Studies* 3 (maj, 2016): 311-333; Tanja R. Müller och Milena Belloni, "Transnational Lived Citizenship - The Case of the Eritrean Diaspora", *Africa Spectrum* 56, nr. 1 (2021): 3-18, <https://doi.org/10.1177/00020397211005472>.

¹¹⁸ Nicole Hirt, *Forced Migration from Eritrea and Regime Stabilization*, Policy Brief, Migration Governance and Asylum Crises, (2021), Université de Liège; Hirt, "The Eritrean Diaspora"; samt Hirt och Mohammad, "By way of patriotism", 32.

¹¹⁹ Khalid Koser, "Mobilizing new African diasporas: An Eritrean Case Study" i *New African Diasporas*, (London: Routledge, 2003): 111-123.

¹²⁰ Samia Tecle och Luin Goldring, "From 'remittance' to 'tax': the shifting meanings and strategies of capture of the Eritrean transnational party state", *African and Black Diaspora: An International Journal* 6, nr. 2 (2013): 189-207, <https://doi.org/10.1080/17528631.2013.793137>.

¹²¹ Gaim Kibreab, "The Eritrean Diaspora, the War of Independence, Post-Conflict (Re)-construction and Democratisation", i *The Role of Diasporas in Peace, Democracy and Development in the Horn of Africa*, ed. Ulf Johansson Dahre (Lund: Sociologiska institutionen, 2007): 97-117.

¹²² DSP-groep, "The 2% Tax".

¹²³ "Summary of the report 'Niets is wat het lijkt: Eritrese organisaties en integratie'", DSP-groep Amsterdam och Tilburg University, publicerad december 2016, https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/English_Summary_DSP_report_Eritrea.pdf.

4.2 Statens påverkansmetoder

Den eritreanska staten använder flera metoder för att påverka och utöva kontroll över diasporan, som framförallt går att sortera in under Glasius kategorier förtryck och legitimering. Verktyg som nämns i litteraturen är:

1. Att appellera till diasporans patriotism genom festivaler, genom seminarier och TV-sändningar, genom regimtrogna föreningar samt genom kyrkor.
2. Att bedriva underrättelseinhämtning och påtvinga personer att underteckna så kallade "ångerbrev".
3. Ekonomisk indrivning till regimen genom en så kallad "diasporaskatt", samt genom andra mer eller mindre frivilliga bidrag och remitteringar till hemlandet.
4. Hot, våld och utnyttjande av släktingar i hemlandet.

Medlemmar i diasporan kan på dessa sätt förhindras från att utnyttja sina medborgerliga fri- och rättigheter i det land där de lever.

4.2.1 Kontroll över föreningar och kyrkor

Den eritreanska regimen använder föreningar och kyrkor med koppling till, eller som är underställda regeringspartiet PFDJ för att påverka diasporan. En viktig del av detta är att appellera till diasporans patriotism och att stärka lojaliteten med regeringspartiet. Metoder som beskrivs i litteraturen är att infiltrera och ta över diasporaorganisationer, att anordna festivaler, seminarier och TV-sändningar, att utöva socialt tryck och att spionera på diasporan.¹²⁴ Eri-Life (tidigare Eri-Blood) är en av regeringspartiet PFDJ:s grenar som opererar i diasporan. De har sitt huvudkontor i Frankfurt och beskrivs av den nederländska utredningen som PFDJ:s "milisdel". Eri-Life är involverade i säkerheten på PFDJ:s och dess ungdomsförbunds YPFDJ:s festivaler och tjänstgör som livvakter för högt uppsatta partimedlemmar när de reser till Europa.¹²⁵ Enligt FN:s särskilda rapportör för mänskliga rättigheter i Eritrea används även kyrkor för att kontrollera diasporan, dra in finansiering och rekrytera till regimen.¹²⁶

I Sverige finns både regimvänlig och regimkritisk diaspora. Det eritreanska regeringspartiet PFDJ, dess ungdomsförbund YPFDJ och milisgrenen Eri-Life finns

¹²⁴ Hirt och Mohammad, "By way of patriotism", 232.; Koser, "Mobilizing new", 111-123; Tecele och Goldring, "From 'remittance'", 189-207; DSP-groep, "The 2% Tax"; samt DSP-groep, "Summary of the report".

¹²⁵ DSP-groep, "The 2% Tax", 75.

¹²⁶ FN:s särskilda rapportör, "A/HRC/50/20", 13, punkt 64.

alla i Sverige.¹²⁷ Det finns även svensk-eritreanska föreningar som i media beskrivs som regimvänliga.¹²⁸ Enligt medieuppgifter har den eritreanska ortodoxa kyrkan i Sverige koppling till eller är underställd regimen och utövar kontroll över diasporan.¹²⁹

Flera incidenter rapporterades mellan 2013-2015 där medlemmar i den regimkritiska diasporan har hotats, trakasserats och attackerats i Sverige. Den nederländska utredningen nämner att PFDJ-milisen Eri-Life satte eld på ett kontor under 2014, misshandlade en person samt genomförde flera mordförsök mellan 2013–2015.¹³⁰

Sedan 25 år tillbaka genomförs årligen en festival i norra Stockholm som samlar in pengar till regimen i Eritrea. Enligt medieuppgifter drog festivalen 2014 in minst 2 miljoner kronor.¹³¹ Det finns även exempel där diasporan har gjort motstånd mot regimen. Festivalen avbokades under 2022 efter kritik från den regimkritiska delen av diasporan.¹³² Den 17 september 2022 genomförde den regimkritiska delen av diasporan en protest mot en regimvänlig fest som hölls i norra Stockholm. Protesten ledde till konfrontationer mellan den regimvänliga och den regimkritiska delen av diasporan och slutade i upplopp där 105 personer omhändertogs av polis.¹³³

4.2.2 Underrättelseinhämtning och "ångerbrevet"

Underrättelseinhämtning i diasporan sker på flera sätt, bland annat genom undertecknande av ett så kallat "ångerbrev" och indrivningen av diasporaskatt (se nedan). Det sker också genom att regimvänliga organisationer spionerar på diasporan (se ovan).

Eritreaner som lämnat Eritrea illegalt måste underteckna ett så kallat "ångerbrev" vid en eritreansk ambassad eller beskickning för att kunna få konsulär hjälp (till exempel ansöka om pass). I brevet uttrycker den sökande sin ånger över att inte ha fullgjort sin nationaltjänst och sin villighet att "acceptera lämplig bestraffning i

¹²⁷ "Diktaturen, kyrkan och kampen om de nyanlända", *Kaliber*, Sveriges Radio P1, publicerad 11 september 2017, <https://sverigesradio.se/avsnitt/947748>.

¹²⁸ Ivan Solander, "105 omhändertogs i Husby: 'Oro mellan två grupperingar'" *Dagens Nyheter*, 17 september 2022, <https://www.dn.se/sverige/polisinsats-i-husby-oro-mellan-tva-grupperingar/>; Matilda Källdén, "Eritreansk kulturfestival avbokas efter kritik." *Dagens Nyheter*, 28 juli 2022, <https://www.dn.se/kultur/eritreansk-kulturfestival-avbokad-efter-kritik/>

¹²⁹ "Diktaturen, kyrkan", *Kaliber*.

¹³⁰ DSP-groep, "The 2% Tax", 75.

¹³¹ Michael Syrén, "Festivalen drar in miljoner till Eritreas regim." *Expressen*, 2 augusti 2014, <https://www.expressen.se/nyheter/festivalen-drar-in-flera-miljoner-till-regimen/>.

¹³² Källdén, "Eritreansk kulturfestival"; Maria Bodin, "Eritreanska festivalen pågår trots protester" *Nyhetsbyrån Järva*, 29 juli 2022, <https://www.nyhetsbyranjarva.se/eritreanska-festivalen-pagar-trots-protester/>; Syrén, "Festivalen drar in".

¹³³ DSP-groep, "The 2% Tax", 75.; Solander, "105 omhändertogs".

sinom tid”.¹³⁴ I samband med både undertecknandet av ångerbrev och betalandet av diasporaskatt måste individen ange utförlig personlig information. Det handlar till exempel om kontaktuppgifter, släktingar, utbildning, inkomster och bankkontonummer. Uppgifterna måste styrkas med underlag, till exempel inkomst-deklarationer.¹³⁵

4.2.3 Ekonomisk indrivning och ”diasporaskatten”

Diasporaskatten är det mest framträdande verktyget som den eritreanska regimen använder för att utöva kontroll, för att samla in underrättelser och för att dra in pengar till regimen. Diasporaskatten innebär att medlemmar ur diasporan ska betala två procent av sin årsinkomst till regimen. Denna skatt krävs in retroaktivt för alla år som gått sedan personen lämnade Eritrea. Skatten drivs in av diplomatiska beskickningar och att betala den är ett villkor för att få konsulär hjälp (till exempel för att förnya sitt pass) eller för att släktingar i Eritrea ska få ta del av offentlig service (till exempel för att kunna gifta sig, begrava anhöriga, behålla marken de arrenderar eller driva företag). Upplägget medför att både regimvänliga och regimkritiker betalar skatten.¹³⁶ FN:s säkerhetsråd fördömde diasporaskatten under 2011 och beslutade att Eritrea ska upphöra med sin användning av utpressning, hot om våld, bedrägerier och andra illegala metoder för att driva in skatter utanför Eritrea. Det beslutades samtidigt att andra stater ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa detta.¹³⁷ Flera stater har förbjudit skatten sedan dess och utvisat eritreanska diplomater på grund av skatteindrivningen.¹³⁸

Regimen i Eritrea samlar också in pengar på andra sätt, till exempel genom försäljning av obligationer, genom att arrendera ut mark samt genom mer eller mindre frivilliga donationer. Under covid-19-pandemin genomförde diplomatiska beskickningar obligatoriska insamlingar för Eritreas hantering av covid-19-pandemin. Medlemmar ur diasporan ska då ha hotats och pressats till att ge pengar.¹³⁹ Den eritreanska staten kontrollerar även de finansiella system som diasporan

¹³⁴ ”Eritrea. Familjemedlemmars kontakt med eritreanska beskickningar i utlandet (version 1.3)”, Migrationsverket, Lifos. Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet, publicerad 26 april 2018, 22.

¹³⁵ DSP-groep, ”The 2% Tax”, 65.

¹³⁶ ”Eritrea: Ending the Exodus? Africa Briefing No100. 8 August 2014”, International Crisis Group, Uppdate Breifing, publicerad 8 augusti, 2014, <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/eritrea/eritrea-ending-exodus>; Koser, ”Mobilizing new”, 111-123; DSP-groep, ”The 2% Tax”; Hirt och Mohammad, ”By way of patriotism”, 232.; Gamlen, *Human Geopolitics*, 97-103; Kibreab, ”The Eritrean Diaspora”, 97-115.

¹³⁷ ”Resolution 2023 (2011) om Eritrea”, FN:s säkerhetsråd, antagen den 5 december 2011, §10-11,3-4, <https://digitallibrary.un.org/record/717214?ln=en>.

¹³⁸ DSP-groep, ”The 2% Tax”.

¹³⁹ DSP-groep, ”The 2% Tax”; FN:s särskilda rapportör, ”A/HRC/50/20”; Kibreab, ”The Eritrean Diaspora”, 97-115.

använder för att skicka pengar till sina släktingar i Eritrea, så kallade ”remitteringar”. Regimen tar en andel av de pengar som skickas.¹⁴⁰

Regimen i Eritrea uppskattas ta en intäkt från diasporan på cirka 300–400 miljoner USD per år.¹⁴¹ Omkring en tredjedel av regeringens budget bedöms komma från remitteringar.¹⁴² Det saknas dock transparens om hur pengarna används eftersom Eritrea aldrig har publicerat en statsbudget.¹⁴³ FN:s säkerhetsråd införde, på rekommendation av Afrikanska unionen och IGAD¹⁴⁴, sanktioner mot Eritrea 2011 med motiveringen att Eritreas indrivning av diasporaskatt användes för att finansiera väpnade grupper som al-Shabaab vilket destabiliserar Afrikas horn.¹⁴⁵ Sanktionerna togs bort under 2018 eftersom detta inte gick att bevisa.¹⁴⁶

Den eritreanska ambassaden i Stockholm driver in diasporaskatt och mer eller mindre frivilliga bidrag i Sverige.¹⁴⁷ Indrivningen har varit föremål för motioner och betänkanden i riksdagen vid flera tillfällen (som till exempel under 2012 och 2014) med bakgrund av resolutionen i FN:s säkerhetsråd om att vidta åtgärder mot skatten.¹⁴⁸ Justitiekottet uttrycker i sina betänkanden både 2012 och 2014 att den befintliga svenska lagstiftningen är tillräcklig för att förbjuda att skatten drivs in med hot, våld och utpressning.¹⁴⁹ Medlemmar av den svenska diasporan polisanmälde Eritreas ambassad för skatteindrivningen 2013, men något brott kunde inte styrkas.¹⁵⁰ Enligt medieuppgifter utvisades en eritreansk diplomat från

¹⁴⁰ Hirt och Mohammad, ”By way of patriotism”, 237; International Crisis Group. ”Eritrea: Ending”.

¹⁴¹ DSP-groep, ”The 2% Tax”, 58.

¹⁴² Hirt och Mohammad, ”By way of patriotism”.

¹⁴³ Hirt och Mohammad, ”By way of patriotism”.

¹⁴⁴ IGAD, *Intergovernmental Authority on Development*, är ett samarbetsorgan för staterna på Afrikas horn.

¹⁴⁵ FN:s säkerhetsråd, ”Resolution 2023”; DSP-groep, ”The 2% Tax”, 44.

¹⁴⁶ ”Resolution 2244 (2018) om att lyfta sanktioner mot Eritrea”, FN:s säkerhetsråd, antagen den 14 november 2018, <https://digitallibrary.un.org/record/1652454>.

¹⁴⁷ ”Rättslig kommentar. Eritranska anknävningsärenden och möjligheten att få handlingar från hemlandets myndigheter - RK/004/2021”, Migrationsverket, fastställt 23 mars 2021, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=45360>;

”Justitiekottets betänkande 2020/21: JuU23 Polisfrågor”, Riksdagen, 17 juni 2021, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/polisfragor_H801JuU23;
DSP-groep, ”The 2% Tax”; ”Justitiekottets betänkande 2014/15: JuU16 - Polisfrågor”, Riksdagen, 26 mars 2015, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/polisfragor_H201JuU16;
Svenska Dagbladet, ”Skräckvalde’ under utvisad diplomat.” *Svenska Dagbladet*, 10 september 2014, <https://www.svd.se/a/b0d4d87d-5ea5-3e4b-b608-56d116f73d60/skrackvalde-under-utvisad-diplomat>.

¹⁴⁸ ”Motion 2011/12:Sk344 av Fredrik Malm (FP) - Eritreas skatteindrivning i Sverige”, Riksdagen, 4 oktober 2011, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/eritreas-skatteindrivning-i-sverige_GZ02Sk344; ”Motion 2014/15:201 av Fredrik Malm (FP) - Eritreas ekonomiska indrivning i Sverige”, Riksdagen, 4 februari 2014, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/eritreas-ekonomiska-indrivning-i-sverige_H202201.

¹⁴⁹ DSP-groep, ”The 2% Tax”; Sveriges Television, ”Riksdagen vill stoppa Eritreaskatt”, SVT, 23 februari 2012, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/riksdagen-vill-stoppa-eritreaskatt>; Sveriges Television, ”Inget stopp för Eritrea-skatt”, 4 februari 2014, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/inget-stop-for-eritreaskatt>.

¹⁵⁰ ”Justitiekottets betänkande 2014/15:JuU16 - Polisfrågor”, Riksdagen, 26 mars 2015, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/polisfragor_H201JuU16;
Niklas Forsberg och Örjan Magnusson, ”Hon har tröttnat på Eritreas tvångsskatt,” *Sveriges Television*, 24 februari 2013, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/eritreaner-tvingas-betala-skatt>.

Sverige till följd av indrivningen under 2014.¹⁵¹ Eritreas ekonomiska indrivning lyftes återigen i en motion i riksdagen 2020. I betänkandet skriver Justitieutskottet: ”Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Eritreas ekonomiska indrivning i Sverige bör upphöra och tillkännager detta för regeringen.”¹⁵²

Migrationsverket har, sedan 2021, slutat att hänvisa eritreanska asylsökande som saknar pass till eritreanska myndigheter för att få sin identitet styrkt. Motiveringen är att inte försätta en asylsökande i en situation där denne tvingas betala diasporaskatt. Detta framgår av en rättslig kommentar efter ett avgörande i Migrationsöverdomstolen och är ett tydligt exempel på hur diasporapåverkan kan ha direkt inverkan på svensk myndighetsutövning.¹⁵³

Dessutom använder sig regimen av diasporans släktingar i Eritrea för att kontrollera diasporan och driva in skatten. Det hela kan liknas vid en gisslansituation där släktingar i Eritrea inte kan få ta del av offentlig service om släktingarna i diasporan inte betalar diasporaskatt. Det förekommer också att släktingar i Eritrea attackerats eller trakasseras för att en släkting i diasporan har uttryckt sig regimkritiskt eller deltagit i politiska möten.¹⁵⁴

4.3 Sammanfattning

Den eritreanska auktoritära regimen relaterar till diasporan framför allt genom det som Glasius benämner som förtryck och legitimering. Förtrycket sker genom den eritreanska regimen utstuderade sätt att med tvång, hot och villkorade konsulerä tjänster samla in underrättelser och driva in pengar. Legitimering märks i strävan att stärka diasporans patriotism genom att försöka kontrollera föreningsliv och att anordna festivaler.

Av de två syften med diasporapåverkan som beskrivs i inledningskapitlet, är det inrikes regimstödande diasporapåverkan som är det förhärskande. Det som står i centrum är att bibehålla regimstabiliteten och att säkra den fortsatta ekonomiska indrivningen. Även om vissa forskare, till exempel Hirt och Mohammad, nämner försök till en utrikesstrategisk diasporapåverkan är de beskrivna fallen få och det presenterats inte några egentliga belägg.

Eritrea som fallstudie sticker ut eftersom deras diasporapåverkan är så inriktad på hemlandet och eftersom systemet som används är så utstuderat. Systemet hade sannolikt inte kunnat byggas upp utan den historiska kontexten, där diasporan skickade frivilliga donationer under kriget med Etiopien och för att återuppbygga landet efter självständigheten. Att även regimkritiker i diasporan ofta betalar

¹⁵¹ DSP-groep, ”The 2% Tax”.

¹⁵² Riksdagen, ”Motion 2020/21:1496”; Riksdagen ”Justitieutskottets betänkande 2020/21”, 170; DSP-groep, ”The 2% Tax” 109.

¹⁵³ Migrationsverket, ”Rättslig kommentar”.

¹⁵⁴ FN:s särskilda rapportör, ”A/HRC/50/20”; DSP-groep, ”The 2% Tax”.

diasporaskatt är talande för hur svårt det är att frigöra sig från systemet idag, i alla fall åtminstone så länge det finns släktband, markarrenden eller affärsrörelser kvar i Eritrea. Detta väcker frågor om hur Sverige kan skydda svensk-eritreanska medborgare från den här typen av påtryckningar i Sverige. Den svensk-eritreanska journalisten Dawit Isaak, som nu suttit fängslad i Eritrea i över 20 år, är också ett exempel på den hotbild som kan finnas mot svensk-eritreaner om de reser till Eritrea.

4.4 Förslag på vidare forskning

Trots ett relativt begränsat material finns det som synes en del skrivet om Eritreas metoder för att kontrollera diasporan. Något som dock inte verkar ha studerats närmare är hur staten använder internet och sociala medier för att kunna kontrollera och påverka diasporan. Materialet är också begränsat gällande hur den eritreanska staten utövar kontroll och påtryckningar på den eritreanska diasporan specifikt i Sverige. Det skulle också behövas mer information om hur den eritreanska diasporan i Sverige ser ut och är organiserad.

Ett ytterligare område som nämns i analysen och som inte belyses särskilt tydligt i forskningslitteraturen är om och i så fall hur Eritreas kontroll över diasporan används för att försöka påverka värdländerna politiskt. Två artiklar av Hirt nämner detta, men utan att beskriva det djupare. Hirt beskriver hur den regimtrogna delen av diasporan aktiverades av regimen i samband med att FN införde sanktioner 2011. Hirt och Mohammad och Hirt skriver att Eritrea börjat använda massflykten från Eritrea för att påverka EU och hänvisar till utbetalningar från Europeiska utvecklingsfonden till den eritreanska staten.¹⁵⁵

¹⁵⁵ Hirt, "The Eritrean Diaspora"; Hirt och Mohammad "By way of patriotism", 232.

5 Syrien

Antalet syriska medborgare som lever utanför landets gränser är oklart och regeringen i Damaskus verkar inte ha någon god överblick eller konsekvent uppfattning om hur diasporabegreppet ska tolkas. Landets diasporapolitik har förändrats över tid och har under senare år präglats mycket av inbördeskriget som bröt ut 2011. Regimstabilitet har dock genomgående varit huvudambitionen, vilket har tagit sig uttryck i både förtryck av oliktankande och i ansträngningar att använda diasporan som ekonomisk inkomstkälla.

Begreppet ”diaspora” är mångtydigt ur en syrisk kontext. Det kan syfta både på ättlingar till 1800-talets utvandrare och på flyktingar från dagens inbördeskrig. Diasporaministeriets hemsida hävdade 2007 att diasporan var ungefär lika stor som antalet syrier bosatta i landet.¹⁵⁶ Syrien hade då cirka 20 miljoner invånare. Även om siffran omfattar alla ättlingar till äldre tiders emigrationsvågor framstår den som överdriven. Utrikes- och diasporaministeriets hemsida noterade några år senare att det saknas tillförlitlig statistik, men hävdade ändå att ”siffrorna talar om 12–15 miljoner”. Diasporan sades leva i (i fallande storleksordning) Sydamerika, Gulfstaterna, USA och Kanada, Europa, Australien, samt Ryssland och Oberoende staters samväld (d.v.s. tidigare sovjetrepubliker).¹⁵⁷

Syrien tillåter dubbla medborgarskap och nationaliteten ärvs på fädernet, även utanför Syriens gränser. Kvinnor kan däremot bara överföra medborgarskap till barn som är födda inom landets gränser.¹⁵⁸ Den äldre syriska diasporan utgörs av ättlingar till de personer som utvandrade cirka 1870–1930 från det område som idag utgör republiken Syrien.¹⁵⁹

Formellt namn: Syriska arabiska republiken.

Huvudstad: Damaskus.

Befolkning: 21 miljoner.

Placering i V-dems demokratiindex:
175 av 180 (klassas som *stängd autokrati*).

De flesta av dessa emigranter var kristna. Även alawiter, druser och shiamuslimer var överrepresenterade, medan den sunni-muslimska folkmajoriteten var kraftigt underrepresenterad. Denna äldre diaspora är spridd över flera kontinenter, men den

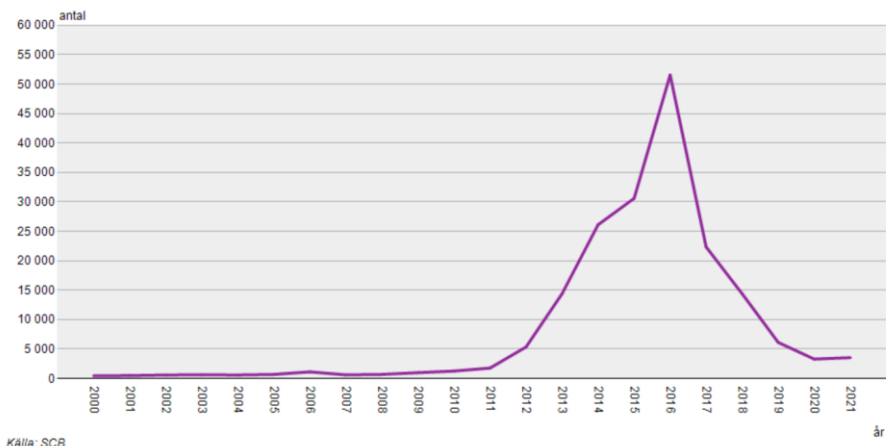
¹⁵⁶ ”عن الوزارة” (”Om ministeriet”), Syriska diasporaministeriet, u.å., läst via archive.org: 16 juli 2007, www.ministryofexpatriates.gov.sy/cweb/MOEX_Arabic/MOEX_Pages/AboutMOEX.htm.

¹⁵⁷ ”دراسة عن أعداد المغتربين السوريين” (”Studie om antalet utlandssyrier”), Syriska utrikes- och diasporaministeriet, u.å., läst via archive.org: 16 januari 2013, www.moex.gov.sy/cweb/MOEX_NEW/Activities/count2.htm.

¹⁵⁸ ”Legislativt dekret nr. 276, art. 3”, Syriska arabiska republiken, utfärdat 24 november 1969. Se även, ”Syrien – medborgarskap och officiella dokument (version 2.0)”, Migrationsverket, Lifos, publicerat 12 september 2018: 6-7, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41978>.

¹⁵⁹ Cecilia Baeza, ”Arabism and its Repercussions: Forms of Solidarity among Syrians in Latin America”, Arab Reform Institute, 5 december 2018, 3, <https://www.arab-reform.net/publication/arabism-and-its-repercussions-forms-of-solidarity-among-syrians-in-latin-america/>.

är särskilt betydande i Sydamerika, där den uppskattas till ungefär en miljon människor.¹⁶⁰ Flera sydamerikanska politiker, näringslivsledare och kulturpersonligheter har syrisk bakgrund, exempelvis Argentinas förra president Carlos Menem, samt Venezuelas oljeminister och tidigare vicepresident Tareck El Aissami.¹⁶¹

Figur 5. Invandringen till Sverige av personer födda i Syrien, 2000–21.¹⁶²

Efter självständigheten 1946, och särskilt under 1980-talet, ledde repression och politisk turbulens till en flyktingvåg mot övriga Mellanöstern och Europa. En ännu större emigrationsvåg följde efter krigsutbrottet 2011, då mer än sex miljoner flyktingar lämnade Syrien. De flesta lever i närregionen, med 3,6 miljoner i Turkiet och stora grupper i Libanon och Jordanien.¹⁶³ Ungefär en miljon har tagit sig vidare till Europa. Tyskland och Sverige var de EU-länder som tog emot flest syrier. I Sverige lever nu cirka 200 000 personer födda i Syrien.¹⁶⁴

¹⁶⁰ Baeza, "Arabism", 2.

¹⁶¹ Ishaan Tharoor, "The enduring success of Latin American politicians of Arab origin", *Washington Post*, 16 maj 2016, <https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/05/16/the-enduring-success-of-latin-american-politicians-of-arab-origin/>; "11 presidents in Latin America have had Arab origins", *Middle East Monitor*, 24 dec. 2019, <https://www.middleeastmonitor.com/20191224-11-presidents-in-latin-america-have-had-arab-origins/>.

¹⁶² SCB, "Invandringar och utvandringar".

¹⁶³ Enligt uppgifter från den turkiska regeringen till UNHCR levde 3 577 714 syrier i Turkiet i november 2022. Totalt hade FN registrerat 5 519 749 syriska flyktingar i närregionen. "Syria Regional Refugee Response: Total persons of Concern", FN/UNHCR, uppdaterad 30 nov. 2022, <https://data.unhcr.org/en/situations/syria>.

¹⁶⁴ Enligt Statistiska centralbyrån levde 196 077 personer födda i Syrien i Sverige år 2021, se SCB, "Befolkningsstatistik".

5.1 Tidigare forskning och källor

Det finns inte mycket forskning om den syriska statens diasporapolitik, även om diasporan som sådan har rönt ett växande intresse från 2011.

Aktivism i diasporan har granskats såväl akademiskt och journalistiskt som populärvetenskapligt.¹⁶⁵ Dana M. Moss har forskat om regimfientlig syrisk diasporaaktivism.¹⁶⁶ Människorättsgrupper och journalister har belyst den transnationella repression som är kopplad till den syriska regeringen.¹⁶⁷ Emma Lundgren Jörum har studerat den syriska statens försök att motverka en regimfientlig diasporamobilisering i Sverige.¹⁶⁸ Den icke-repressiva syriska diasporapolitiken har däremot fått mycket lite uppmärksamhet, men Cecilia Baezas och Paolo Pintos studier av den sydamerikanska diasporan utgör ett viktigt undantag.¹⁶⁹

Detta kapitel grundar sig delvis på författarens egna studier av syrisk politik.¹⁷⁰ Bland övriga källor märks akademiska artiklar och rapporter, samt nyhetsrapportering och officiella syriska källor.

¹⁶⁵ Exempelvis Aron Lund, *Syrien brinner: Hur kriget mot Assad blev ett inbördeskrig* (Stockholm: Silc förlag, 2:a rev. uppl., 2014), t.ex. 181f; Elizabeth Dickinson, *Godfathers and Thieves: How Syria's Diaspora Crowd-sourced a Revolution* (e-bok, New York: Deca Stories, 2015); Aron Lund, *Drömmen om Damaskus* (Stockholm, Silc förlag, 2:a uppl., 2015), t.ex. 201f; Christopher Phillips, *The Battle for Syria: International Rivalry in the New Middle East* (New Haven: Yale University Press, 2016): 105f.

¹⁶⁶ Dana M. Moss, "Diaspora Mobilization for Western Military Intervention During the Arab Spring", *Journal of Immigrant & Refugee Studies* 14, nr. 3 (2016): 277–97; Dana M. Moss, "The ties that bind: Internet communication technologies, networked authoritarianism, and 'voice' in the Syrian diaspora", *Globalizations* 15, nr. 2 (2018): 265–82; Dana M. Moss, Marcus Michaelsen och Gillian Kennedy, "Going after the family: Transnational repression and the proxy punishment of Middle Eastern diasporas", *Global Networks* 22 (2022): 735–51.

¹⁶⁷ Exempelvis Jay Solomon och Nour Malas, "Syria Threatens Dissidents Around Globe, U.S. Says", *Wall Street Journal*, 17 augusti 2011, <https://www.wsj.com/articles/SB10001424053111904823804576504260399843094>; "The long reach of the Mukhabaraat: Violence and harassment against Syrians abroad and their relatives back home", Amnesty International, 3 oktober 2011, <https://www.amnesty.org/en/documents/mde24/057/2011/en>.

¹⁶⁸ Emma Lundgren Jörum, "Repression across borders: homeland response to anti-regime mobilization among Syrians in Sweden", *Diaspora Studies* 8, nr. 2 (2015): 104–19, <https://doi.org/10.1080/09739572.2015.1029711>.

¹⁶⁹ Cecilia Baeza och Paulo Pinto, "Building Support for the Asad Regime: The Syrian Diaspora in Argentina and Brazil and the Syrian Uprising", *Journal of Immigrant & Refugee Studies* 14, nr. 3 (2016): 334–52; Baeza, "Arabism"; Paulo Pinto och Cecilia Baeza, Cecilia, "The Syrian Uprising and Mobilization of the Syrian Diaspora in South America", *MERIP*, 284/285 (Winter 2017), merip.org/2018/04/the-syrian-uprising-and-mobilization-%E2%80%A8of-the-syrian-diaspora-in-south-america.

¹⁷⁰ Exempelvis Lund, *Syrien brinner*; Lund, *Drömmen om Damaskus*; Aron Lund, *Syria's Civil War: Government Victory or Frozen Conflict?*, FOI-R-- 4640--SE (Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut, 2018).

5.2 Diasporapolitikens utveckling och metoder

Under Hafez al-Assads presidentskap (1971–2000) hanterades de formella diasporarelationerna av ett kontor på Utrikesministeriet, vilket inte tycks ha bedrivit någon flitig verksamhet. Baeza och Pinto menar att det illustrerar ”diasporans marginella politiska roll under Hafez al-Assads styre”.¹⁷¹

De syriska myndigheterna tycks likväl ha stöttat grundandet av diasporaorganisationer i flera länder, för att skapa kontrollerade kanaler för utlandssyrisk aktivism. Ett framgångsrikt exempel är FEARAB (sp. *Federación de Entidades Americano Árabes*), som grundades i Argentina och Brasilien 1973–74.¹⁷² FEARABs syfte var formellt att organisera araber i Sydamerika oavsett nationell bakgrund, men organisationen dominerades i praktiken av syriskättade personer och ansågs ha band till Assads politiska rörelse, Baathpartiet.

Även om Hafez al-Assads regim visade begränsat öppet intresse för diasporan som sådan, arbetade underrättelsetjänsterna aktivt för att störa oppositionell verksamhet i utlandet. I början på 1980-talet trappades både inrikes- och utrikesrepressionen upp, i samband med ett islamistuppror och med andra kriser. Flera exildissidenter mördades vid denna tid. Dit hörde exempelvis en av Baathpartiets grundare, Salaheddin Bitar, som sköts ihjäl av okända gärningsmän i Paris 1980.¹⁷³

Sommaren 2000 efterträddes Hafez al-Assad av sin son, Bashar al-Assad. Den nye presidenten lanserade en aktiv diasporapolitik som var knuten till ett program för att modernisera den syriska staten, genom att bygga ekonomiska band och locka hem kompetens. Högutbildade syrier i Europa och i arabvärlden erbjöds chefspositioner i statliga verk och myndigheter, även om detta inte alltid föll väl ut.¹⁷⁴

Assad försökte även skapa en institutionell bas för diasporapolitiken. År 2001 utsågs en biträdande minister för diasporafrågor, som följande år uppgraderades till minister med eget departement, Diasporaministeriet (ar. *wizarat al-mughtaribin*).¹⁷⁵ Enligt ministeriets hemsida skulle det bland annat ”uppmuntra de utlandsbosatta syrierna att vara Syriens ambassadörer i sina länder”.¹⁷⁶

Parallellt med dessa kontaktsökande och brobyggande insatser fortsatte underrättelsetjänsterna att bedriva flyktingspionage. En metod var att ta in besökande

¹⁷¹ Baeza och Pinto, ”Building Support”, 346.

¹⁷² Baeza, ”Arabism”, 5.

¹⁷³ Patrick Seale, *Asad: The Struggle for the Middle East* (Berkeley: University of California Press, rev. uppl. 1995), 329f.

¹⁷⁴ Christian Chesnot och Georges Malbrunot, *Les Chemins de Damas: Le dossier noir de la relation franco-syrienne* (Paris: Éditions Robert Laffont, 2014), 74f.

¹⁷⁵ Syriska premiärministerämbetets hemsida, <http://pministry.gov.sy/>; Souad Jarous, ”بشيرة شعبان مستشارة” (”Boutheina Shaaban är rådgivare med rang av minister i den syriska presidentadministrationen”), *al-Sharq al-Awsat*, 31 juli, 2008, <https://archive.aawsat.com/details.asp?section=4&article=480908&issueno=10838>.

¹⁷⁶ Syriska diasporaministeriet, ”عن الوزارة”.

diasporasyrier på förhör, som ett sätt att skrämja eller utpressa dem. Underrättelsetjänsterna kunde även hota släktingar i Syrien eller erbjuda dem förmåner som belöning för att samarbeta.¹⁷⁷ Lundgren Jörums studier av Damaskusregeringens "negativa diasporaengagemang" i Sverige konstaterar att övervakningen försvagade diasporans sammanhållning. Vissa svensksyrier undvek sina landsmän av rädsla för underrättelsetjänsterna.¹⁷⁸ Säpo uppfattade Syrien som ett problem-land och 2010 utvisades en syrisk underrättelseofficer.¹⁷⁹

5.2.1 Diasporapolitiken under inbördeskriget

Det uppror som utbröt mot Assadregimen under våren 2011 medförde ännu ett skifte i diasporapolitiken. Redan i början av krisen avskaffades Diasporaministeriet och blev en del av Utrikesministeriet, nu kallat Utrikes- och diasporaministeriet (ar. *wizarat al-kharidjia wal-mughtaribin*).

Den oppositionella diasporan spelade en viktig roll för upprорот. Exilaktivister ledde medarbetet.¹⁸⁰ De samlade även in pengar och utrustning, försökte påverka värdländernas regeringar och uppträdde som utlandsrepresentanter för olika aktivistnätverk, samt för stridande grupper inne i Syrien.¹⁸¹ Regeringen svarade med att intensifiera sina ansträngningar för att övervaka och störa utlandsaktivismen.

Internet spelade en viktig roll för aktivisterna, vilket också avspeglade sig i regeringens motkampanj. Enligt Moss använde regeringen nätet för att registrera åsikter och för att samla komprometterande information, för att skicka varningar och hot samt för att störa oppositionell verksamhet – exempelvis genom att hacka kritiska sidor eller flagga dem som olagligt/olämpligt innehåll.¹⁸² Många aktivister valde att hålla låg profil, uppträda anonymt på nätet och begränsade sin kontakt med släktingar. Detta bidrog till att försvaga och avpolitisera diasporans band till Syrien.¹⁸³ Amnesty International noterade uppgifter om övervakning, hot, trakasserier och våld i flera länder under 2011, samt repression mot släktingar i Syrien:

Många [exil- och diasporaaktivister] har filmats och mottagit verbala hot medan de deltog i manifestationer utanför syriska ambassader, medan vissa har hotats, inklusive med döden, eller attackerats fysiskt av individer som antas vara kopplade till den syriska regimen. Vissa av aktivisterna har berättat för Amnesty International att släktingar i Syrien har fått besök och förhörts av säkerhetsstyrkorna om deras aktiviteter i utlandet och, i flera fall, har arresterats eller till och med torterats ...¹⁸⁴

¹⁷⁷ Lundgren Jörum, "Repression across borders", 108.

¹⁷⁸ Lundgren Jörum, "Repression across borders", 108. Se även Michaelsen och Kennedy, "Going after the family", 742.

¹⁷⁹ *Säkerhetspolisen 2011*, Säkerhetspolisen (2012): 59, <https://sakerhetspolisen.se/download/18.310a187117da376c6603311/1637582476988/Arsbok2011.pdf>.

¹⁸⁰ Lund, *Syrien brinner*, 200–225; Moss, "The ties that bind", 270f.

¹⁸¹ Lundgren Jörum, "Repression across borders", 106.

¹⁸² Moss, "The ties that bind", 267, 271–3.

¹⁸³ Moss, "The ties that bind", 274f; Lundgren Jörum, "Repression across borders", 108f.

¹⁸⁴ Amnesty International, "The long reach of the Mukhabaraat", 5.

Påtryckningar mot släktingar i Syrien, som kan beläggas med reseförbud för att hållas kvar i landet som en sorts gisslan, tycks vara ett vanligt sätt att övervaka och påverka regimkritiker i exilen.¹⁸⁵ Personer i Syrien kan exempelvis tvingas rapportera till underrättelsetjänsten om släktingars aktiviteter i utlandet, eller fördöma dem i statsmedierna. Sådana personer har även attackerats eller gripits som hämnd, så kallade ställföreträdarbestraffningar (eng. *proxy punishment*).¹⁸⁶ Regeringens register förefaller löpa hela vägen från subtila varningar och byråkratiska trakasserier till gripanden, tortyr och mord.¹⁸⁷ Uppgifter om kidnappningar och mord på utländsk mark är mycket sällsynta, men obevisade anklagelser förekommer.¹⁸⁸

5.2.2 Icke-repressivt diasporaengagemang sedan 2011

Den syriska regeringens diasporapolitik sedan 2011 har inte varit uteslutande repressiv och har inte heller behövt vara det. Även legitimerande verksamhet har spelat roll. I Sydamerika har de flesta syriska organisationer ”uppvisat ett ovillkorligt stöd för den baathistiska regimen”.¹⁸⁹ Exempelvis FEARAB har organiserat demonstrationer i flera länder och sökt samarbeten med vänsterpartier, fackförbund samt propalestinska aktivister. På så vis har stödet för Assad vidgats bortom den närmast sörjande syrisk-libanesiska diasporan och de regimvänliga budskapen har fogats in i en bredare latinamerikansk tradition av USA-kritisk anti-imperialism.¹⁹⁰

Diasporamobiliseringen har ofta formats av religiösa skiljelinjer. Därvid följer den mönstret från Syrien, där upproret huvudsakligen stöds av sunnimuslimer medan de flesta minoritetssamfund har tytt sig till regeringen. Detta har fått betydande effekter utomlands, givet den stora kristna överrepresentationen inom den äldre syriska diasporan. De kristna kyrkor som organiserar diasporagrupperna leds ofta av patriarker i Damaskus som står på förtrolig fot med regeringen.¹⁹¹ Baez och

¹⁸⁵ Amnesty International, ”The long reach of the Mukhabaraat”, 5; Lundgren Jörum, ”Repression across borders”, 111f; Moss, Michaelsen och Kennedy, ”Going after the family”.

¹⁸⁶ Solomon och Malas, ”Syria Threatens”.

¹⁸⁷ Moss, Michaelsen och Kennedy, ”Going after the family”, 739–41.

¹⁸⁸ I upprorets inledningsskede försvann exempelvis den 87-årige veterandissidenten Shibli al-Eissami i Libanon. Hans öde har aldrig klarlagts, men familjen anklagar den syriska regeringen för att ha fört bort honom. Se Ramzi Mashrafieh, ”الذكرى السادسة لاختطاف وتغييب شبلي العيسى والعائلة تناشد كشف مصيره”, (”På den sjätte årsdagen av Shibli al-Eissamis kidnappning väddar familjen om att hans öde ska klarläggas”), *al-Nahar*, 23 maj 2017, <https://www.annahar.com/arabic/article/588888-الذكرى-السادسة-لاختطاف-وتغييب-شبلي-العيسى-والعائلة-تناشد-كشف-مصيره>.

¹⁸⁹ Baeza och Pinto, ”Building Support”, 334, 338f.

¹⁹⁰ Baeza och Pinto, ”Building Support”, 334–7, 346–8.

¹⁹¹ Ett exempel: I april 2018 fördömde de syrisk-ortodoxa, grekisk-ortodoxa och grekisk-melkitisk-katolska patriarkerna gemensamt de flygattacker mot syriska regeringsmål som just genomförts av USA, Frankrike och Storbritannien, som svar på rapporter om en gasattack mot oppositionskontrollerade områden. Patriarkerna förnekade att Syrien hade eller använde kemiska vapen, hyllade den syriska arméns ”hjältedmod” och uppmanade den att fortsätta rensa Syrien från ”terrorism”. De uppmanade också kyrkor i de angripande länderna att ”fullfölja sina kristna plikter” genom att själva protestera mot den ”brutala aggressionen”. Se ”A Statement Issued by the Patriarchates of Antioch and all the East for the Greek Orthodox, Syrian Orthodox, and Greek-Melkite Catholic”, Syrisk-ortodoxa kyrkan-

Pinto beskriver hur ”kristna och alawitiska institutioner [i Brasilien och Argentina] blev arenor för det ’syrisk-libanesiska samfundets’ kollektiva stöd till Bashar al-Assads regering.”¹⁹² SVT rapporterade om hur en dissidentjournalist från Syrien tvingades lämna Södertälje, där det finns ett ”utbrett stöd” för Assad inom den assyrisk-syrianska kristenheten.¹⁹³ Som så ofta är det dock svårt att skilja statsorganiserade aktioner från lokala och privata initiativ.

Syriens regering förväntar sig att syrier utomlands sprider de officiella narrativen och väcker opinion mot USA:s och EU:s sanktioner. Sommaren 2022 rapporterade den statliga nyhetsbyrån exempelvis att den dåvarande vice utrikesministern instruerat en grupp utlandssyrier att ”klargöra den verkliga bilden av kriget mot Syrien i de samhällen där de lever”, samt att organisera sig gemensamt så att deras ”röst når fram till makthavarna i de diasporaländer de lever i”.¹⁹⁴

Sist men inte minst så fortskrider ett mer alldagligt arbete med att attrahera kompetens och hämta in kunskaper från diasporan, kanske i hopp om att kompensera för den utvandring av högutbildade som skett sedan 2011. Till exempel så har Högre rådet för vetenskaplig forskning sedan 2019 organiserat årliga kongresser för utlandsbosatta syrisk forskare.¹⁹⁵

5.2.3 Diasporan som inkomstkälla

Det ekonomiska läget i Syrien har varit svårt under hela kriget, men krisen har förvärrats kraftigt sedan 2019. FN uppskattar att över 15 miljoner syrier kommer att behöva bistånd under 2023.¹⁹⁶ En följd av det ekonomiska sammanbrottet är att regeringen i allt högre grad verkar betrakta diasporan som en källa till inkomster, särskilt i hårdvaluta.

Antiokiapatriarkatet, 14 april 2018, <https://syriacpatriarchate.org/2018/04/a-statement-issued-by-the-patriarchates-of-antioch-and-all-the-east-for-the-greek-orthodox-syrian-orthodox-and-greek-melkite-catholic/>.

¹⁹² Baeza och Pinto, ”Building Support”, 342.

¹⁹³ Hampus Rundberg, ”Flydde till Sverige – fick fly från Södertälje”, *Sveriges Television*, 13 juli 2015, svt.se/nyheter/lokalt/sodertalje/flydde-till-sverige-fick-fly-fran-sodertalje.

¹⁹⁴ ”الجغري: أهمية دور المغتربين في توضيح الصورة الحقيقية للحرب على سورية” (”al-Djaafari: Utlandssyriernas viktiga roll i att klargöra den verkliga bilden av kriget”), *Syrian Arab News Agency*, 27 juni 2022, <http://sana.sy/?p=1684500>.

¹⁹⁵ Manar Dib och Hilana al-Hindi, ”مؤتمر الباحثين السوريين المغتربين يناقش في يومه الثالث قضايا الطاقة والبيئة” (”Konferensen för utlandssyriska forskare diskuterar energi och miljöfrågor under sin tredje dag”), *Syrian Arab News Agency*, 29 juli 2021, <https://sana.sy/?p=1442420>; ”مؤتمر الباحثين السوريين المغتربين” (”Konferensen för utlandssyriska forskare”), Högre kommissionen för vetenskaplig forskning, läst 17 december 2022, <https://www.hcsr.gov.sy/expatriates/>.

¹⁹⁶ ”Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Mr. Martin Griffiths: Statement for the Security Council Briefing on Syria, 29 November 2022”, Relief Web, 29 november 2022, <https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/under-secretary-general-humanitarian-affairs-and-emergency-relief-coordinator-mr-martin-griffiths-statement-security-council-briefing-syria-29-november-2022>.

En syrisk expert uppskattade under 2022 att ungefär en tredjedel av befolkningen är beroende av remitteringar, alltså pengar från släktingar och vänner utomlands.¹⁹⁷ Sanktioner mot banksektorn gör det svårt och omständligt att skicka pengar till Syrien, och remitteringarna sker i hög grad genom transfereringsföretag och så kallade hawalanätverk. Regeringen strävar efter att kontrollera både hawalasektorn och växlingsmarknaden, för att på så vis avleda pengar till statskassan via avgifter och växelkursmanipulation. I praktiken utgör det en sorts skatt på diasporans stöd till släktingar i hemlandet.¹⁹⁸

Regeringen har även utvecklat andra sätt för att få in hårdvaluta från diasporan. År 2015 förenklades passhanteringen så att fler flyktingar kan skaffa lagliga rese-dokument. Men utlandsmyndigheterna höjde samtidigt sina avgifter till mellan \$200 och \$400, vilket måste betalas i USA-dollar.¹⁹⁹ Ett annat exempel är att syriska medborgare sedan 2020 måste växla in motsvarande \$100 i utländsk valuta vid inresa till landet, till en lågt satt officiell växelkurs.²⁰⁰ Den avgift som utlandsbosatta syriska män betalar för att friskrivas från värnplikten har också höjts på senare år, till som mest \$10 000.²⁰¹

Vid sidan av försöken att dra in hårdvaluta på administrativ väg fortsätter ett mer traditionellt arbete för att uppmuntra investeringar och välgörenhetssatsningar från rika diasporasyrier. Damaskustidningen *al-Watan* rapporterade exempelvis under 2017 om hur en grupp syrier från Kuwait mottogs av arbets- och socialministern, som förhörde sig om deras intresse för att stödja olika välfärdsprojekt och rehabilitering av skadade soldater.²⁰²

¹⁹⁷ Abdelhadi Shabbat, "ما حقيقة أن معظم السوريين يعيشون على الحوالات؟ ... فضلية لـ«الوطن»: ثلث السوريين يعتمدون على الحوالات ومن الصعب الوصول إلى أرقام ونسب دقيقة" ("Stämmer det att de flesta syrier lever på transfereringar?... Fadlia till al-Watan: En tredjedel av alla syrier är beroende av remitteringar och det är svårt att få fram exakta siffror och andelar"), *al-Watan*, 5 juli 2022, <https://alwatan.sy/archives/309962>.

¹⁹⁸ Joshua Levkowitz, "The hustle of Syrian hawalas", Institute of Current World Affairs, 20 december 2021, <https://www.icwa.org/syrian-hawalas/>.

¹⁹⁹ "Soaring passport demand nets Syria more than \$500 mn", *Yahoo News/AFP*, 26 oktober 2015, <https://news.yahoo.com/soaring-passport-demand-nets-syria-more-500-mn-173214752.html>; Caroline Hayek och Ahmad Roumi, "How to obtain 'the worst and most expensive passport in the world'", *L'Orient Today*, 13 febr. 2019, <https://today.lorientlejour.com/article/1157180/how-to-obtain-the-worst-and-most-expensive-passport-in-the-world.html>.

²⁰⁰ "بيان لوزارة المالية حول قرار مجلس الوزراء القاضي بتصريف القادمين 100 دولار أو ما يعادلها من العملات الأجنبية" ('Uttalande från Finansministeriet gällande regeringens beslut om att anländande syrier skall växla in 100 dollar eller motsvarande i utländsk valuta'), *Syrian Arab News Agency*, 20 juli 2020, <https://sana.sy/?p=1182666>.

²⁰¹ "الرئيس الأسد يصدر مرسوماً بتعديل بعض مواد قانون خدمة العلم المتعلقة بدفع البدل" ('President al-Assad utfärdar ett dekret om att justera vissa artiklar i Militärtjänstlagen gällande friskrivningsavgiften'), *Syrian Arab News Agency*, 8 november 2020, <https://sana.sy/?p=1253943>.

²⁰² "تطوير قوانين الاستثمار لإتاحة دخول أموال الاغتراب إلى سورية" ('Utveckling av investeringslagarna för att låta utlandssyriskt kapital nå Syrien'), *al-Watan*, 3 augusti 2017, <https://alwatan.sy/archives/113851>.

5.2.4 Inget diasporafokus i officiella medier

Statliga syriska medier rapporterar ofta om hur syrier i utlandet (till exempel studenter) demonstrerar till stöd för regeringen, samt om diasporamedlemmar som besöker Syrien.²⁰³ Det är däremot ytterst sällsynt att officiella medier rapporterar om frågor som främst intresserar diasporan, såsom exempelvis medborgarskapsregler, integrationsproblem eller förhållanden i de nya hemländerna. Detta är tvärtom mycket vanligt i oppositionens medier, som är baserade i diasporan.

De statskontrollerade medierna publicerar i en viss utsträckning på andra språk än arabiska. Det främsta exemplet är *Syriska arabiska nyhetsbyrån* (SANA), som fungerar som politiskt riktmärke och textproducent åt andra medier. Från starten 2007 publicerades nätsidan www.sana.sy på arabiska, engelska och franska. Spanska och sedan turkiska tillkom under 2009–10, följt av ryska och kinesiska under 2011. Hebreiska och persiska fogades till listan tre år senare, och 2015 föll kinesiskan bort.²⁰⁴ Språk- och ämnesurvalet tyder inte på att det är ett prioriterat syfte att påverka diasporan. Snarare verkar SANA slentrianmässigt följa ett uppdrag som går ut på att överföra de officiella narrativen till de viktigare världsspråken, samt till de språk som talas i vissa stater som är vänligt inställda eller betydelsefulla.

Somliga privata medier och medier som kontrolleras av allierade till Assadstyret verkar ha ett mer medvetet diasporafokus. Den Beirutbaserade tv-kanalen *al-Mayadin*, som grundades 2011–12 genom en Damaskus- och Teheranvänlig utbrytning från Qatarägda *al-Jazira*, producerar material på spanska (förutom arabiska och engelska).²⁰⁵ På sociala medier finns det ett mer omfattande Assadvänligt diasporaengagemang, men det är svårt att skilja mellan privat aktivism och sådan verksamhet som dirigeras eller stöds av den syriska staten.²⁰⁶

²⁰³ Exempelvis: Maha al-Atrash, ”اعتصام للتنديد بالدعم الغربي والعربي للإرهاب أمام البرلمان الأوروبي ببروكسل”, (”Manifestation för att fördöma det västliga och arabiska stödet till terrorismen framför Europaparlamentet i Bryssel”), *Syrian Arab News Agency*, 25 maj 2015, <https://sana.sy/?p=217591>; Wasim al-Adwi, ”وفد المغتربين السوريين من معرض دمشق الدولي: نرغب بإيصال المنتجات السورية للأسواق الأوروبية”, (”Den utlandssyriska delegationen på Damaskus internationella mässa: Vi vill att syriska varor ska nå de europeiska marknaderna”), *Syrian Arab News Agency*, 1 september 2019, <https://sana.sy/?p=1007374>; Ali Rehab, ”بعد منعهم من ممارسة حقهم... مغتربون في ألمانيا يعودون إلى وطنهم للمشاركة في الانتخابات”, (”Efter att de hindrades från att utöva sin rätt... Diasporamedlemmar i Tyskland återvänder till sitt hemland för att delta i valet”), *Syrian Arab News Agency*, 24 maj 2021, <https://sana.sy/?p=1391778>.

²⁰⁴ Stickprovsgranskning av arkiverade kopior av sana.sy 2007–22, genom archive.org.

²⁰⁵ Zeina Karam, ”New pan-Arab TV satellite channel goes on air”, *AP/US News*, 11 juni 2012, <https://www.usnews.com/news/world/articles/2012/06/11/new-pan-arab-tv-satellite-channel-goes-on-air>; ”Anti-Al Jazeera’ channel Al Mayadeen goes on air”, *France 24*, 12 juni 2012, <https://www.france24.com/en/20120612-al-mayadeen-new-anti-al-jazeera-channel-media-lebanon-syria>; *al-Mayadin*, al-mayadeen.net, läst 10 oktober 2022.

²⁰⁶ Exempel ges i Baeza & Pinto, ”Building Support”, 337f.

5.3 Sammanfattning

Den syriska regimens diasporapolitik kan indelas i tre perioder; Hafez al-Assad-eran (1970–2000), Bashar al-Assads första årtionde (2000–10), samt perioden efter inbördeskrigets utbrott (från 2011). Alla dessa tre perioder tycks ha haft regimsäkerheten som huvudambition, både genom åtgärder för att undertrycka oppositionen, men även (främst under Bashar al-Assad) genom att använda diasporan för att stärka statens ekonomi och kompetensförsörjning.

Den syriska regeringen använder typiska polisstatsmetoder – det som Glasius kategoriserar som förtryck – för att hindra oppositionell verksamhet i utlandet. Övervakning, infiltration och mjukare typer av kontrollåtgärder på distans kompletteras med påtryckningar mot släktingar i hemlandet. Buset av offensiva metoder för att tygla eller skada diasporan på plats (i extrema fall genom fysiskt våld) har varierat över tid. Aggressiviteten och risktagandet tycks som regel öka när regimen upplever sig vara allvarligt hotad.

Maktskiftet 2000 medförde att diasporapolitiken uppvärderades och i viss mån ändrade karaktär, till ett större fokus på legitimering och kooptering. Bashar al-Assad verkar ha försökt institutionalisera diasporaengagemanget, även om detta inte alltid rönt framgångar. Diasporapolitiken fick även ökat fokus på att stärka diasporans syriska identitet och på att locka hem kompetens och kapital för att gynna landets utveckling.

Krigsutbrottet 2011 har medfört ett ökat fokus på regimstabilitet och repressiva metoder (förtryck). Det var främst en följd av att Assads styre nu hotades på allvar, men en bidragande faktor kan ha varit att krisen och Syriens isolering försvårade till exempel kulturevenemang, konferenser och investeringar. Diasporapolitiken har sedan dess präglats av övervakning, infiltration och repression mot den regeringskritiska flyktingdiasporan, samtidigt som sådana grupper som uppfattas som lojala – däribland kristna nätverk – mobiliseras för att legitimera regimen och projicera regeringsvänliga, patriotiska narrativ. Som en följd av det försämrade ekonomiska läget och sanktionerna har staten även utvecklat administrativa pålagor för att krama fram utländsk valuta. Det är möjligt att detta kommer att underminera regeringsvänliga diasporagrupperns engagemang i Syrien över tid.

Från en svensk horisont finns en uppenbar risk att medlemmar av den syriska diasporan kan utsättas för illegitima påverkansåtgärder. Sådan påverkan torde främst vara inriktad på att störa eller stoppa politisk aktivitet, men den kan också drabba personer som inte är aktiva regimkritiker, för att tvinga fram samarbeten med underrättelsetjänsterna. De metoder som används kan omfatta illegal övervakning och infiltration, hackning, hot, trakasserier, samt utpressning. Släktingar, vänner och tillgångar i Syrien kan användas som påtryckningsmedel.

Det är slutligen värt att betänka att även om syrisk underrättelseverksamhet i Sverige främst torde syfta till flyktingspionage, så kan detta bidra eller utvecklas till andra former av säkerhetshotande verksamhet. Den syriska regeringens mycket

intima säkerhetssamarbete med Ryssland och Iran, samt dess goda förbindelser med Kina – det vill säga de tre stater som Säkerhetspolisen sedan länge beskriver som de främsta underrättelsehoten mot Sverige – kan skapa särskilda risker.²⁰⁷

5.4 Förslag på vidare forskning

Syrisk diasporapolitik framstår som ett relevant studieområde för svensk del. Invandringen till Sverige från Syrien har varit mycket stor sedan 2011, och den har i hög grad bestått av politiskt engagerade flyktingar, varav många lever under en hotbild från regimen. Samtidigt finns det i Sverige också anhängare till Damaskusregeringen, bland annat inom vissa kristna invandrargrupper. Av detta följer att den syriska diasporan i Sverige kommer att förbli föremål för Damaskusregeringens intresse, troligen i en högre grad än före kriget.

Det främsta orosmomentet för Sverigesyrrier torde vara riskerna för släkt och vänner inne i Syrien, där Assadregeringen kan agera med full handlingsfrihet och hänsynslöshet. Studier av så kallad ställföreträdarbestraffning, både i den syriska kontexten och som ett allmänt fenomen, kan således ha ett särskilt värde.

En fråga av generellt intresse är den syriska statens ansträngningar för att utnyttja diasporan som en ekonomisk inkomstkälla. De metoder som utvecklats för att kontrollera remitteringsflöden och för att profitera på byråkratiska rutinåtgärder är även tillgängliga för andra stater. Även detta fenomen vore värt att studera vidare.

²⁰⁷ Säkerhetspolisen, *Säkerhetspolisen 2021*, 16f.

6 Ryssland

Ryssland har en mycket stor diaspora, vilket är nära kopplat till Sovjetunionens kollaps 1991. Landets politik gentemot det som landets politiska ledning definierar som sina diasporagrupper är medvetet formulerad, och en väl integrerad och finansierad del av landets säkerhetspolitik. De metoder som används sträcker sig över hela spektrumet från att stärka ryska som språk, till högst repressiva metoder, som mord och i fallet Ukraina, väpnat angrepp.

Ur ryskt perspektiv utgör säkerhetspolitik tre politikområden: inrikespolitik, utrikespolitik och militärt tänkande i syntes, där landets diasporapolitik kan sägas utgöra en del av samtliga dessa. De länder som tidigare var en del av Sovjetunionen anser Ryssland som sin givna intressesfär, och därmed giltiga måltavlor för den förda politiken. Rysktalande i de post-sovjetiska länderna tillskrivs därför en särskild roll i den ryska diasporapolitiken; denna grupp utgör på så sätt ett instrument i rysk utrikesstrategisk påverkan. Det tydligaste exemplet på detta är just Rysslands agerande och de facto politik gentemot Ukraina, allt sedan Sovjetunionens fall 1991. Ukraina är det mest extrema exemplet, men långt från det enda.

I samband med Rysslands andra invasion av Ukraina 2022 har frågan om Rysslands syn på och definition av sin diaspora blivit högaktuell. En av de förvändningar som den ryska politiska ledningen har använt för att motivera invasionen är just skyddet av den ”egna” befolkningen på ukrainskt territorium.

Uppskattningen av hur stor den ryska diasporan är globalt varierar beroende på vilket perspektiv som anläggs. Enligt undersökningsinstitutet *Statista* vistas uppskattningsvis cirka elva miljoner personer som är födda i Ryssland utanför landets gränser.²⁰⁸ Vissa ryska källor uppger att denna siffra uppgår till mellan 25–40

Formellt namn: Ryska federationen.

Huvudstad: Moskva.

Befolkning: 143 miljoner.

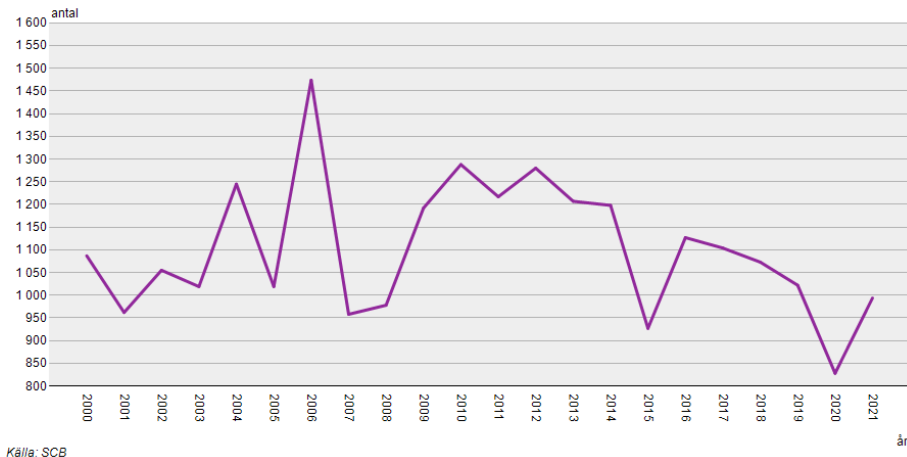
Placering i V-dems demokratiindex:
148 av 180 (klassas som *elektoral autokrati*).

miljoner personer. Dessa höga siffror kan förklaras av den mycket breda ryska definitionen, som inte endast innefattar ryska medborgare eller personer födda i Ryssland, utan även ryskspråkiga personer som utvandrat i andra eller tredje generationen.²⁰⁹

²⁰⁸ ”Russian international migrant stock as of July 1, 2020, by destination region”, Statista Research Department, publicerad 18 maj 2022, <https://www.statista.com/statistics/1088610/russia-international-migrant-stock-by-region/>.

²⁰⁹ ”Сколько у нас соотечественников за рубежом”, Коммерсантъ (Kommersant. ’Hur många landsmän har vi utomlands’), publicerad 11 september 2006, <https://www.kommersant.ru/doc/703956>.

Det finns anledning att tro att den ryska diasporan – hur den än definieras – har vuxit i samband med den migration som skett från Ryssland till följd av landets anfallskrig mot Ukraina, och i synnerhet med den mobilisering som Ryssland inledde i slutet av september 2022. Ryska *Forbes* uppgav att det kan röra sig om uppemot 700 000 personer som emigrerat från Ryssland mellan den 21 september och den 4 oktober 2022 – då företrädesvis män i vapenför ålder.²¹⁰

Figur 6. Invandringen till Sverige av personer födda i Ryssland, 2000–21.²¹¹

Frågan ”hur många ryssar bor det i Sverige?” är ur ett svenskt perspektiv delvis en fråga om avgränsning. Den vanliga benämningen ”ryssar” är i sammanhanget problematisk av flera skäl. Ett inneboende problem med den statistik som finns att tillgå från exempelvis SCB, är att de personer som ingår i kategorin över invandrade till Sverige som är födda i Sovjetunionen inte skiljs åt ur etniskt eller nationellt hänseende. Såväl en estländare som en tadzjik faller potentiellt in i denna kategori. Ingen av dessa två individer betraktar sig troligen som ”ryssar”.²¹² Sett till tillgänglig svensk statistik uppskattas andelen ryska medborgare boende i Sverige till 23 455 år 2021. De ryska medborgare som har beviljats ett svenskt medborgarskap mellan åren 2000–2021 uppgår till 11 796 personer. Andelen personer som bor i Sverige och är födda i Sovjetunionen uppgick samma år till 5 219 personer enligt SCB.²¹³ En rysk definition skulle troligen resultera i ännu

²¹⁰ Елена Тофанюк & Юлия Сапронова, ”Россию после 21 сентября покинули около 700 000 граждан”, *Forbes* (Elena Tofanjuk och Julia Saponova, ”Omkring 700 000 medborgare har lämnat Ryssland sedan 21 september”), publicerad 4 oktober 2022, <https://www.forbes.ru/society/478827-rossiu-posle-21-sentabra-pokinuli-okolo-700-000-grazdan>.

²¹¹ SCB, ”Invandringar och utvandringar”.

²¹² Personer födda i Sovjetunionen har senare också haft rätt till ryskt medborgarskap.

²¹³ SCB, ”Befolkningsstatistik”.

högre siffror än de som anges ovan (vissa källor anger uppemot 100–150 000). Dessa siffror är dock behäftade med stor osäkerhet.²¹⁴

Många före detta sovjetmedborgare fann sig statslösa efter Sovjetunionens upplösning, och det finns ingen tillgänglig statistik hos SCB över hur många ur kategorin ”statslösa” personer som har sitt ursprung i de post-sovjetiska länderna. Mörkertalet bedöms av Migrationsverket vara stort både inom och utom Ryssland vad gäller statslösa personer.²¹⁵

6.1 Tidigare forskning och källor

Konceptualiseringen och formuleringen av den officiella ryska diasporapolitiken har skett i takt med att ryska institutioner har konsoliderats från det sena 1990-talet och framåt. Politikens inriktning kan sägas ha följt den allmänna politiska utvecklingen i Ryssland – under Jeltsins tid som president (fram till 1999) sågs diasporagrupperna som en politisk belastning, medan de under Vladimir Putin snarare betraktats som ännu ett politiskt instrument.²¹⁶ Den medvetna inramningen och instrumentaliseringen av ryska minoriteter i till exempel Ukraina som görs av den ryska politiska ledningen har fått direkta konsekvenser för den säkerhetspolitiska utvecklingen i Ukraina och Europa i synnerhet, men även globalt.²¹⁷ Syftet med den Ryska federationens politik gentemot diasporagrupper varierar beroende på geografi; politiken gentemot diasporan i Estland skiljer sig troligen från den i Brasilien, då de förra i högre utsträckning kan bli till instrument för olika säkerhetspolitiska syften. Någonting gemensamt är dock de övergripande formuleringarna i de ryska policydokumenten, som presenteras nedan.

Den Ryska federationens officiella politik, och metoder för att genomföra den gentemot så kallade diasporagrupper, ägnas stor uppmärksamhet inom den internationella forskningen; Marlene Laruelle, Mikhail Suslov, Moritz Pieper, Pål Kolstø och James Sherr är några få exempel av de många forskare som har fördjupat sig inom olika aspekter i frågan.²¹⁸

I FOI:s regi gjordes 2014 en sammanställning av den ryska synen på mjuk makt och påverkan av Gudrun Persson i rapporten *”Tools of Destabilization: Russian*

²¹⁴ Леонид Файвушкин. Комсомольская Правда. ”Русские в Швеции: ’маленькая Россия’ и ее обитатели” (Leonid Faivushkin. Komsomolskaia Pravda. ’Ryssar i Sverige: lilla Ryssland och dess invånare’), publicerad 8 juli 2013, <https://www.kp.ru/daily/26103.5/3000270/>.

²¹⁵ ”Tamarapport: Ryssland - folkbokföring, medborgarskap och identitetshandlingar (version 1.0)”, Migrationsverket, Lifos, Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet, publicerad 15 januari 2016, <https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=36676>.

²¹⁶ Moritz Pieper, ”Russkiy Mir: The Geopolitics of Russian Compatriots Abroad,” *Geopolitics* 25, nr. 3 (2020): 756-79, <https://doi.org/10.1080/14650045.2018.1465047>.

²¹⁷ Ieva Birka, ”Thinking diaspora diplomacy after Russia’s war in Ukraine”, *Space and Polity* 26, nr. 1 (2022): 53-61, <https://doi.org/10.1080/13562576.2022.2104632>.

²¹⁸ Se t.ex. Marlene Laruelle, ”The ’Russian World’. Russia’s Soft Power and Geopolitical Imagination”, *Center on Global Interests* 21 (2015): 23-25, https://www.caa-network.org/wp-content/uploads/2015/06/FINAL-CGI_Russian-World_Marlene-Laruelle-1.pdf.

Soft Power and Non-military Influence in the Baltic States".²¹⁹ Perssons genomgång sammanfattar även den officiella ryska politiken gentemot landsmän (eng: *compatriots*).

Även i den Ryska federationen bedrivs forskning om den ryska diasporan och om landsmän som befinner sig utomlands (ry: *sootechestvenniki*). Ett exempel är från hösten 2021, då forskare från Moskvas statliga institut för internationella relationer (MGIMO) publicerade en artikel på ämnet på uppdrag av Utrikesministeriet, Ryska federationens ambassader och den Federala agenturen för samarbete med OSS, landsmän utomlands och internationellt humanitärt samarbete (härefter: *Rossotrudnichestvo*).²²⁰ I denna pekas särskilt den yngre generationen av ryska landsmän i utlandet ut som en grupp som politiken bör inriktas på, samt att den politik som hittills förts riktats in för mycket på målgrupper som redan har intresse eller anknytning till Ryssland, och att fokus bör ändras för att uppnå bättre effekt.²²¹

6.2 Den officiellt formulerade diasporapolitiken

De tre viktigaste dokumenten, som utgör utgångspunkterna för den officiella ryska diasporapolitiken, är a) den nationella säkerhetsstrategin, b) det utrikespolitiska konceptet, samt c) den ryska militärdoktrinen. Tanken är att dessa dokument ska uppdateras med regelbundna intervaller; den nationella säkerhetsstrategin uppdaterades sommaren 2021, men såväl det utrikespolitiska konceptet som militärdoktrinen är i skrivande stund försenade. De senaste versionerna av det utrikespolitiska konceptet och av militärdoktrinen uppdaterades under 2016 respektive under 2014.

Den nationella säkerhetsstrategin (2021) slår fast att "ryska medborgare och landsmän som är boende utomlands utsätts för diskriminering och öppen förföljelse".²²² Vidare stipulerar strategin under rubriken "Upprätthållande av den nationella säkerheten" att "folket är bärare av den Ryska federationens suveränitet

²¹⁹ Gudrun Persson, "Russian Influence and Soft Power in the Baltic States: the View from Moscow", i Winnerstig, Mike (ed.), *Tools of destabilization: Russian soft power and non-military influence in the Baltic states*, FOI-R--3990--SE (Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut, 2014).

²²⁰ Artikel finansiérad av Rådet för anslag från Ryska federationens president för statligt stöd till unga ryska forskare och statligt stöd till ledande vetenskapliga skolor i Ryska federationen.

²²¹ С.В. Рязанцев, Е.Е. Письменная, Г.Н. Очирова. "Русскоязычное население в странах дальнего зарубежья." *Вестник МГИМО-Университета*. 2021. 14 (5). (S.V. Riazantsev, E.E. Pismennaia, G.N. Ochirova. "Rysktalande befolkning i länder utanför OSS". *Vestnik MGIMO-Universitetet*.) s.81-100.

²²² "Указ Президента Российской Федерации от 02.07.2021 г. №. 400. О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации", Президент России, (Rysslands president, 'Dekret från Ryska federationens president den 2 juli 2021, nr 400. Om Ryska federationens nationella säkerhetsstrategi'), publicerad 2 juli 2021, 6, <http://www.kremlin.ru/acts/bank/47046>.

och dess tillgångar”.²²³ Vidare under rubriken ”Landets försvar” stipulerar strategin att Rysslands Väpnade Styrkor bland annat har till uppgift att ”försvara Rysslands nationella intressen och den Ryska federationens medborgare utanför landets gränser”.²²⁴

Det utrikespolitiska konceptet är det dokument där den officiella politiken gentemot den ryska diasporan avhandlas i störst detalj. Av detta dokument framgår att målen med den Ryska federationens utrikespolitik är att skydda ryska medborgares och landsmäns (boende utomlands) intressen, samt att stärka det ryska språket och den ryska kulturens ställning i världen. Av dokumentet framgår att den ryska tolkningen, och fokus på mänskliga rättigheter i dokumentet, kopplas till beskydd av landsmän som befinner sig utomlands.²²⁵

Ryska federationens militärdoktrin (2014) stipulerar i §22 att den Ryska federationen anser att det är lagligt att använda de Väpnade Styrkorna för att säkerställa skyddet för ryska medborgare som befinner sig utanför landets gränser.²²⁶

Den ryska politiken utgår, som den har formulerats, från det ryska språket. Mot denna bakgrund har den rysktalande befolkningen i Ukraina de facto använts som ett instrument av den ryska politiska ledningen som en del i en mångårig argumentation som senare också delvis använts som en förevändning för att invadera – först 2014 och återigen 2022. Den historiska och kulturella gemenskapen mellan länderna påtalas ofta från rysk sida. Tidigare har dessa argument framförts även gentemot Georgien, men även mot Kazakstan 2021.²²⁷ Att det enligt forskningen inte nödvändigtvis föreligger någon reell koppling mellan modersmålet och känslan av en nationell tillhörighet är inte något som överhuvudtaget tas i beaktning i den ryska politiken så som den är formulerad.²²⁸ Ur rysk synvinkel görs en tydlig distinktion mellan ryska medborgare och landsmän som befinner sig i de postsovjetiska länderna, och de som befinner sig i länder som inte tidigare har tillhört Sovjetunionen. Den Ryska federationen anser i synnerhet att rätten att ingripa är befogad i de länder som tidigare tillhört Sovjetunionen.²²⁹

²²³ Президент России, ”Указ”, 9.

²²⁴ Президент России, ”Указ”, 13.

²²⁵ ”Указ Президента Российской Федерации от 30.11.2016 г. №. 640. Об утверждении Концепции внешней политики Российской Федерации”, Президент России (Rysslands president. ’Om godkännande av konceptet för Ryska federationens utrikespolitik’), publicerad 30 november 2016. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/41451>.

²²⁶ ”Военная доктрина Российской Федерации”, Российская Газета (’Ryska federationens militärdoktrin’, Rossiiskaia Gazeta), publicerad 30 december 2014. <https://rg.ru/documents/2014/12/30/doktrina-dok.html>.

²²⁷ Kanat Altynbaev, ”Kazakhs slam Russian foreign minister’s accusations of xenophobia”, *Caravanserai*, publicerad 17 november 2021, https://central.asia-news.com/en_GB/articles/cnmi_ca/features/2021/11/17/feature-01.

²²⁸ Pieper, ”Russkiy Mir”.

²²⁹ Öcel Sencer, ”Russian Diaspora as a Means of Russian Foreign Policy”, *Military Review*, March-April 2018, <https://www.armyupress.army.mil/Journals/Military-Review/English-Edition-Archives/March-April-2018/Sencer-Russian-Diaspora/>.

6.3 Metoder för att påverka diasporan

Den inofficiella delen av den ryska diasporapolitiken kan med fog betecknas som mer aggressiv och våldsam, med starka inslag av metoden förtryck, från rapportens teoretiska ramverk. Det finns ett otal exempel på hur Ryssland noggrant följer och slår ned på olika typer av politisk aktivism, som uppfattas som ett hot mot den ryska politiska ledningen och därmed den ryska staten. Det finns flera mycket publika exempel på hur avhoppare från de ryska säkerhetstjänsterna eller personer med privilegierad ställning inom det ryska systemet som inte längre bedöms som lojala, har förföljts eller till och med mördats. Samtidigt kan inte Ryssland sägas ägna sig åt strukturella förföljelser eller andra typer av tvångsmetoder mot diasporan som helhet – den officiella politiken är snarare inriktad på olika typer av inkludering, men inte uteslutande.²³⁰

Det mycket aggressiva tillvägagångssättet för att hantera ”obekväma personer” kombineras med en strukturerad officiell politik gentemot ”vanliga” medlemmar ur diasporan, där det finns inslag av såväl legitimering som kooptering. År 2018 fick tretton olika ministerier, institut, byråer, kommissioner och administrativa organ medel ur den federala budgeten för att genomföra den Ryska federationens politik inriktad mot rysk diaspora; bland dessa ingår den Ryska federationens Utrikesministerium, Rossotrudnichestvo (som lyder under Utrikesministeriet), samt Moskvas stad och S:t Petersburgs stad.²³¹ Ryska federationens Utrikesministerium och dess underställda organisationer är huvudaktörer i implementeringen av diasporapolitiken.

Den Ryska federationen har också en av världens största utrikesrepresentationer; ambassaderna och generalkonsulaten utgör därför också en naturlig plattform för att bedriva den Ryska federationens utrikespolitik gentemot diasporagrupperna. Detta har manifesterats på olika sätt i olika länder. Ett framträdande exempel är hur pass utfärdats till medborgare i andra länder, som Ukraina (först på Krim och nu senast i samband med den fullskaliga invasionen 2022), kopplat till löften om bättre ekonomiska utsikter och andra fördelar som medborgare i Ryssland.²³² Detta är ett tydligt exempel på koopterande verksamhet.

En metod för att bedriva den officiella politiken har varit att upprätta så kallade Ryska hus (Russkii Dom) – ett slags språk- och kulturcenter – utomlands. Detta har skett i regi av Rossotrudnichestvo, som spelar en nyckelroll i den officiella politiken. Genom dessa förmedlas bland annat information om Ryssland, liksom rysk syn på kultur, historia och historieskrivning. Det är för närvarande oklart exakt var dessa institutioner fortfarande bedriver sin verksamhet, men fram till

²³⁰ Linzer och Schenkan, ”Out of Sight”.

²³¹ Sencerman, ”Russian Diaspora”.

²³² Se, exempelvis, Wrighton, ”Authoritarian regime stabilization”, 286-87, samt ”Toru Nagashima, ”Russia’s Passportization Policy toward Unrecognized Republics”, *Problems of Post-Communism* 66, nr. 3 (2019): 186-199, <https://doi.org/10.1080/10758216.2017.1388182>.

2022 har de varit etablerade världen över.²³³ Emellertid pekades Rossotrudnichestvo ut under våren 2022 för att ha orkestrerat pro-ryska demonstrationer i Irland, Tyskland, Cypern och Grekland till stöd för Rysslands invasion av Ukraina, vilket är ett tydligt exempel på legitimerande diasporapåverkan.²³⁴

Vad avser den mediala politiken, så har den ryska staten gjort ett flertal omfattande satsningar för att nå en större publik globalt; i denna kontext utgör inte bara den ryska diasporan målgrupp. I samband med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina 2022 belades åtminstone två statligt ägda ryska mediehus med sanktioner från EU.²³⁵ Även YouTube har blockerat ryska statliga tv-kanaler på sin plattform.²³⁶ I kölvattnet av denna utveckling lär sociala medieplattformar komma att spela en ännu större roll i den ryska statens informationsförmedling utåt. De mediasatsningar som är riktade till målgrupper utanför Ryssland ser olika ut beroende på vilket geografiskt område de riktar sig mot; de post-sovjetiska länderna, där det finns många rysktalande personer, har traditionellt varit av ett större intresse från rysk sida. Den repressiva ryska mediepolitiken inrikes syftar även till att hindra information från till exempel ryska demokratiaktivister i exil att nå den ryska befolkningen i Ryssland; den kan således sägas verka inrikes regimstödande.

Moskvapatriarkatet (allmänt känt som den rysk-ortodoxa kyrkan) har sedan flera år tillbaka både spelat en formell och en informell nyckelroll i den Ryska federationens diasporapolitik utomlands. Det finns åtskilliga exempel på hur detta kan ta sig uttryck. Ett sentida exempel är hur Moskvapatriarkatet försökt etablera egna församlingar och en ekumenisk överhöghet på den afrikanska kontinenten. Afrika tillhör av hävd patriarkatet i Alexandrias ansvarsområde. Alexandria-patriarkatet har brutit relationerna med Moskvapatriarkatet efter deras aggressiva etableringsförsök, vilket är en mycket långtgående åtgärd.

Ett särfall i sammanhanget diaspora och Ryssland är Tjetjenien. Både i Sverige och globalt finns det exempel på hur personer ur den tjetjenska diasporagruppen antingen utsatts för olika typer av påtryckningar såsom utpressning, våld, mordförsök eller mord – handlingar ofta utförda av andra tjetjener.²³⁷ Även om

²³³ "Представительства Россотрудничество за рубежом", Президентская Библиотека Имени Б.Н. Ельцина ("Representationskontor för Rossotrudnichestvo utomlands", Presidentbiblioteket efter B.N. Jeltsin), <https://www.prlib.ru/taxonomy/term/202785>.

²³⁴ Charlie Parker, "Kremlin 'is behind pro-Russian protest in Europe'", *The Times*, publicerad 16 april 2022, <https://www.thetimes.co.uk/article/1afe5d8e-bce1-11ec-94e5-2197dead5942>.

²³⁵ "EU imposes sanctions on state-owned outlets RT/Russia Today and Sputnik's broadcasting in the EU", Europeiska rådet, publicerad 2 mars 2022, <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/>.

²³⁶ "YouTube Blocks Russian State-Funded Media Channels Globally", *Radio Free Europe-Radio Liberty*, publicerad 11 mars 2022, <https://www.rferl.org/a/russia-youtube-blocking-internationally/31748880.html>.

²³⁷ "Regimkritikern Tumso Abdurachmanov utsattes för mordförsök i Gävle – släktingar bortförda", *Sveriges Television*, publicerad 23 december 2021,

Tjetjenien är en delrepublik i den Ryska federationen och de personer som bebor republiken är ryska medborgare, är den repression som riktar sig mot tjetjener starkt kopplad till landets ledare Ramzan Kadyrov, hans maktanspråk och hans tolkning av den sufistiska traditionen inom islam, snarare än Rysslands politiska ledning under Vladimir Putin. Detta utesluter dock inte att de två ledarnas intressen kan sammanfalla i förhållande till hanteringen av ”obekvämda personer” inom de respektive diaspororna och att de inte kan dra en ömsesidig politisk nytta av varandra.

6.4 Sammanfattning

Rysslands politiska ledning under Vladimir Putin har fört en långsiktig diasporapolitik. Den utgör en viktig beståndsdel i landets övergripande säkerhetspolitik. De post-sovjetiska länderna har en särställning i den politik som förs och den ryska aktiviteten i förhållande till dessa länder utgör tydliga exempel på hur diasporagrupper kan användas för utrikesstrategisk påverkan inom ramen för ett lands säkerhetspolitik. Fallet med Ukraina torde vara det tydligaste exemplet i närtid, där den uttalande ryska politiken också utvecklats till handling, ytterst med hjälp av militära medel. Effekterna av den ryska diasporapolitiken är emellertid mer oklar i länder som inte tidigare tillhörde Sovjetunionen.

I det ryska politiska livet, som det har utvecklats under de senaste tjugo åren, sker en växelverkan mellan inrikes repression och utrikes aggression. Översatt till rapportens teoretiska ramverk kan därför sägas finnas en tydlig koppling i förhållandet inrikes regimstödande åtgärder och utrikesstrategisk påverkan.

Den ryska statens metoder för diasporapåverkan inkluderar samtliga sätt som anges i Glasius ramverk; diasporan förtrycks, den används för att legitimera regimens styre, och delar av den koopteras för statens syften. Det är tydligt att hur och när dessa metoder kommer till användning hänger nära samman med Rysslands allt aggressivare utrikespolitik, i synnerhet i post-sovjetiska länder, men även utanför dessa länder märks en ökad aktivitet.

6.5 Förslag på vidare forskning

Studier av ryska diasporagrupper, och den Ryska federationens diasporapolitik, är ett väl etablerat forskningsområde. Forskning bedrivs inom flera vetenskapliga discipliner.

Det föreslås, med hänvisning till texten ovan, vidare forskning om officiell och inofficiell rysk utrikespolitik gentemot diasporagrupper sedan invasionen av Ukraina 2022. Sådana studier skulle kunna innefatta en noggrann genomgång av

<https://www.svt.se/nyheter/granskning/regimkritiern-tumso-abdurachmanov-utsattes-for-mordforsok-i-gavle-slaktingar-bortforda>.

den ryska politiken gentemot diasporan ur flera perspektiv, som exempelvis inkluderar en översikt över aktörer som verkar i denna kontext, statliga liksom icke-statliga. Fallstudier kan vara en möjlig metod.

Tjetjenien utgör ett särfall, som i sig är nödvändigt att studera. Detta kan dock vara förknippat med risk för den enskilde forskaren, eftersom tjetjenska myndigheter under delrepublikens president Ramzan Kadyrov, är kända för sin aggressiva hållning gentemot undersökande journalister och forskare.

7 Slutsatser

Som beskrevs i rapportens inledning menar diasporaforskaren Alan Gamlen att vår tid ser en utveckling mot mer utbredd ”mänsklig geopolitik” – med just diasporapolitik som sin konkreta manifestation. Genomgången av de fem auktoritära ländernas politik, deras karaktär och förändring över tid, visar hur den här utvecklingen ter sig i praktiken.

Som redan diskuterats i inledningen är studierna av de fem ländernas diasporapolitik och -påverkan i hög utsträckning präglad av den varierande tillgången till källor. Vissa länders diasporapolitik är mycket väl dokumenterad. I synnerhet Kinas politik och påverkansmetoder har studerats i forskning såväl som rapporterats om i media, och är dessutom relativt öppet formulerad i primärkällor från den kinesiska partistaten. Samma sak, om än i något lägre utsträckning, gäller Ryssland. För Syrien och Iran är källtillgången sämre, medan Eritrea präglas av väldigt lite material om den officiella synen på landets diaspora, samtidigt som det är uppenbart att Eritreas politik är mycket aktiv. Detta konstaterande uppfyller i sig ett av syftena med denna rapport: att ge en bild av kunskapsläget, och med det identifiera kunskapsluckor (vilka har diskuterats mer i detalj i landkapitlen).

På det hela taget stärks dock det resultat som Alan Gamlen kommit fram till i sin forskning: vi kan se en tydlig utveckling, där flera av dessa stater alltmer kommit att instrumentalisera de människor staten inkluderar i ”sin” diaspora för dess politiska syften, och med det ökat sitt påverkansarbete utanför landets gränser. Utvecklingen över tid kan bäst urskiljas vad gäller stater som präglas av en ökande grad av auktoritärt styre och med stormaktsambitioner. Detta syns Kinas ökade globala inflytande och med det ett ökat fokus på diasporan, och det syns kanske tydligast i Rysslands krig i Ukraina.

Förändringen över tid är inte fullt så uppenbar vad gäller Eritrea, Iran och Syrien, av vad det verkar olika skäl. I det eritreanska fallet har diasporan spelat en viktig roll för staten sedan lång tid tillbaka (med rötter till frigörelsekriget mot Etiopien), och mekanismerna för att påverka är redan etablerade sedan decennier. Samma sak kan sägas gälla Irans sedan lång tid etablerade syn på diasporan som ett hot, som märks i att de vad det verkar nästan exklusivt är en fråga för säkerhetstjänsterna. För Syrien verkar bristen på utveckling snarare handla om statens nuvarande svaghet efter ett mångårigt krig.

De två forskningsfrågor som ställdes i rapportens inledning rörde de syften och metoder med vilka staterna driver diasporapåverkan, och vilka likheter och skillnader som finns däremellan. Nedan följer en analys av detta. Alla slutsatser som följer än tentativa och framförallt uppslag för framtida, fördjupande forskning.

7.1 Jämförande analys

7.1.1 Syftet med diasporapåverkan

Rapporten introducerar ett verktyg för att bättre analysera syftet med den påverkan som auktoritära stater genomför, med en distinktion mellan *inrikes regimstödjande (IR)* respektive *utrikesstrategisk (US)* diasporapåverkan (se sid. 15). Trots sitt begränsade omfång ger det empiriska materialet möjlighet att göra jämförelser mellan länderna och börja spåra faktorer som kan påverka de syften som identifierats.

En slutsats är att alla länder ägnar sig åt inrikes regimstödjande påverkan, men alla ägnar sig inte åt utrikesstrategisk sådan (se Figur 8).

<u>IR</u>	<u>IR + US</u>
Syrien	Kina
Eritrea	Ryssland (Iran)

Figur 8. Syften som iakttagits med ländernas diasporapolitik.

En uppenbar skillnad mellan länderna i den vänstra och den högra spalten är deras storlek, vilket hänger nära samman med deras utrikespolitiska ambitioner. Kina är en global stormakt på uppgång. Ryssland är en stat som driver en alltmer aggressiv politik för att befästa och stärka sin ställning i det internationella systemet. Iran är något av ett särfall. Det är ett stort land som bedriver utrikesstrategisk diasporapåverkan, men vad det verkar i mindre omfattning än de övriga tre länderna i den högra spalten.

En faktor som kan påverka detta är diasporans relation till det forna hemlandet. I Irans fall är en stor del av diasporan regimkritisk, något som kan tänkas leda till en större betoning på regimstödjande diasporapåverkan. Till detta går att lägga regimen faktiska stabilitet och internationella roll. Iran har under senare år skakats av flera stora proteströrelser tillsammans med internationell isolering, vilket är något som även torde ha en inverkan på vad påverkansarbetet fokuserar på. Ryssland är i sammanhanget också intressant. Av allt att döma var den ryska regimen övertygad om att synen på Ryssland i det man ser som sin diaspora i Ukraina var positiv, och att en rysk invasion skulle mötas med utbrett stöd. Där fanns alltså det *förväntade* stödet hos diasporan som en viktig faktor i planeringen av den mycket ambitiösa och aggressiva utrikesstrategiska diasporapolitiken, men där förväntningarna på det stora hela visade sig vara felaktiga.

Ryssland sätter också fokus på en annan faktor som är värd att väga in i hur en auktoritär stats diasporapolitik utformas, nämligen diasporans geografiska utbredning i förhållande till det forna hemlandet. I de fall där diasporan finns nära, i direkt geografisk anslutning till det forna hemlandet, är det tydligt att den mänskliga geopolitiken riskerar att övergå i territoriell geopolitik.

Sammanfattningsvis har vi identifierat följande möjliga faktorer med bäring på syftet med diasporapåverkan från auktoritära stater:

1. Statens storlek och utrikespolitiska ambition.
2. Regimens ställning och den inhemska politiska situationen.
3. Regimens förväntningar om diasporans inställning till hemlandet.
4. Diasporans faktiska inställning till det forna hemlandet.
5. Diasporans geografiska närhet till forna hemlandet.

En uppgift för vidare forskning skulle kunna vara att undersöka hur och i vilken grad dessa faktorer är relevanta för staternas diasporaåverkan.

Det finns även tecken på att en motsättning kan existera mellan regimstödjande och utrikesstrategisk diasporapåverkan. Kina har under senare år alltmer visat tecken på att betona den utrikesstrategiska aspekten av sin diasporapolitik, men har i flera fall stött på motstånd (Kanadas protester mot kinesisk valpåverkan och den australiensiska lagstiftningen mot utländsk påverkan är bara två exempel). Detta har satt ljus på Kinas diasporapolitik i stort och kan därför komma att försvåra även för Kinas regimstödjande diasporapåverkan. Här kan man lyfta studiens minsta land Eritrea som ett motexempel. Den eritreanska staten är, för sin överlevnad, beroende av det intrikata system av regimstödjande diasporapolitik som skapats och byggts ut över tid. Att riskera detta för utrikesstrategiska mål torde vara otänkbart.

7.1.2 Metoder för diasporapåverkan

Det ramverk som Glasius utarbetat ger möjlighet att jämföra de metoder som används vid diasporapåverkan, med en uppdelning mellan kategorierna *förtryck*, *legitimering* och *kooptering* (se sid. 14). Precis som ovan är det empiriska materialet begränsat vilket gör att långtgående slutsatser är svåra att dra. Men vissa tendenser går att ana, som alla är värda att fördjupa i vidare forskning.

En allmän slutsats är att diasporans relation till det forna hemlandet verkar spela stor roll för vilka metoder som används. Högre grad av regimkritisk diaspora leder till mer betoning på förtryck (som i fallet Iran), medan en mer regimpositiv diaspora öppnar för legitimerande (Syrien i Latinamerika, Eritrea i viss utsträckning) och koopterande verksamhet (framförallt Kina, men i viss mån även Ryssland).

7.1.2.1 Förtryck

Som redan diskuterats finns det anledning att tro att det tillgängliga källmaterialet har en viss skevhet mot att betona förtryck som påverkansmetod. Alla studerade stater ägnar sig åt förtryck, men vad det verkar i olika grad, med olika måltavlor och med olika verktyg. Någon systematisk genomgång av alla former av förtryck som identifierats ryms inte inom ramen för denna rapport, men det är tydligt att ett rikt forskningsområde finns där formerna av förtryck kopplas till några av de faktorer som redan nämnts ovan: den auktoritära statens natur och (utrikes)politiska ambitioner, synen på och relationen till diasporan, samt diasporans geografiska utbredning.

En intressant undergrupp i detta sammanhang är etniska minoriteter som ses som särskilt stabilitetshotande av flera länder, och som i flera fall urskiljs och särbehandlas i diasporapolitiken. Det rör sig om uighurer och tibetaner från Kina, tjetjener från Ryssland, och araber och kurder från Iran. Dessa grupper verkar särskilt utsatta för förtryckande metoder, och hur de utsätts för extraterritoriell påverkan verkar hänga nära samman med situationen i ursprungslandet. Även detta förtjänar ytterligare studier.

Ett verktyg som framträder som särskilt intressant i materialet är medborgarskapet, som vad det verkar används av vissa länder i förtryckande syfte och av andra som en form av kooptering. Iran har medborgarskapet som en central del av sin politik, med syfte att på olika sätt sätta press på iranier i diasporan genom att kringskära deras rörelsefrihet. Även Ryssland har i flera fall instrumentaliserat medborgarskapet genom att utfärda pass till medborgare i andra stater, vilket snarare kan betraktas som en form av kooptering. Men det är också talande att ett land som Kina, som av historiska och politiska skäl valt att inte använda medborgarskap som verktyg i samma utsträckning, trots det har sätt att inkludera och påverka de som definieras in i diasporan, genom att i praktiken nedtona medborgarskapets betydelse för vem som betraktas som kines.

Detta sätter också fingret på ett särskilt viktigt område för ytterligare fördjupning och forskning, nämligen vilka kriterier olika stater utgår ifrån när en diaspora definieras i konkret politisk mening. Det verkar överlag finnas en stor flexibilitet i förhållande till såväl juridiska institutioner (som medborgarskap) som till historia, kultur och etnicitet. Kina utgår från ett rasliknande begrepp som sträcker sig långt bak i tiden, Ryssland verkar i högre utsträckning betona språk och kulturell närhet, medan Iran och Eritrea på olika sätt fokuserar på att noggrant dokumentera och bokföra sin diaspora. Här finns ett mycket rikt utrymme för framtida forskning.

7.1.2.2 Legitimering

Även legitimering är en metod som verkar användas av alla studerade länder (med möjligt undantag av Iran), om än i varierande grad. Än en gång framträder dia-

sporans relation till hemlandet som en viktig faktor för i vilken utsträckning legitimering sker. Här anas dessutom ett starkt samband mellan graden av legitimerande verksamhet och hur staten själv formulerat och institutionaliserat sin diasporapolitik. Där politiken tydligt kodifierats och konkretiserats – som i Kina och Ryssland – syns också medföljande institutioner som riktar in sig på legitimering. I länder som Iran, där vad det verkar diasporapolitiken inte vidgats från säkerhetstjänsternas försorg, är legitimering mindre framträdande. Detta syns i ett område som mediepolitiken, vilket i sig är av särskilt intresse för det psykologiska försvaret, och som förtjänar ytterligare, systematiska studier. Samma sak gäller påverkan genom sociala medier och på andra digitala plattformar, där det finns ett stort behov av mer kunskap.

Legitimering är dessutom, vilket redan berörts, en metod där gränsen mellan legitim och säkerhetshotande verksamhet är svårare att dra jämfört med förtryck. Redan pågår en diskussion om hur påverkan från främmande makt ska hanteras när den riktas mot ett land som Sverige i stort. Precis samma sak gäller påverkan riktad specifikt mot diasporor, men här finns ytterligare utmaningar i form av språk- och kulturbarriärer, som kräver både mer forskning och särskilda resurser.

7.1.2.3 Kooptering

Kooptering är, vilket redan diskuterats, kanske den mest svårstuderade formen av påverkan, och här finns även samma gränsdragningsproblematik som gäller legitimering. Icke desto mindre är det en form av påverkan som dyker upp igenomgången av de fem länderna, och som är värd ytterligare fördjupning.

Det verkar finnas ett visst samband mellan graden av utrikesstrategisk påverkan och den utsträckning i vilken kooptering används. Detta kan i förlängningen hänga samman med den auktoritära statens ekonomiska styrka och intressen utanför statens gränser (en rikare stat med utbredda ekonomiska kopplingar till omvärlden, som Kina, kan helt enkelt ha mer att erbjuda en potentiell klient i diasporan än en fattig, isolerad stat, som Syrien).

Än en gång är Ryssland ett särskilt intressant fall, som visar hur metoderna kan förändras över tid. I relationen med diasporan i Ukraina går det att iaktta ett stort fokus på legitimerande och koopterande metoder (propaganda med betoning på historien och banden mellan folken och länderna; utfärdandet av pass; löften om högre pensioner; folkomröstningar, osv.) inför den fullskaliga invasionen och i dess tidiga faser, då förväntningarna verkar ha varit att relationen till Ryssland var positiv (något som hade fallit väl ut på Krim 2014). När detta inte visade sig vara fallet har metoderna övergått till de mest förtryckande möjliga, i form av massiv krigsföring, även riktad direkt mot civilbefolkningen. Med Glasius begrepp har Ryssland gått från en aktiv strävan att *inkludera* den ukrainska befolkningen som en del i den ryska diasporan till att med militära medel *exkludera* dem och betrakta dem som fredlösa och förrädare.

7.2 Avslutande diskussion

Vår värld – med historiskt stor migration, tillsammans med ökade motsättningar mellan demokratiska och auktoritära stater – är en värld där de många diaspororna som finns blivit allt viktigare. Det är tydligt i såväl föreliggande rapport, som i tidigare forskning och i det dagliga medieflödet. Detta gäller inte minst hur de blivit projektionsytor för auktoritära staters strävan efter stabilitet och deras allt större utrikespolitiska ambitioner. För ett land som Sverige innebär detta en rad utmaningar.

En tydlig sådan utmaning handlar om hur statens säkerhet bäst garanteras. Diasporapolitik är, som framgår av rapportens inledning, till stor del en fullt legitim och ofta värdefull form av kontakt mellan olika stater och de människor som är bosatta där. Det är dock tydligt att det finns former av diasporapåverkan som inte är legitima och som kan vara direkt säkerhetshotande, vilket det empiriska materialet i rapporten även visat. Utmaningen är att gränsen mellan legitim politik och säkerhetshotande diasporapåverkan ofta är svår att dra med önskvärd tydlighet – i synnerhet vad gäller Glasius kategorier legitimering och kooptering – och att arbetet med att göra detta kräver både kunskap och resurser. Goda språkkunskaper är en förutsättning för att studier skall kunna genomföras med en tillräckligt hög vetenskaplig kvalitet. Etiska aspekter är också särskilt viktiga att ta hänsyn till.

Till detta kommer en kanske ännu större utmaning för en demokratisk rättsstat som Sverige. Hur balanseras statens säkerhet bäst mot den individuella (mänskliga) säkerheten hos de personer bosatta här som riskerar att utsättas för diasporapåverkan? Om alla människor med ursprung i ett auktoritärt land med en aktiv diasporapolitik per definition ses som säkerhetsrisker riskerar ett system med andra klassens medborgare att skapas, där den enskildes fri- och rättigheter kringskärs på sätt som inte gäller andra. I viss mån finns redan tecken på att så är på väg att ske, där vissa yrkesval blir otillgängliga på grund av hur säkerhetsprövningen är strukturerad, eller där svenska medborgare inte kan resa till vissa länder på grund av relationen till det forna hemlandet (eller på grund av efterlysningar genom Interpol), eller där svenska medborgare inte kan nyttja sin fulla yttrandefrihet på grund av hot om repressalier mot släktingar. Alla dessa begränsningar är förstås inte sådant den svenska staten råder över, men där svenska myndigheter har en roll att spela är det viktigt att den här avvägningen görs tydlig, och att både statens säkerhet och individens rättigheter tas med i beräkningen.

Frågan är också – och även detta är en fråga för framtida forskning – ifall det finns möjlighet att strukturera en mer proaktiv politik för att bemöta de risker som finns för diasporapåverkan. Detta bör förstås, som Gamlen skriver, allra helst ske på det globala planet, i form av en internationell rättsregim som garanterar en fungerande balans mellan statlig och individuell säkerhet. Men det är, i brist på detta, värt att fundera över och forska på ifall det finns åtgärder som enskilda stater kan ta – eller sådana åtgärder som redan har tagits (som i fallet Australien) – för att handskas

med den situation som beskrivits i rapporten och som med all säkerhet kommer att fortsätta att utvecklas i en utmanande riktning.

8 Referenser

- Adwi, Wasim al-. ”وفد المغتربين السوريين من معرض دمشق الدولي: نرغب بإيصال المنتجات السورية للأسواق ”، ”الأوروبية“ (’Den utlandssyriska delegationen på Damaskus internationella mäsas: Vi vill att syriska varor ska nå de europeiska marknaderna’), *Syrian Arab News Agency*, 1 september 2019. <https://sana.sy/?p=1007374>.
- Almén, Oscar. *The Chinese Communist Party and the diaspora: Beijing’s extraterritorial authoritarian rule*, FOI-R--4933--SE (Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut, 2020).
- Altynbaev, Kanat. ”Kazakhs slam Russian foreign minister’s accusations of xenophobia”, *Caravanserai*, publicerad 17 november 2021. https://central.asia-news.com/en_GB/articles/cnmi_ca/features/2021/11/17/feature-01.
- al-Watan. ”تطوير قوانين الاستثمار لإتاحة دخول أموال الاغتراب إلى سورية“ (’Utveckling av investeringslagarna för att låta utlandssyriskt kapital nå Syrien’), 3 aug. 2017. <https://alwatan.sy/archives/113851>.
- Amnesty International. ”The long reach of the Mukhabaraat: Violence and harassment against Syrians abroad and their relatives back home”, 3 oktober 2011. <https://www.amnesty.org/en/documents/mde24/057/2011/en/>.
- Amnesty International. ”Iran: Execution of journalist Rouhollah Zam a deadly ‘blow’ to freedom of expression”, 12 december 2020. <https://www.amnesty.org/en/latest/press-release/2020/12/iran-execution-of-journalist-rouhollah-zam-a-deadly-blow-to-freedom-of-expression/>.
- An, Baijie. ”Overseas Chinese can help build Belt, Road”, *China Daily*, 13 juni 2017, <http://en.people.cn/n3/2017/0613/c90000-9227455.html>.
- Anthias, Floya. ”Evaluating ‘diaspora’: beyond ethnicity”, *Sociology* 32, nr. 3 (1998): 557-580.
- Atrash Maha al-, ”اعتصام للتنديد بالدعم الغربي والعربي للإرهاب أمام البرلمان الأوروبي ببروكسل“ (’Manifestation för att fördöma det västliga och arabiska stödet till terrorismen framför Europaparlamentet i Bryssel’), *Syrian Arab News Agency*, 25 maj 2015. <https://sana.sy/?p=217591>.
- Australian Government. ”Foreign Influence Transparency Scheme Act”, Federal Register of Legislation, antagen 29 juni, 2018. <https://www.legislation.gov.au/Details/C2018A00063>.
- Azadi, Pooya, Matin Mirramezani och Mohsen B. Mesgaran. ”Migration and Brain Drain from Iran”, Working Paper 9, *Stanford Iran 2040 Project*, Stanford University (april 2020). <https://iranian-studies.stanford.edu/iran-2040-project/publications/migration-and-brain-drain-iran>

- Baeza, Cecilia. "Arabism and its Repercussions: Forms of Solidarity among Syrians in Latin America", Arab Reform Institute, 5 december 2018. <https://www.arab-reform.net/publication/arabism-and-its-repercussions-forms-of-solidarity-among-syrians-in-latin-america/>.
- Barabantseva, Elena. "Who are 'Overseas Chinese Ethnic Minorities'? China's Search for Transnational Ethnic Unity", *Modern China* 38, nr. 1, (2012): 78-109.
- BBC News. "Who is Nazanin Zaghari-Radcliffe and why was she jailed in Iran?", 23 maj 2022. <https://www.bbc.com/news/uk-politics-42252741>.
- Belloni, Milena och Tanja R. Müller. "Transnational Lived Citizenship - The Case of the Eritrean Diaspora", *Africa Spectrum* 56, nr.1 (2021): 3-18. <https://doi.org/10.1177/00020397211005472>.
- Benner, Thorsten, Jan Gaspers, Marieke Ohlberg, Lucrezia Poggetti och Kristin Shi-Kupfer. "Authoritarian Advance: Responding to China's Growing Political Influence in Europe", GPPi/Merics, publicerad februari, 2018, https://www.merics.org/sites/default/files/2018-02/GPPi_MERICS_Authoritarian_Advance_2018_1.pdf.
- Birka, Ieva. "Thinking diaspora diplomacy after Russia's war in Ukraine", *Space and Polity* 26, nr.1 (2022): 53-61. <https://doi.org/10.1080/13562576.2022.2104632>.
- Boese, Vanessa A., Nazifa Alizada, Martin Lundstedt, Kelly Morrison, Natalia Natsika, Yuko Sato, Hugo Tai, och Staffan I. Lindberg. "Autocratization Changing Nature? Democracy Report 2022", Varieties of Democracy Institute (V-Dem), publicerad mars, 2022. https://www.v-dem.net/documents/19/dr_2022_ipyOpLP.pdf.
- Bodin, Maria. "Eritreanska festivalen pågår trots protester" *Nyhetsbyrån Järva*, 29 juli 2022. <https://www.nyhetsbyranjarva.se/eritreanska-festivalen-pagar-trots-protester/>.
- Buzan, Barry, Ole Waever och Jaap de Wilder. *Security: a new framework for analysis*, (Boulder: Lynne Rienner Pub 1998).
- Chesnot, Christian och Georges Malbrunot. *Les Chemins de Damas: Le dossier noir de la relation franco-syrienne* (Paris: Éditions Robert Laffont, 2014).
- Chin, Low Cho. "Debates over liberalising dual citizenship: Prospects and limits in Taiwan and the People's Republic of China", *International Journal of Asia-Pacific Studies* 11, nr. 1 (2015): 1-33.

- Cook, Sara. "Beijing's Global Megaphone: The Expansion of Chinese Communist Party Media Influence Since 2017", Freedom House, Special Report, publicerad januari 2020. <https://freedomhouse.org/report/special-report/2020/beijings-global-megaphone>.
- Cooper, Sam. "Canadian intelligence warned Trudeau that China covertly funded 2019 election candidates: Sources", *Global News*, 7 november, 2022. <https://globalnews.ca/news/9253386/canadian-intelligence-warned-pm-trudeau-that-china-covertly-funded-2019-election-candidates-sources/>.
- Delavari, Eliyeh. "Report on Citizen Law: Iran", Robert Schuman Centre for Advanced Studies, European University Institute, 2018.
- Dib, Manar och Hilana al-Hindi. "مؤتمر الباحثين السوريين المغتربين يناقش في يومه الثالث قضايا الطاقة والبيئة" ('Konferensen för utlandssyriska forskare diskuterar energi- och miljöfrågor under sin tredje dag'), *Syrian Arab News Agency*, 29 juli 2021, <https://sana.sy/?p=1442420>.
- Dickinson, Elizabeth. *Godfathers and Thieves: How Syria's Diaspora Crowd-sourced a Revolution* (e-bok, New York: Deca Stories, 2015).
- DSP-groep Amsterdam och Tilburg University. "Summary of the report 'Niets is wat het lijkt: Eritrese organisaties en integratie'", publicerad december 2016. https://www.dsp-groep.nl/wp-content/uploads/English_Summary_DSP_report_Eritrea.pdf.
- DSP-groep Amsterdam & Tilburg School of Humanities, Department of Culture Studies. "The 2% Tax for Eritreans in the diaspora. Facts, figures and experiences in seven European Countries." publicerad juni 2017. <https://www.dsp-groep.eu/projecten/the-2-pct-tax-for-eritreans-in-the-diaspora/>.
- Esfahbod, Behdad. "If you read one thing from me, please be this", *Medium*, 17 augusti 2020. <https://behdadesfahbod.medium.com/if-you-read-one-thing-from-me-please-be-this-2262ec7b8af2>.
- Esfandiari, Golnaz. "For First Time, Iranian Arrested For Involvement In Mass Execution Of Political Prisoners In 1988", *Radio Free Europe – Radio Liberty*, 14 november 2019. <https://www.rferl.org/a/for-first-time-iranian-arrested-for-involvement-in-mass-execution-of-political-prisoners-in-1988/30272171.html>.
- Europeiska rådet. "EU imposes sanctions on state-owned outlets RT/Russia Today and Sputnik's broadcasting in the EU", publicerad 2 mars 2022. <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/03/02/eu-imposes-sanctions-on-state-owned-outlets-rt-russia-today-and-sputnik-s-broadcasting-in-the-eu/>.

- Файвушкин, Леонид. ”Русские в Швеции: ’маленькая Россия’ и ее обитатели”, *Комсомольская Правда*, (Faivushkin, Leonid. *Komsomolskaia Pravda*. ’Ryssar i Sverige: lilla Ryssland och dess invånare’), publicerad 8 juli 2013. <https://www.kp.ru/daily/26103.5/3000270/>.
- Ferstman, Carla och Marina Sharpe. ”Iran’s arbitrary detention of foreign and dual nationals as hostage-taking and crimes against humanity”, *Journal of International Criminal Justice* 20 (2022): 403-435.
<https://doi.org/10.1093/jicj/mqac011>.
- FN:s råd för mänskliga rättigheter (MRR). ”A/HRC/50/20: Situation of human rights in Eritrea. Report of the Special Rapporteur on the situation of human rights in Eritrea”, publicerad 10 juni, 2022.
<https://www.ohchr.org/en/documents/country-reports/ahrc5020-situation-human-rights-eritrea-report-special-rapporteur>.
- FN:s säkerhetsråd. ”Resolution 2023 (2011) om Eritrea”, antagen den 5 december 2011, §10-11, 3-4.
<https://digitallibrary.un.org/record/717214?ln=en>.
- FN:s säkerhetsråd. ”Resolution 2244 (2018) om att lyfta sanktioner mot Eritrea”, antagen den 14 november 2018. <https://digitallibrary.un.org/record/1652454>.
- FN/UNHCR. ”Syria Regional Refugee Response: Total persons of Concern”, uppdaterad 30 nov. 2022. <https://data.unhcr.org/en/situations/syria>.
- Forsberg, Niklas och Örjan Magnusson, ”Hon har tröttnat på Eritreas tvångsskatt,” *Sveriges Television*, 24 februari 2013.
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/eritreaner-tvingas-betala-skatt>.
- Fortuin, Egbert. ”Ukraine commits genocide on Russians: the term ’genocide’ in Russian propaganda”, *Russian Linguistics* 46 (2022): 313-347.
<https://doi.org/10.1007/s11185-022-09258-5>.
- France 24. ”’Anti-Al Jazeera’ channel Al Mayadeen goes on air”, 12 juni 2012.
<https://www.france24.com/en/20120612-al-mayadeen-new-anti-al-jazeera-channel-media-lebanon-syria>.
- Gamlen, Alan. *Human Geopolitics: States, Emigrants, and the Rise of Diaspora Institutions*, (Oxford: Oxford University Press, 2019).
- Gerschewski, Johannes. ”The three pillars of stability: legitimization, repression, and co-optation in autocratic regimes”, *Democratization* 20, nr. 1 (2013): 13-38. <https://doi.org/10.1080/13510347.2013.738860>.
- Glasius, Marlies. ”Extraterritorial authoritarian practices: a framework”, *Globalizations* 15, nr. 2 (2018): 179-187.
<https://doi.org/10.1080/14747731.2017.1403781>.

- Goble, Paul. "Moscow Patriarchate moves into Africa, Helping Kremlin but roiling Orthodox world", *Anglikan.ink*, publicerad 6 februari 2022. <https://anglikan.ink/2022/02/06/moscow-patriarchate-moves-into-africa-helping-kremlin-but-roiling-orthodox-world/>.
- Goldring, Luin och Samia Teclé. "From 'remittance' to 'tax': the shifting meanings and strategies of capture of the Eritrean transnational party state", *African and Black Diaspora: An International Journal* 6, nr. 2 (2013): 189-207. <https://doi.org/10.1080/17528631.2013.793137>.
- Gov.uk. "Foreign Secretary summons Iranian Chargé d'Affaires over threats to journalists in the UK", 11 november 2022. <https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-summons-iranian-charge-daffaires-over-threats-to-journalists-in-the-uk>.
- Grossman, Jonathan. "Toward a definition of diaspora", *Ethnic and Racial Studies* 42, nr. 8 (2019): 1263-1282. <https://doi.org/10.1080/01419870.2018.1550261>.
- Hamilton, Clive. *Silent Invasion: China's influence in Australia* (Melbourne: Hardie Grant, 2018).
- Han, Enze. "Bifurcated homeland and diaspora politics in China and Taiwan towards the Overseas Chinese in Southeast Asia", *Journal of Ethnic Migration Studies* 45, nr. 4 (2019): 577-594. <https://doi.org/10.1080/1369183X.2017.1409172>.
- Hayek, Caroline och Ahmad Roumi, "How to obtain 'the worst and most expensive passport in the world'", *L'Orient Today*, 13 februari 2019. <https://today.lorientjour.com/article/1157180/how-to-obtain-the-worst-and-most-expensive-passport-in-the-world.html>.
- Hirt, Nicole. "The Eritrean Diaspora and its impact on Regime Stability: Responses to UN Sanctions", *African Affairs* 114, nr. 454 (2014): 115-135. <https://doi.org/10.1093/afraf/adu061>.
- Hirt, Nicole. "Forced Migration from Eritrea and Regime Stabilization", Policy Brief, Migration Governance and Asylum Crises, (2021), Université de Liège.
- Hirt, Nicole och Abdulkader Saleh Mohammad. "By way of patriotism, coercion, or instrumentalization: how the Eritrean regime makes use of the diaspora to stabilize its rule", *Globalizations* 15, nr. 2 (2018): 232-247. <https://doi.org/10.1080/14747731.2017.1294752>.
- Human Rights Watch. "Iran: targeting of dual citizens, foreigners", publicerad 26 september 2018. <https://www.hrw.org/news/2018/09/26/iran-targeting-dual-citizens-foreigners>.

- Högre kommissionen för vetenskaplig forskning. ”مؤتمر الباحثين السوريين” (’Konferensen för utlandssyriska forskare’), läst 17 december 2022. <https://www.hcsr.gov.sy/expatriates/>.
- International Crisis Group. ”Eritrea: Ending the Exodus? Africa Briefing No100. 8 August 2014”, Uppdate Breifing, publicerad 8 augusti, 2014. <https://www.crisisgroup.org/africa/horn-africa/eritrea/eritrea-ending-exodus>.
- Irans utrikesdepartement. ”کشور از خارج مقیم ایرانیان پراکندهگی آمار” (’Statistik över utlandsiranier’), 2021. <https://iranian.mfa.ir/files/mfairanian/Amar.pdf>.
- Jabbari, Aida, Kiarash Kiani, Zoha Saket, Betanesh Tousi, Reza Khansari, Mahia Aivaz och Parasto Rosencrantz. ”Vi hotas och trakasseras av Iran – här i Sverige”, *Expressen Debatt*, 12 november 2022. <https://www.expressen.se/debatt/vi-hotas-och-trakasseras-av-iran-har-i-sverige/>.
- Jarous, Souad. ”بثينة شعبان مستشارة بمرتبة وزير لدى رئاسة الجمهورية السورية”. (’Buthaina Shabaan är rådgivare med rang av minister i den syriska presidentadministrationen’), *al-Sharq al-Awsat*, 31 juli, 2008. <https://archive.aawsat.com/details.asp?section=4&article=480908&issueno=10838>.
- Kakabaveh, Amineh. ”Skriftlig fråga 2009/10:390”, Riksdagen, 23 december 2010. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/skriftlig-fraga/iranska-regimens-efterlysningar-via-interpol-av_GX11390.
- Kaliber, Sveriges Radio. ”Diktaturen, kyrkan och kampen om de nyanlända”, publicerad 11 september 2017. <https://sverigesradio.se/avsnitt/947748>.
- Karam, Zeina. ”New pan-Arab TV satellite channel goes on air”, *AP/US News*, 11 juni <https://www.usnews.com/news/world/articles/2012/06/11/new-pan-arab-tv-satellite-channel-goes-on-air>
- Kibreab, Gaim, ”The Eritrean Diaspora, the War of Independence, Post-Conflict (Re)-construction and Democratisation”, i *The Role of Diasporas in Peace, Democracy and Development in the Horn of Africa*, ed. Ulf Johansson Dahre (Lund: Sociologiska institutionen, 2007): 97–117.
- Коммерсантъ. ”Сколько у нас соотечественников за рубежом”, (Kommersant. ’Hur många landsmän finns det utomlands’), publicerad 11 september 2006. <https://www.kommersant.ru/doc/703956>
- Koser, Khalid. ”Mobilizing new African diasporas: An Eritrean Case Study” i *New African Diasporas*, (London: Routledge, 2003): 111–123.
- Källdén, Matilda. ”Eritreansk kulturfestival avbokas efter kritik.” Dagens Nyheter, 28 juli 2022. <https://www.dn.se/kultur/eritreansk-kulturfestival-avbokad-efter-kritik/>.

- Laruelle, Marlene. "The 'Russian World'. Russia's Soft Power and Geopolitical Imagination", *Center on Global Interests* 21 (2015): 23-25. https://www.caa-network.org/wp-content/uploads/2015/06/FINAL-CGI_Russian-World_Marlene-Laruelle-1.pdf.
- Levkowitz, Joshua. "The hustle of Syrian hawalas", Institute of Current World Affairs, 20 december 2021. <https://www.icwa.org/syrian-hawalas/>.
- Linzer, Isabel och Nate Schenkkan. "Out of Sight, Not Out of Reach. The Global Scope of Transnational Repression". Freedom House, februari 2021. https://freedomhouse.org/sites/default/files/2021-02/Complete_FH_TransnationalRepressionReport2021_rev020221.pdf.
- Liu, Hong, "New migrants and the revival of overseas Chinese nationalism", *Journal of Contemporary China* 14, nr. 43 (2005): 291-316. <https://doi.org/10.1080/10670560500065611>.
- Liu, Hong and Els van Dongen. "China's diaspora policies as a new mode of transnational governance", *Journal of Contemporary China* 25, nr. 102 (2016): 805-821. <https://doi.org/10.1080/10670564.2016.1184894>.
- Loft, Philip. "Dual nationals imprisoned in Iran", House of Commons Library, 2022. <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8147/CBP-8147.pdf>.
- Lum, Kathryn. "Operationalizing the highly skilled diasporic transnational family: China and India's transnational governance strategies", *Diaspora studies* 8, nr. 1 (2015): 51-65. <https://doi.org/10.1080/09739572.2014.957974>.
- Lund, Aron. *Syrien brinner: Hur kriget mot Assad blev ett inbördeskrig* (Stockholm: Silc förlag, 2:a rev. uppl., 2014).
- Lund, Aron. *Drömmen om Damaskus* (Stockholm, Silc förlag, 2:a uppl., 2015).
- Lund, Aron. *Syria's Civil War: Government Victory or Frozen Conflict?*, FOI-R--4640--SE, (Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut, 2018).
- Lundgren Jörum, Emma. "Repression across borders: homeland response to anti-regime mobilization among Syrians in Sweden", *Diaspora Studies* 8, nr. 2 (2015): 104-19. <https://doi.org/10.1080/09739572.2015.1029711>.
- Malek, Amy. "Paradoxes of Dual Nationality: Geopolitical Constraints on Multiple Citizenship in the Iranian Diaspora", *The Middle East Journal* 73, nr. 4 (December, 2019): 531-554. <https://doi.org/10.3751/73.4.11>.
- Mashrafieh, Ramzi. "الذكرى السادسة لاختطاف وتغيب شبلي العيسمي والعائلة تتأشد كشف مصيره" ("På den sjätte årsdagen av Shibli al-Eissamis kidnappning väddar familjen om att hans öde ska klarläggas"), *al-Nahar*, 23 maj 2017. ,

<https://www.annahar.com/arabic/article/588888> --الذكرى السادسة لاختطاف وتغييب شبلي- العيسى والعائلة تتناشد كشف مصيره

- Michaelsen, Marcus. "Exit and voice in a digital age: Iran's exiled activists and the authoritarian state", *Globalizations* 15, nr. 2 (2016): 248-268.
<https://doi.org/10.1080/14747731.2016.1263078>.
- Middle East Monitor. "11 presidents in Latin America have had Arab origins", 24 dec. 2019. <https://www.middleeastmonitor.com/20191224-11-presidents-in-latin-america-have-had-arab-origins/>.
- Migration Data Portal. "Diasporas", senast uppdaterad 9 juni 2020.
<https://www.migrationdataportal.org/themes/diasporas>.
- Migrationsverket, Lifos. "Temarapport: Ryssland - folkbokföring, medborgarskap och identitetshandlingar (version 1.0)", Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet, publicerad 15 januari 2016.
- Migrationsverket, Lifos. "Eritrea. Familjemedlemmars kontakt med eritreanska beskickningar i utlandet (version 1.3)", Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet, publicerad 26 april 2018.
- Migrationsverket, Lifos. "Syrien – medborgarskap och officiella dokument (version 2.0)", Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet, publicerat 12 september 2018.
<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=41978>.
- Migrationsverket. "Rättslig kommentar. Eritranska anknytningsärenden och möjligheten att få handlingar från hemlandets myndigheter - RK/004/2021", fastställd 23 mars, 2021.
<https://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=45360>.
- Moss, Dana M. "Diaspora Mobilization for Western Military Intervention During the Arab Spring", *Journal of Immigrant & Refugee Studies* 14, nr. 3 (2016): 277–97. <https://doi.org/10.1080/15562948.2016.1177152>.
- Moss, Dana M. "The ties that bind: Internet communication technologies, networked authoritarianism, and 'voice' in the Syrian diaspora", *Globalizations* 15, nr. 2 (2018): 265–82.
<https://doi.org/10.1080/14747731.2016.1263079>.
- Moss, Dana M., Marcus Michaelsen och Gillian Kennedy. "Going after the family: Transnational repression and the proxy punishment of Middle Eastern diasporas", *Global Networks* 22, nr. 4 (2022): 735–51.
<https://doi.org/10.1111/glob.12372>.

- Nagashima, Toru. "Russia's Passportization Policy toward Unrecognized Republics", *Problems of Post-Communism* 66, nr. 3 (2019): 186-199. <https://doi.org/10.1080/10758216.2017.1388182>.
- Nyrén, Per. "Kinesiska kommunistpartiets enhetsfront och verksamhet i Sverige", Frivärld, publicerad 29 maj, 2020. <https://frivarld.se/rapporter/kinesiska-kommunistpartiets-enhetsfront/>.
- Olsson, Gustav. "UD avråder från alla resor till Iran", *Dagens Nyheter*, 23 juni 2022, <https://www.dn.se/sverige/ud-avrader-fran-alla-resor-till-iran/>.
- Parker, Charlie. "Kremlin 'is behind pro-Russian protest in Europe'", *The Times*, publicerad 16 april 2022. <https://www.thetimes.co.uk/article/1afe5d8e-bce1-11ec-94e5-2197dead5942>.
- Persson, Gudrun. "Russian Influence and Soft Power in the Baltic States: the View from Moscow", i Winnerstig, Mike (ed.), *Tools of destabilization: Russian soft power and non-military influence in the Baltic states*, FOI-R--3990--SE (Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut, 2014).
- Petersson, Torbjörn. "Rösten i telefonen sa: Vi vet var dina barn går i skola", *Dagens Nyheter*, 3 november, 2022. <https://www.dn.se/sverige/rosten-i-telefonen-sa-vi-vet-var-dina-barn-gar-i-skola/>.
- Phillips, Christopher. *The Battle for Syria: International Rivalry in the New Middle East* (New Haven: Yale University Press, 2016).
- Pieper, Moritz. "Russkiy Mir: The Geopolitics of Russian Compatriots Abroad," *Geopolitics* 25, nr. 3 (2020): 756-79. <https://doi.org/10.1080/14650045.2018.1465047>.
- Poston, Dudley and Juyin Helen Wong. "The Chinese diaspora: the current distribution of the overseas Chinese population", *Chinese Journal of Sociology* 2, nr. 3 (2016): 348-373. <https://doi.org/10.1177/2057150X16655077>.
- Президентская Библиотека Имени Б.Н Ельцина. "Представительства Россотрудничество за рубежом" (Presidentbiblioteket efter B.N. Jeltsin. 'Representationskontor för Rossotrudnichestvo utomlands'). <https://www.prilib.ru/taxonomy/term/202785>.
- Radio Free Europe – Radio Liberty. "Iran: Terrorist Freed in Germany is Welcomed by Tehran", 12 december 2007. <https://www.rferl.org/a/1079258.html>.
- Radio Free Europe – Radio Liberty. "Iranian diplomat sentenced to 20 years for role in foiled bomb attack", 4 februari 2021. <https://www.rferl.org/a/iranian-diplomat-assadi-sentenced-20-years-foiled-bomb-attack/31085913.html>.

- Radio Free Europe – Radio Liberty. ”YouTube Blocks Russian State-Funded Media Channels Globally”, publicerad 11 mars 2022.
<https://www.rferl.org/a/russia-youtube-blocking-internationally/31748880.html>.
- Radio Free Europe – Radio Liberty. ”Iran Condemns Life Sentence Handed To Former Iranian Prison Official By Court In Sweden”, 14 juli 2022.
<https://www.rferl.org/a/iran-nouri-sweden-verdict/31942770.html>.
- Rastegary, Samina, Majid Tavasoli Roknabadi och Majid Vahid, ”Four decades of policy making on Iranian diaspora: critical analysis and practical approaches”, *Culture studies and communication* 17, nr. 62 (2021): 247-278.
<https://doi.org/10.22034/jcsc.2021.530142.2398>.
- Rehab, Ali. ”’Efter att de hindrades från att utöva sin rätt... Diasporamedlemmar i Tyskland återvänder till sitt hemland för att delta i valet’”, *Syrian Arab News Agency*, 24 maj 2021. <https://sana.sy/?p=1391778>.
- Relief Web. ”Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Mr. Martin Griffiths: Statement for the Security Council Briefing on Syria, 29 November 2022”, 29 november 2022.
<https://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/under-secretary-general-humanitarian-affairs-and-emergency-relief-coordinator-mr-martin-griffiths-statement-security-council-briefing-syria-29-november-2022>.
- Рязанцев, С.В., Е.Е. Письменная, Г.Н. Очирова. ”Русскоязычное население в странах дальнего зарубежья.” Вестник МГИМО-Университета. 2021. 14 (5). (Rizantsev, S.V., E.E. Pismennaia och G.N. Ochirova. ’Rysktalande befolkning i länder utanför OSS’), Vestnik MGIMO-Universitetet, 81-100.
- Riksdagen. ”Justitieutskottets betänkande 2020/21: JuU23 Polisfrågor”, 17 juni 2021. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/polisfragor_H801JuU23.
- Riksdagen. ”Justitieutskottets betänkande 2014/15: JuU16 - Polisfrågor”, 26 mars 2015. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/polisfragor_H201JuU16.
- Riksdagen. ”Motion 2011/12:Sk344 av Fredrik Malm (FP) - Eritreas skatteindrivning i Sverige”, 4 oktober 2011.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/eritreas-skatteindrivning-i-sverige_GZ02Sk344.
- Riksdagen. ”Motion 2014/15:201 av Fredrik Malm (FP) - Eritreas ekonomiska indrivning i Sverige”, 4 november 2014.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/motion/eritreas-ekonomiska-indrivning-i-sverige_H202201.

- Riksdagen. "Justitieutskottets betänkande 2014/15:JuU16 - Polisfrågor", 26 mars 2015. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/polisfragor_H201JuU16.
- Российская Газета. "Военная доктрина Российской Федерации" (Rossiiskaia Gazeta. 'Ryska federationens militärdoktrin'), publicerad 30 december 2014. <https://rg.ru/documents/2014/12/30/doktrina-dok.html>.
- Rundberg, Hampus. "Flydde till Sverige – fick fly från Södertälje", *Sveriges Television*, 13 juli 2015, svt.se/nyheter/lokalt/sodertalje/flydde-till-sverige-fick-fly-fran-sodertalje.
- Президент России. "Указ Президента Российской Федерации от 30.11.2016 г. №. 640. Об утверждении Концепции внешней политики Российской Федерации" (Rysslands president. 'Om godkännande av konceptet för Ryska federationens utrikespolitik'), publicerad 30 november 2016. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/41451>.
- Президент России. "Указ Президента Российской Федерации от 02.07.2021 г. №. 400. О Стратегии национальной безопасности Российской Федерации", (Rysslands president. 'Dekret från Ryska federationens president den 2 juli 2021, nr 400. Om Ryska federationens nationella säkerhetsstrategi'), publicerad 2 juli 2021, 6. <http://www.kremlin.ru/acts/bank/47046>.
- Safeguard Defenders, "110 Overseas: Chinese transnational policing gone wild", publicerad September 2022. <https://safeguarddefenders.com/sites/default/files/pdf/110%20Overseas%20%284%29.pdf>.
- SCB. "Antal personer efter region, utländsk/svensk bakgrund och år", läst 11 november, 2022. https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0101__BE0101Q/UtlSvBakGrov/table/tableViewLayout1/.
- SCB. "Asylsökande i Sverige", senast uppdaterad den 7 April 2022. <https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/asylsokande-i-sverige/>.
- SCB. "Befolkningsstatistik: Utrikes födda, medborgarskap och utländsk/svensk bakgrund - Befolkning efter födelseland och ursprungsland, 31 december 2021, totalt", senast uppdaterad 3 mars, 2022. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/>.
- SCB. "Invandringar och utvandringar efter födelseland och kön. År 2000 – 2021".

https://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__BE__BE0101__BE0101J/ImmiEmiFod/.

SCB. ”Utrikes födda i Sverige”, senast uppdaterad 8 april, 2022.

<https://www.scb.se/hitta-statistik/sverige-i-siffror/manniskorna-i-sverige/utrikes-fodda/>.

Seale, Patrick. *Asad: The Struggle for the Middle East* (Berkeley: University of California Press, rev. uppl. 1995).

Sencerman, Öcel. ”Russian Diaspora as a Means of Russian Forgein Policy”, *Military Review*, March-April 2018.

<https://www.armyupress.army.mil/Journals/Military-Review/English-Edition-Archives/March-April-2018/Sencerman-Russian-Diaspora/>.

Shabbat, Abdelhadi. ”ما حقيقة أن معظم السوريين يعيشون على الحوالات؟ ... فضلية لـ«الوطن»: ثلث السوريين يعتمدون على الحوالات ومن الصعب الوصول إلى أرقام ونسب دقيقة (’Stämmer det att de flesta syrier lever på transfereringar?... Fadlia till al-Watan: En tredjedel av alla syrier är beroende av remitteringar och det är svårt att få fram exakta siffror och andelar’), *al-Watan*, 5 juli 2022. <https://alwatan.sy/archives/309962>.

Sile, Tewodros. ”’The Diaspora Option’ - The Only Option?: Diaspora Diplomacy and State Sponsored Transnationalism in Eritrea and Ethiopia”, i *CISD Yearbook of Global Studies* 3 (maj, 2016): 311-333.

Solander, Ivan , ”105 omhändertogs i Husby: 'Oro mellan två grupperingar'” *Dagens Nyheter*, 17 september 2022. <https://www.dn.se/sverige/polisinsats-i-husby-oro-mellan-tva-grupperingar/>.

Solomon, Jay och Nour Malas. ”Syria Threatens Dissidents Around Globe, U.S. Says”, *Wall Street Journal*, 17 augusti 2011. <https://www.wsj.com/articles/SB10001424053111904823804576504260399843094>

Speelman, Tabitha. ”How China’s Online Nationalists Constrain Policymaking – the Case of Foreigners’ Permanent Residency Reform”, *Journal of Contemporary China* (2022). <https://doi.org/10.1080/10670564.2022.2148458>.

Statista Research Department. ”Russian international migrant stock as of July 1, 2020, by destination region”, publicerad 18 maj 2022. <https://www.statista.com/statistics/1088610/russia-international-migrant-stock-by-region/>.

Suryadinata, Leo. *The rise of China and the Chinese overseas* (Singapore: ISEAS, 2017).

Svenska Dagbladet, ”’Skräckvälde’ under utvisad diplomat,” 10 september 2014.

<https://www.svd.se/a/b0d4d87d-5ea5-3e4b-b608-56d116f73d60/skrackvalde-under-utvisad-diplomat>.

Svenskar i världen. ”Svenskar i världen: kartläggning 2022”, publicerad juli, 2022. https://www.sviv.se/wp-content/uploads/2022/07/Kartlaggning-2022_Svenskar-i-varlden.pdf.

Svensson, Olof. ”Källa: Iran riktar krav på Sveriges regering – hotar med kidnappningar”, *Aftonbladet*, 4 maj 2022. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/47kLvG/iran-riktar-krav-pa-sveriges-regering-hotar-med-kidnappningar>.

Sveriges Television. ”Iransvenskar efterlysta via Interpol”, 29 december 2009, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/iransvenskar-efterlysta-via-interpol>.

Sveriges Television. ”Riksdagen vill stoppa Eritreaskatt”, 23 februari 2012. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/riksdagen-vill-stoppa-eritreaskatt>.

Sveriges Television, ”Inget stopp för Eritrea-skatt”, 4 februari 2014. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/inget-stopp-for-eritrea-skatt>.

Sveriges Television. ”Spionerade på landsmän – döms till fängelse”, 15 juni 2018, <https://www.svt.se/nyheter/spionerade-pa-landsman-doms-till-fangelse>.

Sveriges Television. ”Iransk spionapp har stulit information om svenskar – under Trafikverkets täckmantel”, 25 september 2020. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/iransk-spionapp-har-stulit-information-om-svenskar-under-trafikverkets-tackmantel>.

Sveriges Television. ”Regimkritikern Tumso Abdurachmanov utsattes för mordförsök i Gävle – släktingar bortförda”, 23 december 2021. <https://www.svt.se/nyheter/granskning/regimkritiern-tumso-abdurachmanov-utsattes-for-mordforsok-i-gavle-slaktingar-bortforda>.

Sveriges Television. ”Hamid Noury döms till livstid fängelse för mord och folkrättsbrott”, 14 juli 2022. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/nu-faller-domen-i-uppmarksammade-folkrattsmalet>.

Sveriges Television. ”Simon hotad i Sverige efter protester mot Iran: ’Ett litet pris att betala’”, 12 november 2022. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/simon-protesterar-mot-iranska-regeringen-jag-har-blivit-hotad-har-i-sverige>

Sveriges Television/TT. ”Turkiet griper elva för bortrövande av svensk”, 14 december 2020. <https://www.svt.se/nyheter/utrikes/turkiet-griper-elva-for-bortrovande-av-svensk>.

- Syrén, Michael. "Festivalen drar in miljoner till Eritreas regim." *Expressen*, 2 augusti 2014. <https://www.expressen.se/nyheter/festivalen-drar-in-flera-miljoner-till-regimen/>.
- Syrian Arab News Agency. "بيان لوزارة المالية حول قرار مجلس الوزراء القاضي بتصريف السوريين القادمين 100 دولار أو ما يعادلها من العملات الأجنبية" ('Uttalande från Finansministeriet gällande regeringens beslut om att anländande syrier skall växla in 100 dollar eller motsvarande i utländsk valuta'), 20 juli 2020. <https://sana.sy/?p=1182666>.
- Syrian Arab News Agency. "الرئيس الأسد يصدر مرسوماً بتعديل بعض مواد قانون خدمة العلم المتعلقة بدفع البذل" ('President al-Assad utfärdar ett dekret om att justera vissa artiklar i Militärtjänstlagen gällande friskrivningsaavgiften'), 8 november 2020. <https://sana.sy/?p=1253943>.
- Syrian Arab News Agency. "الجعفري: أهمية دور المغتربين في توضيح الصورة الحقيقية للحرب على سورية" ('al-Djaafari: Utlandssyriernas viktiga roll i att klargöra den verkliga bilden av kriget'), 27 juni 2022. <http://sana.sy/?p=1684500>.
- Syriska arabiska republiken. "Legislativt dekret nr. 276, art. 3", utfärdat 24 november 1969.
- Syriska diasporaministeriet. "عن الوزارة" ('Om ministeriet'), u.å., läst via archive.org: 16 juli 2007. www.ministryofexpatriates.gov.sy/cweb/MOEX_Arabic/MOEX_Pages/AboutMOEX.htm.
- Syriska utrikes- och diasporaministeriet. "دراسة عن أعداد المغتربين السوريين" ('Studie om antalet utlandssyrier'), u.å., läst via archive.org: 16 januari 2013. www.moex.gov.sy/cweb/MOEX_NEW/Activities/count2.htm.
- Syrisk-ortodoxa kyrkan-Antiokiapatriarkatet. "A Statement Issued by the Patriarchates of Antioch and all the East for the Greek Orthodox, Syrian Orthodox, and Greek-Melkite Catholic", 14 april 2018. <https://syriacpatriarchate.org/2018/04/a-statement-issued-by-the-patriarchates-of-antioch-and-all-the-east-for-the-greek-orthodox-syrian-orthodox-and-greek-melkite-catholic/>.
- Säkerhetspolisen. *Säkerhetspolisen 2011* (2012). <https://sakerhetspolisen.se/download/18.310a187117da376c6603311/1637582476988/Arsbok2011.pdf>.
- Säkerhetspolisen. *Säkerhetspolisen 2021*, (2022). https://sakerhetspolisen.se/download/18.650ed51617f9c29b552287/1649683389251/Sakerhetspolisen_arsbok%202021.pdf.
- Tatlow, Didi Kirsten. "Xi Jinping Ramps Up China's Surveillance, Harassment Deep in America", *Newsweek*, 3 december, 2022. <https://www.newsweek.com/2022/12/23/xi-jinping-ramps-chinas-surveillance-harassment-deep-america-1764281.html>.

- Tharoor, Ishaan. "The enduring success of Latin American politicians of Arab origin", *Washington Post*, 16 maj 2016.
<https://www.washingtonpost.com/news/worldviews/wp/2016/05/16/the-enduring-success-of-latin-american-politicians-of-arab-origin/>
- To, James. *Qiaowu: Extraterritorial policies for the overseas Chinese* (Leiden: Brill Academic Publishers, 2014).
- Тофанюк, Елена & Юлия Сапронова. "Россию после 21 сентября покинули около 700 000 граждан", *Forbes* (Tofanjuk, Elena och Julia Sapronova, 'Omkring 700 000 medborgare har lämnat Ryssland sedan 21 september'), publicerad 4 oktober 2022. <https://www.forbes.ru/society/478827-rossiu-posle-21-sentabra-pokinuli-okolo-700-000-grazdan>.
- Uddén, Cecilia. "Svenske Habib Chaab riskerar dödsstraff i Iran", *Sveriges Radio*, 19 januari 2022. <https://sverigesradio.se/artikel/svenske-habib-chaab-riskerar-dodsstraff-i-iran>.
- Ugglå, Simon. "Rättegången mot Noury inledd – hävdar tortyr", *Svenska Dagbladet/TT*, 11 januari 2023. <https://www.svd.se/a/76q6vW/ratttegangen-mot-noury-inledd-havdar-tortyr>.
- United Nations Department of Economic and Social Affairs. "International Migrant Stock: Origin", Population Division (2020).
https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesapd_2020_ims_stock_by_sex_and_origin.xlsx.
- United States Census Bureau. "American Community Survey 2016-2020 5-year Data Release", uppdaterad 22 mars, 2022.
<https://www.census.gov/newsroom/press-kits/2021/acs-5-year.html>.
- United States Department of Justice. "Six Individuals Charged with Conspiring to Act as Illegal Agents of the People's Republic of China", 20 oktober, 2022. <https://www.justice.gov/usao-edny/pr/six-individuals-charged-conspiring-act-illegal-agents-peoples-republic-china-0>.
- Wen, Philip. "China strengthens global influence agency in government reshuffle", *Reuters*, 21 mars 2018. <https://www.reuters.com/article/china-parliament-influence-idINKBN1GX189>.
- Wrighton, Sam. "Authoritarian regime stabilization through legitimization, popular co-optation, and exclusion: Russian passportizatsiya strategies in Crimea", *Globalizations* 15, nr. 2 (2018): 283-300.
<https://doi.org/10.1080/14747731.2017.1396798>.
- Yahoo News/AFP. "Soaring passport demand nets Syria more than \$500 mn", 26 oktober 2015. <https://news.yahoo.com/soaring-passport-demand-nets-syria-more-500-mn-173214752.html>

Zhu Zhiqin. "Two diasporas: Overseas Chinese and Non-resident Indians in their Homelands' Political Economy", *Journal of Chinese Political Science* 12 (2007) 281-96.

